

Vård- och omsorgsnämnden

Tid och plats: Vård- och omsorgsnämnden kallas till sammanträde 2025-12-16 kl. 13.00 i kommunhuet, rum Hävringe 293

Katarina Berg
OrdförandeAxel Karlsson
Sekreterare

Nr	Ärendemening	Sidnr.
1	Information/Rapporter	
2	Internkontrollplan 2026	2
3	Uppföljning målstyrning och roller 2025	9
4	Genomförandeplaner 2025	15
5	Tillsynsplan enligt alkohollagen 2026	28
6	Ansökan om statsbidrag för personliga ombud	37
7	Kommunalt bidrag till föreningar och liknande grupper 2026	40
8	Riktlinjer för insatser utan behovsprövning	44
9	Riktlinjer för äldreomsorg	58
10	Revidering av riktlinjer för ekonomiskt bistånd	108
11	Vård- och omsorgsnämndens förordnande av dataskyddsombud	150
12	Redovisning av delegationsbeslut	*)
13	Balanslista och årshjul	152
14	Sekretessärende	*)
15	Sekretessärende	*)

*) Handlingar delas ut under sammanträdet

Datum
2025-12-08

Dnr
VON.2025.84

Vård- och omsorgsförvaltningen
Alexandra Westin

Vård- och omsorgsnämnden

Intern kontrollplan 2026

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden fastställer framskrivet förslag på intern kontrollplan för vård- och omsorgsnämnden 2026.

2. Sammanfattning

Nämnden ska, inom sitt område, se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige bestämt samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig på en rimlig nivå samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt (KL 6 kap 7 §).

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för internkontroll. De olika nämnderna ska dock ska besluta vilka delar som ska granskas i internkontrollplanen för 2026 inom deras ansvarsområde. Nämnden har också möjlighet att själv initiera kontrollmoment. Internkontrollplan ska fastställas innan årsskiftet varje år. Inför 2026 har riktlinjer för internkontrollarbetet reviderats, och en rutin har tagits fram för att underlätta arbetet samt främja ett likriktat arbete för ökad igenkänning mellan nämndernas internkontrollarbete och internkontrollplaner. Ökat fokus finns även inför 2026 på kommundemensam omvärldsbevakning/analys via nätverket för internkontrollsamordnare med syfte att ge ett mer välgrundat underlag till framtagandet av nämndernas internkontrollplaner.

Vid vård- och omsorgsnämndens sammanträde 2025-11-27 genomfördes en workshop med nämndens ledamöter som utmynnade i förslag på nya/uppdaterade/borttagna kontrollområden/-moment. Framskrivet förslag utgår ifrån synpunkter framkomna vid detta tillfälle.

Inför år 2026 presenteras ett förslag på internkontrollplan, se bifogat förslag.

3. Ärendet

I förslaget på internkontrollplan inför 2026 finns sammanlagt nio punkter föreslagna. Två punkter är nya, en har funnits med tidigare men har ändrats i något avseende, sex kvarstår som oförändrade, och två har tagits bort.

Punkt 1 (kompetensförsörjning) och punkt 4 (larmhantering) är nya som kontrollmoment i internkontrollplanen inför 2026. Punkt 2 (välfärdsbrott) har funnits med tidigare men har bytt kontrollområde från personlig assistans till ekonomiskt bistånd. Punkt 3, 5, 6, 7, 8 och 9 är oförändrade från tidigare år. Två punkter har tagits bort i förslaget på internkontrollplan för 2026; att relevanta vårdplaner inom HSL finns i patientjournal och följs upp av berörd personal, och att utredningstid i antal dagar inom LSS inte ska överstiga snittet i länet.

Datum
2025-12-08

Dnr
VON.2025.84

Gällande kontroll av vårdplanerna inom HSL kommer journalgranskningen att ingå i patientsäkerhetsberättelsen i stället från och med 2026. Gällande utredningstid inom handläggningen inom LSS följs detta upp i och med inrapporteringen av nyckeltal till den nationella databasen Kolada en gång per år.

Beslutsunderlag

Intern kontrollplan år 2026.

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Alexandra Westin
Utvecklingsstrateg

Beslut till:

Förvaltningschef (FÅ)
Internkontrollansvarig KSF (FK)

Vård- och omsorgsnämndens internkontrollplan för 2026

Fastställd 2025-12-16 Dnr VON.2025.84.

Risk	Rutin/process/system	Konsekvens	Ansvarig	Kontrollmoment	Kontrollansvarig
1. Verksamhetsrisk	Kompetensförsörjning: Att medarbetare har rätt kunskap för arbetet som ska utföras, i aktuella verksamhetssystem.	God och säker vård och omsorg riskeras.	Enhetschefer	Att nyanställda är väl introducerade i aktuella verksamhetssystem.	Utvecklingsstrateg
2. Verksamhetsrisk	Välfärdsbrottslighet: Felaktiga utbetalningar (FUT) inom ekonomiskt bistånd.	Skattemedel används på ett otillåtet sätt.	Enhetschef	Att kontrollera att inga dubbla utbetalningar har gjorts till samma person för samma period.	Förste socialsekreterare
3. Verksamhetsrisk	Verkställighet: Att beslutad insats och utförd insats om hjälp i hemmet överensstämmer.	Brukaren får inte de insatser som den enskilde behöver.	Enhetschefer	Att jämföra beslutad insats om hjälp i hemmet med utförd insats.	Utvecklingsstrateg
4. Verksamhetsrisk	Verkställighet: Larmhantering.	Liv och hälsa riskeras.	Enhetschefer	Att inställetid inte överskrider 20 minuter.	Utvecklingsstrateg
5. Efterlevnadsrisk	Socialtjänstlagen (2025:400): Orosanmälningar barn och unga.	Liv och hälsa riskeras.	Enhetschef	Att lagen följs gällande orosanmälningar för barn och unga.	Förste socialsekreterare
6. Efterlevnadsrisk	Socialtjänstlagen (2025:400): Utredningstider barn och unga.	God och säker vård, omsorg och stöd riskeras.	Enhetschef	Att utredningstid inte överskrider 120 dagar.	Utvecklingsstrateg
7. Efterlevnadsrisk	Riktlinjer: Att riktlinjer för bedömning av insatser till äldre och personer med	Rättssäkerheten för myndighetsbeslut	Enhetschef	Att jämföra beslut med direktiv i riktlinjer.	Utvecklingsstrateg

	funktionsnedsättning enligt SoL följs vid beslut.	riskeras.			
8. Efterlevnadsrisker	Föreskrifter: Att journalanteckningar inom barn och unga förs enligt SOSFS 2014:6.	God och säker vård, omsorg och stöd riskeras.	Enhetschef	Att jämföra journalanteckningar med föreskrift.	Utvecklingsstrateg
9. Efterlevnadsrisker	Föreskrifter: Att genomförandeplanerna för brukare förs enligt SOSFS 2014:5.	God omsorg riskeras.	Enhetschef	Att jämföra genomförandeplaner med föreskrift.	Utvecklingsstrateg

Rutin/process/system	Omfattning	Metod	Rapportering	Rapportering vid avvikelser	Sannolikhet	Konsekvens	Risk
1. Kompetensförsörjning: Att medarbetare har rätt kunskap för arbetet som ska utföras, i aktuella verksamhetssystem.	Tillämpas inom samtliga enheter.	Intervju/frågor till nyrekryterad personal under året gör genom stickprov. Kontrollera 20% av nyanställningsantalet.	Två gånger per år – maj och november.	Förvaltningschef	3	4	7
2. Välfärdsbrott: Felaktiga utbetalningar (FUT) inom ekonomiskt bistånd.	Tillämpas inom enheten för ekonomiskt bistånd.	Stickprover på 10 utbetalningar.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	2	3	5
3. Verkställighet: Att beslutad insats och utförd insats om hjälp i hemmet överensstämmer.	Tillämpas inom enheten för myndighetsutövning och verkställighet hemtjänst.	Stickprover på 5 beslut/mätning.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	3	4	7
4. Verkställighet: Larmhantering.	Tillämpas inom särskilt boende och ordinärt boende (hemtjänst).	Mäta genomsnittlig inställelsetid från att larm aktiveras tills att personal finns på plats hos brukare. Mäta därtill högsta och lägsta värde.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	2	5	7
5. Socialtjänstlagen (2025:400): Orosanmälningar barn och unga.	Tillämpas inom enheten för myndighetsutövning.	Genomgång av alla inkomna orosanmälningar utifrån IVO:s egenkontrollmall.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	2	5	7
6. Socialtjänstlagen (2025:400): Utredningstider barn och unga.	Tillämpas inom enheten för myndighetsutövning.	Kontroll av utredningstider i verksamhetssystem.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	2	3	5

7. Riktlinjer: Att riktlinjer för bedömning av insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt SoL följs vid beslut.	Tillämpas inom enheten för myndighetsutövning.	Stickprover på 5 beslut/mätning.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	2	3	5
8. Föreskrifter: Att journalanteckningar inom barn och unga förs enligt SOSFS 2014:6.	Tillämpas inom enheten för myndighetsutövning.	Stickprover på 10 ärenden/mätning.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	2	4	6
9. Föreskrifter: Att genomförandeplanerna för brukare förs enligt SOSFS 2014:5.	Tillämpas inom enheten för verkställighet (särskilt boende och ordinärt boende (hemtjänst)).	Stickprover på 5 + 5 genomförandeplaner/mätning.	Två gånger om året – maj och november.	Förvaltningschef	4	3	7

Risk och väsentlighetsanalys

Sannolikhet

1	Mycket osannolik	Risken är praktiskt taget obefintlig att fel skall uppstå
2	Osannolik	Risken är mycket liten att fel skall uppstå
3	Möjlig	Det finns en möjlig risk att fel skall uppstå
4	Sannolik	Det är mycket troligt att fel kan uppstå
5	Mycket sannolik	Det är nästan säkert att felet inträffar

Konsekvens

1	Försumbar	Är obetydlig för olika intressenter och kommunen
2	Lindrig	Uppfattas som liten av såväl intressenter som kommunen
3	Kännbar	Uppfattas som besvärande för intressenter och kommunen
4	Allvarlig	Är så stort att fel helt enkelt inte får inträffa
5	Mycket allvarlig/Kritisk	Katastrofal påverkan, medför oacceptabla konsekvenser för verksamhet, ekonomi eller förtroende.

Datum
2025-12-04

Dnr
VON.2025.79

Vård- och omsorgsförvaltningen
Lena Lundin
0155-385 04

Vård- och omsorgsnämnden

Uppföljning målstyrning och roller 2025

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämndens beslut

Redovisning av nämndens, förvaltningens samtlig facklig samverkans uppföljning godkänns.

2. Sammanfattning

Kommunfullmäktige antog år 2012 Policy för målstyrning och roller i Oxelösunds kommun (2012-02-15, § 13, reviderad 2025-02-12, § 10). Hur policyn efterlevs ska följas upp och utvärderas en gång per år av samtliga nämnder och förvaltningar för redovisning till kommunfullmäktige.

På vård- och omsorgsnämndens sammanträde den 27 november diskuterades frågeställningarna i policyn, följande framkom:

Nämndens ledamöter anser att policyn för Målstyrning och roller är känd. I de flesta fall ansvarar respektive gruppledare för att introducera inför ny mandatperiod men man önskar en checklista för introduktion så att inget förbises. Det finns fler policys och liknande dokument som är viktiga att ha kännedom om.

Spelreglerna gällande samarbetet mellan förtroendevalda och anställda upplevs som tydliga och klara.

Spelreglernas avseende de olika rollerna och arbetsuppgifterna efterlevs i stort, någon grupp anar en viss "censur" vid chefsnärvaro vid verksamhetsbesök. Man anser också att det är viktigt att kritiskt granska varandras roller.

Nedan följer en sammanfattning av vård- och omsorgsförvaltningens ledningsgrupps diskussioner:

Enhetscheferna bedömer att det ute i verksamheterna finns en medvetenhet om hur en politiskt styrd verksamhet fungerar. Information om policyn finns dock inte regelmässigt med i verksamheternas introduktionsplaner, detta är något som behöver ses över för att säkerställa kännedom framåt.

Man upplever på enhetschefsnivå att spelreglerna är tydliga och klara och att de efterlevs i det stora hela.

När det gäller decentralisering och att ansvar och befogenheter är förlagt så långt ut i verksamheterna som möjligt så anser man det. Man anser även att enheterna är självständiga gentemot förvaltningsledningen och att förvaltningsledning ingriper i enheternas verksamhet vid brister i enlighet med policyn.

Samtliga enhetschefer tycker att samarbetet med de fackliga organisationerna fungerar mycket bra, någon chef tycker att det är synd att det saknas fackliga representanter i vissa verksamheter.

Datum
2025-12-04

VON.2025.79

Synpunkter framförda i förvaltningssamverkan 20 november:

Deltagande fackförbund: Vision, Akademikerförbundet SSR, Fysioterapeuterna samt Sveriges Arbetsterapeuter.

Samtliga fackliga representanter tycker att det fungerar som tänkt enligt policyn.

Synpunkter framförda på MBL-information med Kommunal 19 november:

Kommunal anser att samarbetet fungerar bra och har inga andra synpunkter.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse Uppföljning målstyrning och roller (2025-12-04).

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Lena Lundin
Enhetschef

Beslut till:

Kommunchef (FK)

Policy för målstyrning och roller i Oxelösunds kommun

Fastställd av kommunfullmäktige 2012-02-15, § 13
Reviderad av kommunfullmäktige 2013-04-03, § 26
Reviderad av kommunfullmäktige 2025-02-12, § 10

Dokumenttyp Policy	Fastställd av Kommunfullmäktige	Beslutsdatum 2012-02-15	Reviderat 2025-02-12
Dokumentansvarig Kommunchef		Förvaring Castor	Dnr KS.2011.184 KS.2012.125 KS.2024.140
Dokumentinformation Anger roller, målstyrningsprinciper och förhållningssätt avseende verksamhetsbesök i kommunen.			

Inledning

En grundläggande förutsättning för ett effektivt och förtroendefullt samarbete mellan politiker och tjänstemän i Oxelösunds kommun är att det finns tydliga och klara spelregler för respektive grupper. Föreliggande policydokument beskriver rollerna för politiker och tjänstemän. Även kommunens syn på decentralisering och på samverkan mellan arbetsgivare och fackliga organisationer tydliggörs i dokumentet.

All verksamhet i Oxelösunds kommun ska genomsyras av detta policydokument. Varje nämnd och styrelse ska ha kunskap om innebörden i dokumentet. Samtliga anställda ska få information om innebörden av målstyrning och förutsättningarna för decentralisering. Nyanställda och nya politiker ska i sin introduktion få kunskap om detta policydokument. Vid ny mandatperiod får samtliga nämnder och kommunstyrelsen utbildning om styrande dokument och då är Målstyrning och roller i Oxelösund ett viktigt inslag.

Policydokumentets efterlevnad ska följas upp kontinuerligt och en årlig utvärdering ska ske på nämnds- och kommunstyrelsenivå. Kommunstyrelsen ansvarar för att en redogörelse av utvärderingen årligen lämnas till kommunfullmäktige.

Spelregler för förtroendevalda

De förtroendevaldas främsta uppgift är att i dialog med kommuninvånarna formulera en vision för Oxelösunds framtid och att se och utveckla kommunens möjligheter i den omvärld vi lever i.

De förtroendevalda styr genom att ange mål och resursramar och genom att följa upp och värdera hur målen uppnås.

De förtroendevaldas uppgifter är:

- Att ha omfattande kontakter med allmänheten.
- Att se till helheten och behov av politisk samordning.
- Att formulera och besluta om målen, sätta ekonomiska ramar för den kommunala verksamheten samt vid behov omprioritera.
- Att sätta sig in i, följa upp och låta utvärdera verksamheten.
- Att föra dialog med tjänstemannaorganisationen.

De förtroendevalda ska verka genom kommunchef/förvaltningschef och inte agera operativt i verksamheterna.

Spelregler för tjänstemän

Tjänstemännens främsta uppgift är att organisera verksamheten med fokus på kvalitet, kundnytta och långsiktighet. De ska ha frihet att inom ramen för mål och resurser besluta hur verksamheten ska bedrivas.

Tjänstemännens uppgifter är:

- Att ge de förtroendevalda bästa möjliga administrativa service och beslutsunderlag.
- Att verka för att uppnå mål och verkställa de politiska beslut som fattas.
- Att löpande följa upp, utvärdera och utveckla verksamheten samt kontinuerligt kommunicera resultaten till den politiska ledningen (nämnder, styrelser och kommunfullmäktige).

- Att genom ett serviceinriktat arbete skapa en positiv bild av kommunen och de kommunala verksamheterna.

Tjänstemännen ska agera lojalt mot fattade beslut och ska inte agera politiskt i sin yrkesroll.

Decentralisering

Decentraliseringen är ett av flera medel för att nå bättre resultat, kvalitativt och kvantitativt. Det är viktigt att de som har direktkontakt med kommuninvånarna har möjlighet att själva påverka sin egen verksamhetsutformning. Därför ska största möjliga ansvar och befogenheter förläggas så långt ut i organisationen som möjligt. Tilldelade resurser ska fritt få användas inom ramen för fastställda mål och budget. Friheten begränsas då enbart av ramen – de pengar man har till sitt förfogande. Först då får mål- och resultatstyrning en reell innebörd.

Enheternas självständighet mot förvaltningsledningen gäller under förutsättning att enheten:

- Verkar enligt kommunens policys.
- Fullgör sitt uppdrag och uppnår fastställda mål.
- Håller sig inom angivna budgetramar.
- Följer gällande lagar, avtal, regler och bestämmelser.
- Kontinuerligt informerar och samråder med personalen och med förvaltningsledningen.
- Samverkar med andra enheter, förvaltningar och intressenter.

Förvaltningsledningen ska ingripa i enheternas verksamhet vid:

- Bristande måloppfyllelse.
- Klagomål från användare och allmänhet.
- Allvarliga budgetöverskridanden.
- Oegentligheter eller brott mot gällande lagar, avtal, regler och bestämmelser.
- Bristande information och samråd med personal och med ledningen.
- Oklarheter, motsättningar eller brist på samverkan mellan enheterna.

Ledarskap

I det personalpolitiska programmet för Oxelösunds kommunkoncern finns en beskrivning av vad ledarskap och medarbetarskap innebär och hur vi skapar de rätta förutsättningarna för detta.

Samverkan med fackliga organisationer

Kommunen står för följande syn på facklig samverkan:

- Arbetsgivare och arbetstagares olika partsintressen ska behandlas korrekt och ses som en utvecklande möjlighet till dialog.
- Med ömsesidig respekt för varandra som parter kan vi gemensamt nå ett bra resultat.
- Förtroende skapas genom öppenhet i värderingar och information, i kontinuerlig dialog.
- De fackliga organisationerna är en tillgång i förändringsarbetet i den kommunala verksamheten.

Förhållningssätt inför verksamhetsbesök

Det är positivt att förtroendevalda i Oxelösunds kommun tar till vara på möjligheten att informera sig om och lära sig mer om kommunens verksamheter genom besök i kommunens verksamheter.

Syftet med denna skrivelse är att kort tydliggöra kommunens generella förhållningssätt vid verksamhetsbesök.

De förtroendevalda ska verka genom kommunchef/förvaltningschef och inte agera operativt i verksamheterna.

Inför verksamhetsbesök

Förtroendevald aviserar önskat verksamhetsbesök hos kommunchef eller ansvarig förvaltningschef.

Förvaltningschef tar därefter kontakt med ansvarig chef inför besöket.

Ansvarig chef för verksamheten; är ansvarig vid verksamhetsbesöken och beslutar om och när verksamhetsbesök kan genomföras. Chefen ska alltid prioritera det ordinarie arbetet och har rätt att neka verksamhetsbesök om verksamheten inte klarar av ett verksamhetsbesök. Ansvarig chef ska också tillgodose att besöken kan genomföras på ett sätt som inte inkräktar på integriteten för de som bor, vistas eller verkar i de kommunala verksamheterna samt att behandla förfrågningar om verksamhetsbesök lika, utifrån objektivitetsprincipen.

Inför ett verksamhetsbesök kan, med fördel, frågeställningar från besökande förtroendevalda skickas ut inför besöket och därmed ge verksamheterna möjlighet att förbereda svar på dessa frågeställningar.

Vård- och omsorgsförvaltningen
Madelen Grahn

Uppföljning av hanteringen avseende genomförandeplaner inom vård- och omsorgsförvaltningen 2025

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden godkänner redovisningen av genomförandeplansgranskningen 2025.

2. Sammanfattning

Vård- och omsorgsförvaltningen har under 2025 genomfört den uppföljning av genomförandeplaner som nämnden beslutade om i december 2024. Granskningen omfattade 414 brukare efter exkluderingar och inkluderar hemtjänst, dagverksamhet, särskilt boende samt boendestöd, daglig verksamhet, servicebostad och gruppboende.

Utvecklingen mellan 2024 och 2025 inom kommunens vård- och omsorgsverksamheter visar på ett tydligt kvalitetslyft i arbetet med genomförandeplaner. I nästan samtliga verksamheter ökar andelen brukare som har en plan, liksom andelen planer som är upprättade och reviderade inom rimlig tid. Detta visar att arbetet blivit mer systematiskt, att rutinerna fungerar bättre och att det nya mer tillgängliga verksamhetssystemet inom ordinärt boende, i hög grad, bidragit till att stärka strukturen. Ett genomgående mönster är att brukardelaktigheten ökar brett, vilket är centralt för att säkerställa personcentrering och rättssäkerhet.

Samlat visar utvecklingen att verksamheterna i hög grad rör sig mot en mer likvärdig, systematisk och personcentrerad dokumentationskultur. För att ta nästa steg framåt behöver fokus ligga på två övergripande delar: att säkerställa en konsekvent användning av IBIC-mallen i samtliga verksamheter och att fortsätta följa upp och stödja implementeringen av genomförandeplansprocessen i det nya digitala systemet inom hemtjänsten. Förvaltningen bedömer dessutom att verksamheterna nu är mogna för att ta sig an nästa utvecklingsfas, där större vikt läggs vid att dokumentera hur insatserna önskas utföras vilket är en del av arbetet som

Tjänsteskrivelse

2 (2)

Datum
2025-12-08

Diarienummer
VON.2025.87

tidigare inte varit tillräckligt etablerad. Genom att hålla fast vid dessa prioriteringar skapas förutsättningar för att bevara den positiva utvecklingen och nå en fullt ut likvärdig kvalitet mellan samtliga enheter.

Beslutsunderlag:

Uppföljning av hanteringen avseende genomförandeplaner inom vård- och omsorgsförvaltningen 2025. Dnr: VON.2025.87.

Utredning av hanteringen avseende genomförandeplaner inom vård- och omsorgsförvaltningen. Dnr: VON.2024.20.

VON§16. Nämndinitiativ avseende uppdrag om utredning gällande hantering av genomförandeplaner. Dnr.2024.20.

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Madelen Grahn
Utvecklingsstrateg

Beslut till:

FC (FK)

SC (FK)

Vård- och omsorgsförvaltningen
Madelen Grahn

Uppföljning av hanteringen avseende genomförandeplaner inom vård- och omsorgsförvaltningen 2025

1. Inledning

Dokumentationsskyldigheten inom socialtjänsten regleras i socialtjänstlagen (SoL) (2025:400) kapitel 14 3 § och Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) (1993:387) 21a § och 23c §. Dokumentationsskyldigheten gäller alla individuellt behovsprövade insatser som beviljats enligt dessa lagstiftningar. Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) samt handboken *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten* (2021) ger vägledning i arbetet.

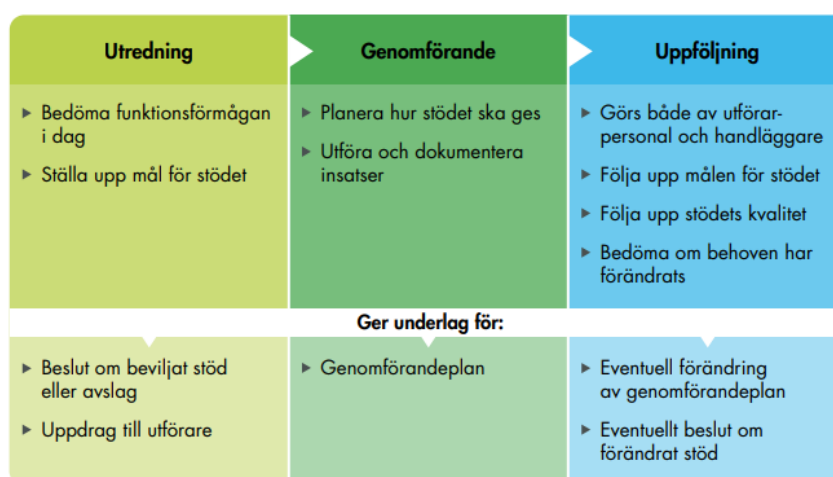
Dokumentation är ett viktigt verktyg för alla som arbetar inom socialtjänsten. Genom att dokumentera på rätt sätt kan man följa upp hur en persons behov möts och om insatserna gör någon skillnad i deras liv. Det som skrivs ner i den sociala journalen blir grunden för att följa upp och vid behov justera insatser och genomförandeplaner.

Dokumentationen är också avgörande för den enskildes rättssäkerhet och insyn i sitt ärende. Med en tydlig och korrekt dokumentation skapas kontinuitet i arbetet och insatserna håller en hög kvalitet över tid.

Enligt Socialstyrelsen (SOSFS 2014:5) bör hur en insats ska genomföras dokumenteras i en genomförandeplan. En genomförandeplan är en viktig del av dokumentationen. Den tas fram tillsammans med den enskilde och ska respektera deras självbestämmande och integritet. Planen beskriver mål och aktiviteter för insatserna, vem som ansvarar för vad, samt när och hur olika delar ska genomföras. Det ska också framgå om personen har deltagit i planeringen och hur deras önskemål har tagits tillvara.

Efter att arbetssättet Individens Behov I Centrum (IBIC) lanserades 2016 har genomförandeplaner blivit en än mer belyst och viktig del av tänkt

process för socialtjänstens arbete med att bedöma behov och ge stöd enligt modellen.¹

Källa: Anpassad efter Socialstyrelsen 2016a.

1.1 Syfte

Vård- och omsorgsförvaltningen fick i uppdrag av vård- och omsorgsnämnden att utreda hanteringen av genomförandeplaner under 2024. Syftet var att säkerställa att:

- Alla brukare har aktuella och korrekt utformade genomförandeplaner.
- Planerna följer gällande föreskrifter, rutiner och riktlinjer.
- Omsorgspersonalen har den kunskap som krävs för arbetet med genomförandeplaner.
- Förvaltningsövergripande kontroller är tillräckliga för att följa beslutade rutiner.

Uppdraget redovisades december 2024. Nämnden beslutade då att granskningen skall upprepas under 2025 för att utvärdera hur processen framskrider och identifiera eventuella kvarstående behov.

1.2 Metod

Utvecklingsstrateg har i samarbete med utvecklingsledare genomfört en omfattande granskning av genomförandeplaner för totalt 756 brukare. Ett antal på 342 av 756 brukare exkluderades från analysen av följande skäl:

¹ Vårdanalys. *Effekt av IBIC- En utvärdering av arbetssättet Individens behov i centrum i socialtjänsten*. 2021. Hämtad från [Effekten av IBIC](#)

- De hade inkommit till verksamheten efter den 28 juni 2025, vilket var brytdatum för granskningen.
- De hade endast enstaka insatser som inte kräver genomförandeplan, såsom trygghetslarm, egenvård, läkemedelsövertag, förskrivning av hjälpmedel, matdistribution och städning.

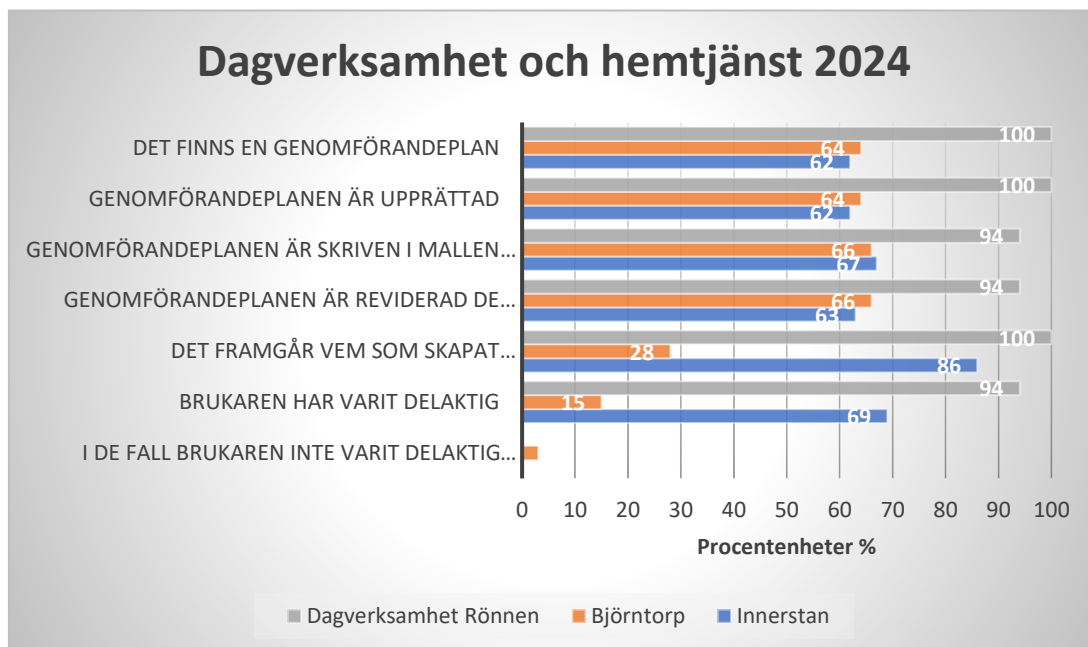
Totalt antal granskade genomförandeplaner efter exkludering är 414. Vid granskningen har förvaltningen använt följande centrala frågeställningar för att bedöma om verksamheten uppfyller sitt uppdrag:

1. Finns det en genomförandeplan för brukaren?
2. Är genomförandeplanen upprättad? (Gäller enbart SÄBO då hemtjänst numera dokumenterar i nytt verksamhetssystem (Intraphone))
3. Är planen utformad enligt IBIC-mallen?
4. Har genomförandeplanen reviderats under de senaste sex månaderna?
5. Framgår det vem som ansvarat för att skapa genomförandeplanen?
6. Har brukaren varit delaktig i att utforma planen?
7. Om brukaren inte har varit delaktig, framgår orsak till detta?

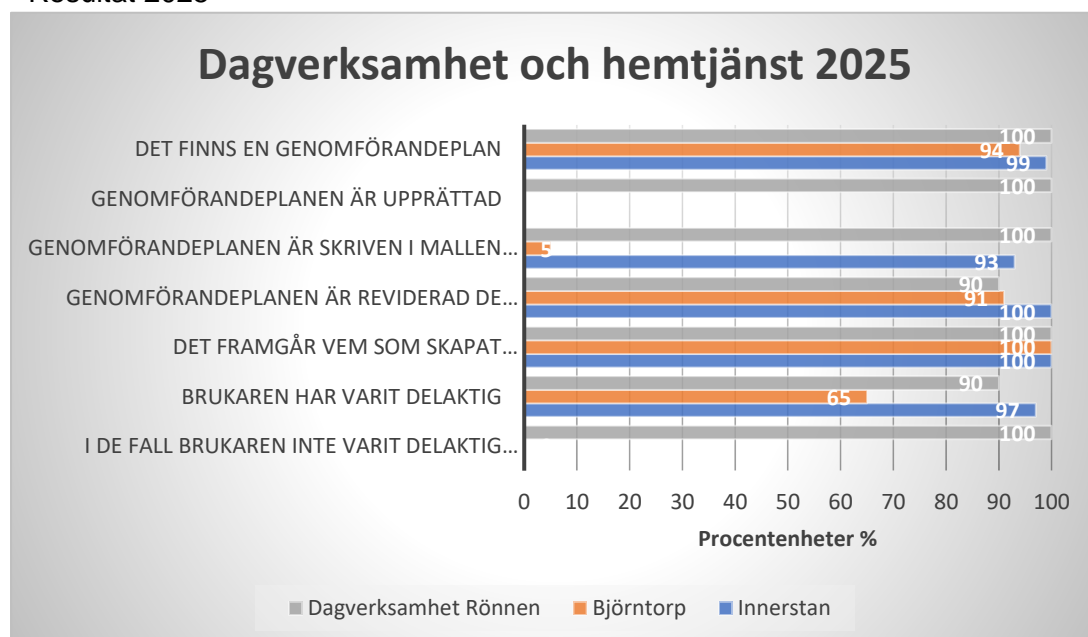
2. Granskningens resultat av data per aktuell verksamhet inom vård- och omsorgsförvaltningen år 2024 och 2025

2.1 Dagverksamhet och hemtjänst

Resultat 2024

Resultat 2025

Resultatet för dagverksamheten och hemtjänsten visar sammantaget på en tydlig kvalitetsutveckling mellan åren 2024 och 2025, även om utvecklingen skiljer sig åt mellan enheterna och vissa områden behöver fortsatt fokus.

Dagverksamheten uppvisar genomgående mycket goda resultat båda åren, men gör ändå flera betydande förbättringar mellan åren.

Genomförandeplaner finns upprättade för samtliga brukare båda åren, och 2025 når enheten full måluppfyllelse avseende användningen av IBIC-mallen, vilket innebär en förstärkning av arbetets kvalitet. Även om planerna når lägre inom revidering inom sex månader 2025, kvarstår en hög nivå. Brukardelaktigheten ligger fortsatt högt och den tidigare bristen gällande att motivera varför delaktighet saknats har helt åtgärdats.

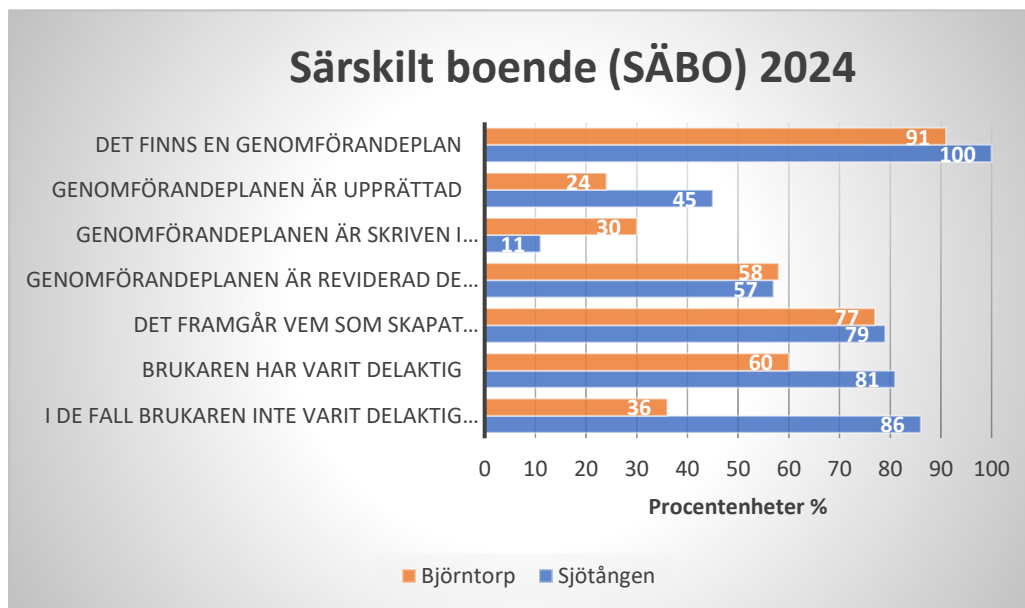
Hemtjänsten uppvisar en mer komplex utvecklingsbild, men även här konstateras att kvalitetsarbetet tar tydliga steg framåt, särskilt avseende genomförandeplanernas omfattning och aktualitet. Hemtjänst Björntorp förbättrar sig markant mellan åren. Andelen som har en genomförandeplan ökar kraftigt, liksom revideringsgraden och tydligheten kring vem som upprättat planen. Brukardelaktigheten, som tidigare varit mycket låg, har stigit avsevärt och dokumentationen av orsaker till utebliven delaktighet ter sig fungerar nu fullt ut. Samtidigt finns en tydlig avvikelse i användningen av IBIC-mallen, där resultatet faller från en redan låg nivå 2024 till en mycket låg nivå 2025. Detta tyder på antingen brister i arbetssätt, implementering av nytt verksamhetssystem eller behov av ytterligare utbildning och stöd i IBIC-metodiken.

Hemtjänsten Innerstan har under samma period gjort en kraftig kvalitetshöjning i nästan samtliga delar av genomförandeplansarbetet. Andelen brukare som har en genomförandeplan ligger nästintill på full nivå 2025, och användningen av IBIC-mallen har ökat markant. Revideringsfrekvensen och ansvarsdokumentationen har nått måluppfyllelse. Även brukardelaktigheten visar en mycket positiv utveckling och ligger 2025 på en nivå som i princip motsvarar en helt implementerad delaktighetsprocess. Däremot kvarstår förbättringspotential avseende dokumentation när delaktighet saknas, där resultatet även 2025 ligger på noll procent.

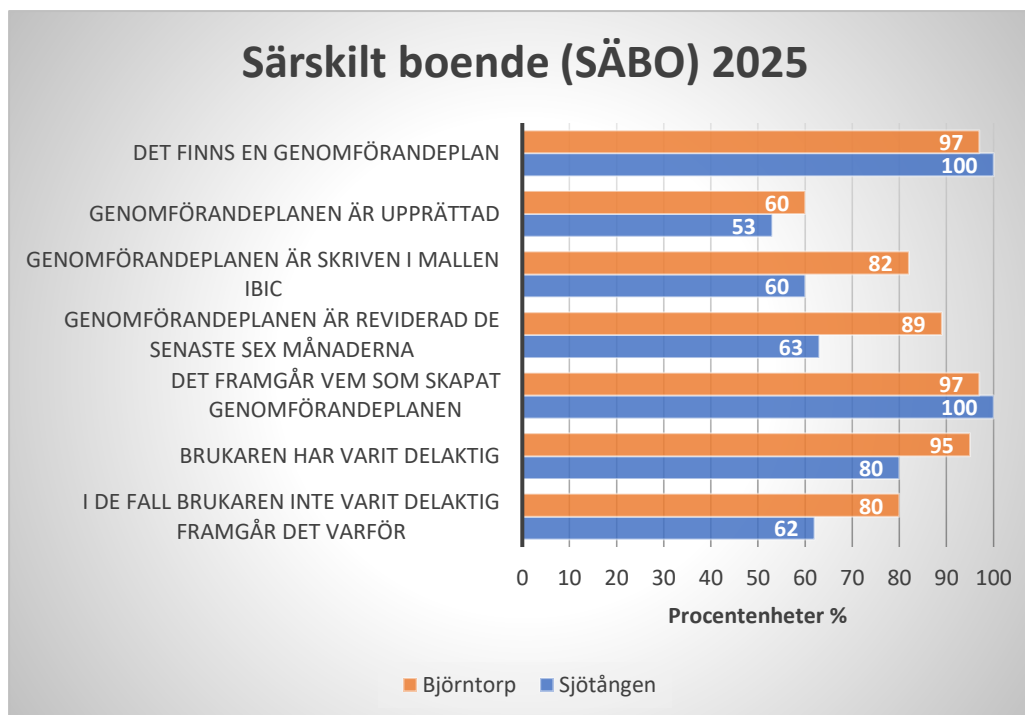
Sammanfattningsvis visar resultaten att kommunen som helhet har stärkt sitt systematiska arbete med genomförandeplaner, särskilt inom hemtjänsten där båda enheterna gått från relativt låg nivå 2024 till hög kvalitet inom centrala kvalitetsområden 2025. Dagverksamheten behåller och fördjupar sin redan starka kvalitetsnivå. Utvecklingsområdena för 2025 handlar främst om att säkerställa en konsekvent och korrekt användning av IBIC-mallen i Björntorp samt att förbättra dokumentationen kring utebliven delaktighet i Innerstan.

2.2 Särskilt boende (SÄBO)

Resultat 2024

Resultat 2025

Resultaten för särskilt boende visar att både Björntorp och Sjötången har genomgått betydande kvalitetsförändringar mellan åren 2024 och 2025, men utvecklingen skiljer sig även här åt mellan verksamheterna. Det är tydligt att båda enheterna arbetar aktivt med att stärka strukturen, dokumentationen och brukardelaktigheten i genomförandeplansprocessen, även om förbättringstakten och kvarstående utvecklingsbehov varierar.

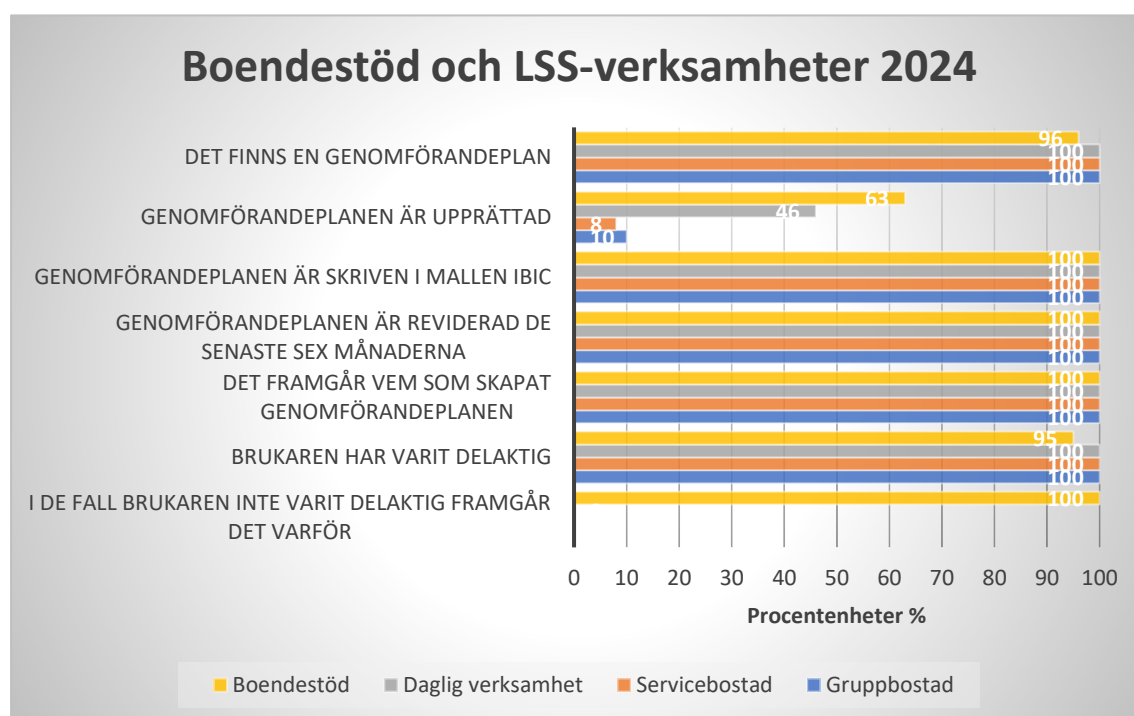
Björntorp uppvisar en markant kvalitetsförstärkning mellan åren. Andelen brukare med en genomförandeplan ökar från en redan hög nivå till att omfatta nästan samtliga brukare, och även andelen upprättade planer har mer än fördubblats. IBIC-mallen används i betydligt större utsträckning, vilket tyder på ett förbättrat metodstöd och ett mer systematiskt arbetssätt. Revideringsgraden inom sex månader har också ökat kraftigt och visar att planen i allt högre grad hålls aktuell och följs upp regelbundet. Även kvaliteten i dokumentationen förbättras avsevärt: där endast drygt tre fjärdedelar av planerna tidigare visade vem som skapat dem, är denna uppgift nu i princip alltid korrekt dokumenterad. Brukardelaktigheten, som 2024 låg på en måttlig nivå, når 2025 nästan full täckning. Även dokumentationen kring utebliven delaktighet har förbättrats. Sammantaget ses en verksamhet som förstärkt sina rutiner, stärkt kompetensen och uppvisar en mer strukturerad och personcentrerad dokumentationsprocess.

Utvecklingen på Sjötången är mer nyanserad och visar både förbättringar och utmaningar. Genomförandeplaner finns tillgängliga för samtliga brukare båda åren, vilket vidmakthåller en stark grundstruktur. Andelen upprättade planer ökar marginellt mellan åren, vilket innebär en fortsatt stabil utveckling. Den mest betydande förändringen finns i användningen av IBIC-mallen, där Sjötången går från en mycket låg nivå 2024 till en avsevärt högre nivå 2025. Trots att resultatet ännu inte är på en önskvärd nivå visar utvecklingen att den går åt rätt håll. Revideringsgraden ökar något och ansvarsdokumentationen når högt, vilket är en viktig kvalitetsindikator. Brukardelaktigheten minskar något, även om nivån även 2025 är relativt hög. Däremot försämras dokumentationen kring motivering vid utebliven delaktighet, vilket sticker ut som ett tydligt utvecklingsområde då denna del är central ur både kvalitets- och rättssäkerhetsperspektiv.

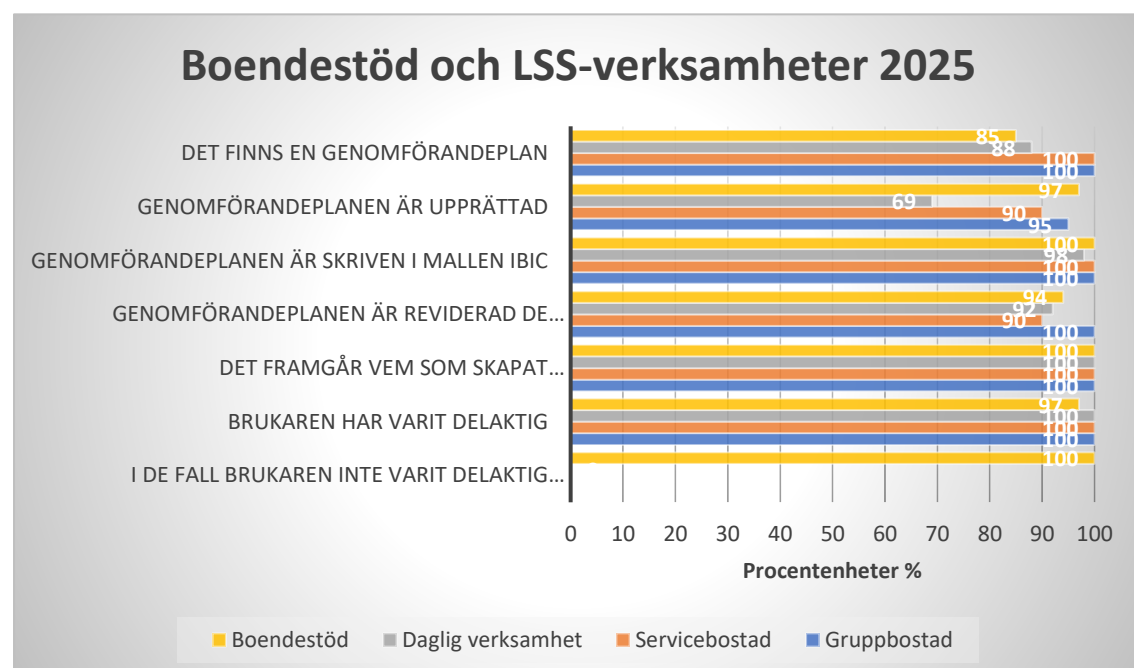
Sammanfattningsvis visar SÄBO-verksamheten som helhet en positiv utveckling mot mer systematiska, personcentrerade och uppföljningsbara genomförandeplaner. Björntorp genomgår en särskilt stark förbättringsprocess och förstärker kvaliteten i alla delar av sitt arbete, medan Sjötången utvecklas mer ojämnt men ändå i en övergripande positiv riktning. De största utvecklingsområdena inför kommande år handlar dels om att ytterligare stärka IBIC-användningen på Sjötången, dels om att säkerställa att delaktighetsbrister dokumenteras på ett enhetligt och korrekt sätt.

2.3 Boendestöd och LSS

Resultat 2024

Resultat 2025

Utvecklingen inom boendestöd och LSS-verksamheterna mellan åren 2024 och 2025 visar på betydande kvalitetsförbättringar inom flera områden, samtidigt som vissa indikatorer rör sig nedåt och behöver fortsatt uppmärksamhet. Gemensamt för samtliga verksamheter är att de uppvisar en mycket hög nivå av metodtillämpning, struktur och brukardelaktighet, särskilt i jämförelse med andra verksamhetsområden.

Boendestöd uppvisar överlag starka resultat båda åren, men med en något varierad utvecklingsbild. Andelen brukare som har en genomförandeplan minskar något 2025, samtidigt som andelen upprättade planer ökar markant. Detta tyder på att fokus i högre grad lagts på att säkerställa att planerna faktiskt färdigställs, även om täckningsgraden sjunkit något. IBIC-mallen tillämpas konsekvent och med full täckning båda åren, vilket ger en god struktur för det personcentrerade arbetet. Revideringsgraden ligger fortsatt på en hög nivå, även om den sjunker något 2025.

Ansvarsdokumentationen och brukardelaktigheten visar en stabil och hög kvalitet. Sammantaget visar resultaten på en verksamhet som arbetar metodiskt och med hög kontinuitet, där utvecklingsbehovet främst ligger i att säkerställa att alla brukare har en plan.

Daglig verksamhet visar en tydligare förändringsutveckling. Resultaten för 2024 var höga inom flera områden, med full täckning i IBIC, revidering, ansvarsdokumentation och brukardelaktighet. Utmaningen förra året låg framför allt i den låga andelen upprättade genomförandeplaner, trots att sådana fanns för samtliga brukare. Under 2025 förbättras detta avsevärt, då en betydligt större andel planer upprättas. Samtidigt minskar både täckningsgraden och revideringsfrekvensen något, även om nivåerna fortsatt är relativt höga. Sammantaget indikerar utvecklingen att verksamheten stärkt sin processkvalitet, samtidigt som den behöver återta en del av den höga nivå som präglade 2024 vad gäller planernas aktualitet och täckning.

Servicebostaden uppvisar en stark kvalitetsutveckling mellan åren. Andelen upprättade genomförandeplaner ökar från en mycket låg nivå till att omfatta nästan samtliga brukare. Verksamheten behåller sin fulla måluppfyllelse avseende både IBIC-användning, ansvarsdokumentation och brukardelaktighet, vilket talar för en väl inarbetad struktur och kompetens i det dagliga arbetet. Revideringsfrekvensen minskar något men ligger fortsatt på en hög nivå. Servicebostaden framstår därmed som en verksamhet som gjort en tydlig förstärkning av sin dokumentationsprocess.

Gruppboendestaden uppvisar ett liknande mönster som servicebostad med stark utveckling. Redan 2024 fanns genomförandeplaner för alla brukare, men endast en liten andel var då upprättade. Under 2025 sker ett mycket stort lyft, och nästan samtliga planer är då färdigställda. Samtidigt behåller verksamheten sin fulla måluppfyllelse inom IBIC, revidering, ansvarsdokumentation och brukardelaktighet. Utvecklingen indikerar ett

gott internt arbete med tydliga rutiner, arbetsprocesser och en tydlig systematik.

Sammanfattningsvis visar boendestöd och LSS-verksamheterna en god kvalitetsutveckling mellan 2024 och 2025, med förbättringar som i flera fall är genomgripande. De centrala framstegen handlar om att enheterna i allt högre grad säkerställer att genomförandeplanerna upprättas – ett fundamentalt krav för ett rättssäkert och personcentrerat arbetssätt. Verksamheterna framstår som metodstarka, strukturerade och med ett konsekvent fokus på individens delaktighet och behov.

3. Sammanfattning av resultatet 2025:

Utvecklingen mellan 2024 och 2025 inom kommunens vård- och omsorgsverksamheter visar på ett tydligt kvalitetslyft i arbetet med genomförandeplaner. I nästan samtliga verksamheter ökar andelen brukare som har en plan, liksom andelen planer som är upprättade och reviderade inom rimlig tid. Detta visar att arbetet blivit mer systematiskt, att rutinerna fungerar bättre och att det nya mer tillgängliga verksamhetssystemet inom ordinärt boende, i hög grad, bidragit till att stärka strukturen. Ett genomgående mönster är att brukardelaktigheten ökar brett, vilket är centralt för att säkerställa personcentrering och rättssäkerhet.

Hemtjänsten gör några av de mest betydande förbättringarna, där både Björntorp och Innerstan går från relativt låg planeringskvalitet 2024 till höga resultat 2025. Björntorp fortsätter dock att ha en tydlig utmaning i användningen av IBIC-mallen, vilket behöver bli ett prioriterat utvecklingsområde. Inom SÄBO sker också tydliga förbättringar, särskilt på Björntorp där nästan alla indikatorer förbättras avsevärt. Sjtången utvecklas mer stegvis, men ökar sin metodtillämpning och struktur även om dokumentationen kring icke-delaktighet försämras något.

Boendestöd och LSS-verksamheterna ligger överlag på en hög nivå, med konsekvent användning av IBIC och stark brukardelaktighet. De största framstegen återfinns i servicebostad och gruppboende där andelen upprättade genomförandeplaner ökar. Den positiva utvecklingen visar att verksamheterna arbetat målmedvetet med att stärka sina arbetsprocesser. Samtidigt behöver boendestödet säkerställa att samtliga brukare fortsatt omfattas av en plan.

Samlat visar utvecklingen att verksamheterna i hög grad rör sig mot en mer likvärdig, systematisk och personcentrerad dokumentationskultur. För att ta nästa steg framåt behöver fokus ligga på två övergripande delar: att säkerställa en konsekvent användning av IBIC-mallen i samtliga verksamheter och att fortsätta följa upp och stödja implementeringen av genomförandeplansprocessen i det nya digitala systemet inom hemtjänsten. Förvaltningen bedömer dessutom att verksamheterna nu är mogna för att ta sig an nästa utvecklingsfas, där större vikt läggs vid att dokumentera hur insatserna önskas utföras vilket är en del av arbetet som tidigare inte varit tillräckligt etablerad. Genom att hålla fast vid dessa

prioriteringar skapas goda förutsättningar för att bevara den positiva utvecklingen och nå en fullt ut likvärdig kvalitet mellan samtliga enheter.

Datum
2025-12-08

Dnr
VON.2025.82

Vård- och omsorgsförvaltningen
Lena Lundin
0155-385 04

Vård- och omsorgsnämnden

Tillsynsplan enligt alkohollagen 2026

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Tillsynsplan enligt alkohollagen 2026 fastställs.

2. Sammanfattning

Varje kommun har ansvar att årligen upprätta en tillsynsplan enligt alkohollagen. Tanken är att en sådan tillsynsplan väsentligt strukturerar upp och underlättar verksamheten samt också kan öka effekterna av det genomförda arbetet. I tillsynsplanen specificeras vad kommunen under det kommande verksamhetsåret planerar att prioritera i sin tillsyn, antal tillsynsbesök, tematisk inriktning med mera.

Vård- och omsorgsförvaltningen anlitar Nyköpings kommuns alkoholinspektörer enligt upprättat avtal. Alkoholinspektörerna har upprättat ett förslag till tillsynsplan för Oxelösunds kommun för verksamhetsåret 2026.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse från Social- och omsorgsförvaltningen 2025-12-08

Förslag till Tillsynsplan enligt alkohollagen 2026

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Lena Lundin
Enhetschef

Beslut till:

Förvaltningschef (FK)
Alkoholinspektörer, Nyköpings kommun (FÅ)
Länsstyrelsen i Södermanlands län (FK)

Oxelösund

Tillsynsplan 2026

Dokumenttyp
Tillsynsplan 2026

Fastställd av
Vård-och
omsorgsnämnden

Beslutsdatum
2025-12-

Reviderat

Dokumentansvarig

Förvaring

Dnr

Dokumentinformation
Tillsynsplan för alkoholtillstånd

Bakgrund

Staten, genom Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna, förordar att kommunernas skyldighet att utföra tillsyn enligt alkohollagen görs utifrån av en ansvarig nämnd beslutad tillsynsplan.

Tanken är att en sådan tillsynsplan väsentligt strukturerar upp och underlättar verksamheten och också kan öka effekterna av det genomförda arbetet. I tillsynsplanen bör det specificeras vad kommunen under det kommande verksamhetsåret planerar att prioritera i sin tillsyn, antal tillsynsbesök, tematisk inriktning med mera.

Alkoholinspektörerna har tagit fram denna tillsynsplan för att beskriva och informera om hur tillsynsarbetet på alkohollagens område är planerat att genomföras

Nyköpings kommun som levererar tjänster till Oxelösund, Gnesta, och Trosa kommun har resurser för att genomföra kvalitativ tillsyn i enlighet med alkohollagen.

Oxelösunds kommun finns representerat i Södermanlands län Initieringsgruppen vilken består av representanter från Polismyndigheten, Skatteverket, Länsstyrelsen och alkoholhandläggare i länet.

Infor verksamhetsåret 2026 har Oxelösunds kommun 12 stadigvarande serveringsställen. Inget gårdsförsäljningstillstånd har ansökts.

Syfte med tillsynsverksamheten enligt alkohollagen

All försäljning av alkoholdrycker ska skötas på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras. Servering av alkohol får endast ske i sådan omfattning och i sådana former att skador eller brister i ordning och nykterhet inte föreligger. Som ett särskilt skydd mot ungdomar finns också åldersgränser som ska bevakas.

Tillståndsprovning av serveringstillstånd

Tillståndsprovningen omfattar arbete i huvudsak med stadigvarande tillstånd till allmänhet/slutna sällskap, tillfälliga tillstånd till allmänhet/slutna sällskap, utvidgade/ändrade serveringstillstånd och bolagsändringar i bolag som har aktuellt serveringstillstånd samt cateringverksamhet.

Under 2025 har tillståndsprovning av Gårdsförsäljning tillkommit.

Tillsynsarbete

Tillsynen delas i förebyggande tillsyn, inre tillsyn och yttre tillsyn.

Förebyggande arbete

Förebyggande tillsyn kan röra vitt skilda områden men grundtanken är ändå att genom sådan tillsyn förebygga överträdelser av alkohollagen. Tillståndshavaren kan till exempel vända sig till tillsynsmyndigheten för svar på sina frågor för att kunna vara säkra på vad som förväntas av denne. Även om en tillståndshavare förutsätts ha kunskap i alkohollagen för att vara lämplig att inneha ett serveringstillstånd eller gårdsförsäljningstillstånd, är det tillsynsmyndighetens uppgift att informera samtliga tillståndshavare om till exempel kommunala riktlinjer, aktuella lagändringar eller ny rättspraxis.

Vidare är det myndighetens uppgift att tillhandahålla informationsmaterial och blanketter samt att sammanställa statistik. Myndigheten kan även arrangera krögarmöten eller utbildningar för restaurangpersonal. Slutligen är en viktig faktor i det förebyggande arbetet att myndigheten bedriver effektiv och regelbunden yttre och inre tillsyn.

Alkoholinspektörerna har möjlighet att ordna så kallade krögarträffar om behovet finns för samtliga kommuner. Syftet med dessa träffar är att upprätta en dialog och att föra ut information. Det är av vikt att alkoholinspektörerna kontinuerligt har en dialog med kommunens krögare för att fånga inputs från krögarna.

Utbildning i ansvarsfull alkoholserving för krögare, restaurangpersonal och ordningsvakter fortsätter. Resultaten har visat sig vara mycket positiva i form av till exempel minskat alkoholrelaterat våld och förbättrat samsyn mellan myndighet och krogliv.

Utbildning kommer att erbjudas vid ett tillfälle under år 2026, den 15–16 juni.

Inre tillsyn

Inre tillsyn innebär att en skrivbordsbaserad kontroll sker av om förutsättningarna för tillstånd fortfarande föreligger.

Tillståndsenheten tar varje år emot tillståndshavarnas restaurangrapport och tar på basis av denna ut en tillsynsavgift. Restaurangrapporten granskas med avseende på avvikelser; till exempel att en orimligt stor del av omsättningen härrör från alkoholförsäljning.

Uppgift om hur en tillståndshavare sköter sig i ekonomiskt hänseende inhämtas från skattemyndigheten eller kronofogdemyndigheten. Uppgift om personlig lämplighet inhämtas årligen via polisen belastnings- och misstankeregister. Årligen genomförs en kontroll att tillståndshavarna lever upp till aktiebolagslagen gällande revisorplikt.

Uppgift kan även hämtas från Bolagsverket för kontroll av huruvida den personkrets som lämplighetsprövades inför tillståndsgivningen består eller om förändringar i denna har skett utan att anmälas till tillsynsmyndigheten. Information inkommer också till alkoholinspektörerna via samverkande myndigheter och från andra källor såsom allmänhet och media.

Alkoholinspektörerna arbetar under året kontinuerligt med inre tillsyn av tillståndshavare och dess bolag.

Yttre tillsyn

Yttre tillsynsbesök kan uppdelas i rutinbesök, påkallade besök och uppföljningsbesök. Alkoholinspektörerna genomför minst ett rutinbesök per tillståndshavare och år. Påkallade besök görs då inre tillsyn givit anledning till det. Uppföljningsbesök blir aktuella då missförhållanden förelegat vid tidigare besök.

Under 2025 har 17 tillsynsbesök genomförts i Oxelösund kommun, varav två gemensamt med Polismyndigheten.

Alkoholinspektörerna kontrollerar att de alkoholpolitiska kraven i lagen efterlevs genom observationer av hur verksamheten bedrivs. Huvudfokus ligger på ordning, nykterhet, och kontroll av att servering inte sker till underåriga och/eller märkbart påverkade personer.

Vidare kontrolleras förekomsten av lagad mat samt att serveringsansvarig finns på plats.

Kontroll sker också av att försäljningen sker i enlighet med tillståndet som det framgår av tillståndsbeviset. Hit hör frågor som rör vilka slag av alkoholdrycker som serveras, om servering sker till allmänheten eller till slutet sällskap, serveringslokalernas och kökets beskaffenhet, matutbud, serveringstid samt i förekommande fall om meddelade villkor för tillståndet följs.

Vidare kontrolleras bland annat att förvarings- och förtäringförbuden följs, tillgången på lättdrycker samt eventuell marknadsföring.

Vid tillsyn av gårdsförsäljning kontrolleras bland annat att de lever upp på kravet av arrangemang samt volymen av tillåten försäljning.

Samordnad yttre tillsyn

För att stärka arbetet med yttre tillsyn genomförs samordnade tillsyner med andra aktörer. Syftet med detta är dels att samla kompetenser och sakkunskap för att möjliggöra fler effekter, men det blir också ett sätt att dela kunskap och kompetens mellan de aktörer som har mandat och uppgift att genomföra tillsyner i restaurangbranschen. Sammansättningen av aktörer vid dessa tillsyner kan variera beroende på om det finns information om ett specifikt problemområde.

Samverkande aktörer kan exempelvis vara Polisen, Skatteverket, Arbetsmiljöverket och kommunens Miljöenhet. Under 2025 har samverkan med Räddningstjänsten ökat och är nu en självklar aktör vid flera tillsyner.

Uppföljande tillsynsbesök

Uppföljande tillsynsbesök utförs om tillsynen påvisat allvarliga brister i verksamheten samt om sanktionsåtgärder har vidtagits.

Uppföljningsbesöken är viktiga för att ta reda på om det är fråga om en engångs företeelse eller om bristerna är återkommande.

Prioritering av objekt vad gäller tillsyn

Oxelösunds kommun prioriterar sin tillsynsverksamhet utifrån en enkel riskanalysmodell där tillsynsobjekten delas in i fyra olika kategorier. Detta görs för att utnyttja kommunens resurser på området så effektivt som möjligt och för att arbetet ska få så stor effekt som möjligt där effekten bäst behövs.

Mycket hög prioritet

De tillståndshavare som har tillstånd för servering till allmänheten och med ett återkommande nöjesutbud för unga eller vuxna eller har haft allvarliga och/eller återkommande brister. Något av följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Nöjesrestaurang/disco/pub med låg matförsäljning och hög alkoholförsäljning
- Återkommande störningar
- Återkommande brister och förseelser enligt alkohollagen
- Tillståndshavaren har meddelats varning
- Serveringstider efter kl 01:00

Hög prioritet

De tillståndshavare som har tillstånd till allmänheten eller har haft mindre allvarliga brister. Något av följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Serveringsstället vänder sig till unga vuxna
- Tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten
- Matrestaurang med hög alkoholförsäljning
- Nöjesutbud förekommer tillfälligt eller under viss period
- Brister av mindre allvarlig karaktär har förekommit under den senaste treårsperioden

Låg prioritet

De tillståndsinnehavare som vänder sig till slutna sällskap, föreningar som återkommande ansöker om serveringstillstånd till slutet sällskap, lunchrestauranger eller restauranger med serveringstillstånd till allmänheten med hög kostnadsbild där familjer och äldre gäster är huvudsakliga besökare. Något av följande kriterier ska vara uppfyllda:

- Låg försäljning
- Inget nöjesutbud
- Inga kända störningar

Mycket låg prioritet

De tillståndshavare som endast vänder sig till ett slutet sällskap och där inga ordningsstörningar är kända.

Bedömning yttre tillsyn

Oxelösunds kommun bedömer tillståndshavarna enligt ovanstående riskbedömning. Bedömningen utgör underlag för detaljplanering av tillsynsarbetet. Bedömningen ändras utifrån verksamhetens art tex brister under verksamhetsåret.

Övergripande målformulering för 2026

- Minst ett tillsynsbesök hos samtliga tillståndshavare i Oxelösunds kommun
- Genomförande av Krögarträff
- Minst ett utbildningstillfälle vad gäller ” Utbildning i Ansvarsfull alkoholservering”
- Löpande och kvalitativ inre tillsyn
- Samverkan med andra myndigheter
- Kompetensutveckling
- Utveckling av metoden Krogar mot Knark

Uppföljning av tillsynsplanen

Uppföljning av tillsynsplan sker kontinuerligt, dvs Oxelösunds Kommun får löpande rapporter om alla tillsynsbesök och tillsynsärende som startats.

2025-12-04

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Karin-Malin Pettersson
Alkoholinspektör

Annelie Karlsson Lenksjö
Alkoholinspektör

Datum
2025-12-08

Dnr
VON.2025.83

Vård- och omsorgsförvaltningen
Lena Lundin
0155-385 04

Vård- och omsorgsnämnden

Ansökan om statsbidrag för personliga ombud 2026

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden beslutar att hos länsstyrelsen ansöka om statsbidrag för verksamhet med personligt ombud för 2026.

2. Sammanfattning

Oxelösunds kommun bedriver sedan flera år tillbaka verksamhet med personligt ombud tillsammans med Nyköping, Trosa och Gnesta kommuner.

Personliga ombudens övergripande uppgift är att hjälpa människor med psykiska funktionsnedsättningar att få sina rättigheter tillgodosedda. Personliga ombuden ska vara ett stöd och språkrör i kontakten med myndigheter och andra offentliga organisationer.

Personliga ombuden arbetar på den enskildes uppdrag och ska tillsammans med den enskilde formulera behovet av stöd, vård, rehabilitering och sysselsättning.

Verksamheten bedrivs med stöd av statsbidrag och ansökan om medel görs årligen hos länsstyrelsen. Den nämnd som ansvarar för socialtjänsten får ansöka om statsbidraget.

Beslutsunderlag

Socialstyrelsens föreskrift HSLF-FS 2016:98.

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Lena Lundin
Enhetschef

Beslut till:

Förvaltningschef (FÅ)

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054, Artikelnummer 2016-12-38
Utgivare: Chefsjurist Pär Ödman, Socialstyrelsen

Socialstyrelsens föreskrifter om statsbidrag till verksamhet med personligt ombud;

**HSLF-FS
2016:98**

Utkom från trycket
den 18 januari 2017

beslutade den 20 december 2016.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 16 § förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Inledande bestämmelse

1 § I dessa föreskrifter ges kompletterande bestämmelser till förordningen (2013:522) om statsbidrag till kommuner som bedriver verksamhet med personligt ombud för vissa personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Ansökan om statsbidrag

2 § En kommuns ansökan om statsbidrag till verksamhet med personligt ombud ska ha kommit in till länsstyrelsen senast den 1 mars samma år som länsstyrelsen fördelar bidraget (bidragsåret).

Fördelning av statsbidrag

3 § Länsstyrelsen ska fördela statsbidraget med utgångspunkt från antalet årsanställningar på heltid eller deltid som personligt ombud.

Fördelningen av statsbidraget för en deltidsanställning ska vara proportionerlig i förhållande till en heltidsanställning.

4 § Av länsstyrelsens beslut om fördelning av statsbidraget ska det framgå hur många årsanställningar på heltid eller deltid som personligt ombud som respektive kommun har beviljats statsbidrag för.

5 § Socialstyrelsen beslutar om hur stort statsbidrag en årsanställning på heltid som personligt ombud motsvarar.

HSLF-FS
2016:98

-
1. Denna författning träder i kraft den 1 september 2017.
 2. Författningen tillämpas första gången i fråga om statsbidrag för bidragsåret 2018.

Socialstyrelsen

OLIVIA WIGZELL

Johan Beijer

HSLF-FS kan laddas ned eller beställas via
Socialstyrelsens publikationsservice
webb: www.socialstyrelsen.se/publikationer
e-post: publikationsservice@socialstyrelsen.se

Vård- och omsorgsförvaltningen
Alexandra Westin

Vård- och omsorgsnämnden

Kommunalt bidrag till föreningar och liknande grupper 2026

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämndens beslut

Föreningsbidrag för 2026 fördelas enligt följande:

Mira (tilldelas bidrag inom annan avtalsform)	370 000 kr
BRIS region Öst	33 100 kr
Stiftelsen Fontänhuset Nyköping	60 000 kr
Brottsofferjouren Östra Sörmland	27 300 kr
Buff Sörmland	27 300 kr
Fredagsgruppen	27 300 kr
Summa	545 000 kr

2. Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämnden handlägger ansökningar från föreningar som är ett viktigt komplement från civilsamhället till kommunens verksamhet för socialt utsatta grupper.

En överenskommelse skrivs med varje förening. I överenskommelsen framgår på vilket sätt föreningen åtar sig att komplettera kommunens arbete för socialt utsatta grupper.

Fem föreningar har ansökt om föreningsbidrag inför 2026. Kvinno- och ungdomsjouren MIRA har i dagsläget en annan avtalsform och ansöker inte, men MIRA:s finansieringen tas fortsatt ur potten för föreningsbidrag. Föreningarna som ansökt inför 2026 är BRIS region Öst, Stiftelsen Fontänhuset Nyköping, Brottsofferjouren Östra Sörmland, Buff Sörmland, och Fredagsgruppen.

Vård- och omsorgsförvaltningen har träffat representanter för samtliga föreningar. Föreningarna har presenterat sin verksamhet och beskrivit på vilket sätt föreningens verksamhet kompletterar kommunens arbete med socialt utsatta grupper. De har även beskrivit vad de planerar inför 2026.

Vård- och omsorgsförvaltningens bedömning är att de sökande föreningarna som föreslås få del av föreningsbidraget bedriver verksamhet som på olika sätt är till nytta för Oxelösundsborna och kompletterar kommunens arbete för socialt utsatta grupper.

Datum

2025-12-08

VON.2025.86

3. Ansökningar om föreningsbidrag 2026

Nedan följer sammanställning av ansökningar om föreningsbidrag för år 2026 och en kortare beskrivning av de föreningar som söker bidrag.

Sammanställning av föreningsbidrag

	Bidrag 2023	Bidrag 2024	Bidrag 2025	Förslag 2026
Kvinno- och ungdomsjouren MIRA	273 900 (66%)	360 000 kr (enligt avtal).	360 000 kr (enligt avtal)	370 000
BRIS - Barnens rätt i samhället	29 050 (7%)	32 000 (ca 6%)	32 000 (6%)	33 100 (6 %)
Stiftelsen Fontänhuset Nyköping	49 800 (12%)	54 525 (ca 11%)	58 300 (11%)	60 000 (11 %)
Brottsofferjouren Östra Sörmland	20 750 (5%)	22 825 (ca 4%)	26 500 (5%)	27 300 (5 %)
Buff Sörmland	20 750 (5%)	22 825 (ca 4%)	26 500 (5%)	27 300 (5 %)
Fredagsgruppen	20 750 (5%)	22 825 (ca 4%)	26 500 (5%)	27 300 (5 %)
SUMMA	415 000 (100 %)	515 000 (100 %)	530 000 (100 %)	545 000 (100 %)

3.1 BRIS region Öst (Barnens Rätt I Samhället)

BRIS är en ideell, partipolitiskt och religiöst obunden organisation som bistår barn och unga i behov av stöd. BRIS utgår alltid ifrån barnets behov. Verksamhetens mål är att stärka barn och ungas rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention.

BRIS verksamhet består av tre ben; stödja, mobilisera och påverka. Kärnan i BRIS verksamhet är Bris-chatten, Barnens Hjälptelefon och Bris-mejlen dit barn och ungdomar upp till 18 år anonymt och kostnadsfritt kan vända sig när de behöver stöd av en vuxen. Varje dag året om kan barn och unga kontakta BRIS, dygnet runt. BRIS samarbetar med olika idrottsförbund och har en telefonlinje riktad till ledare inom idrottsrörelsen. De har även en SMS-kanal. BRIS finns även lokalt i Linköping där man kan besöka dem på plats. Där erbjuder de även gruppstöd.

Eftersom det mesta inom BRIS verksamhet sker anonymt förs ingen statistik över var i landet de barn och unga som kontaktar BRIS är hemmahörande. Under 2024 hade man sammanlagt 64 004 olika kontakter med barn unga som behövde stöd. Det mesta stödet sker på natten. Samtalen handlar om psykisk ohälsa (fortsatt den främsta anledningen till kontakt), oro för nationell säkerhet, lågkonjunktur, arbetslöshet, gängkriminalitet, fysiskt våld med mera.

Under 2024 släppte BRIS en rapport om barn i familjehem som man arbetat vidare med att implementera på olika sätt under 2025, bland annat genom gruppstöd till familjehem. En annan satsning under 2025 har varit stöd till barn och unga som förlorat en förälder i suicid, och barn som flytt sitt hemland. Fokus har också, förutom grundverksamheten, legat på en utbildning i nya socialtjänstlagen där man arbetat med konkreta arbetssätt för att stärka barnrättsperspektivet. Informationsutskick har också gjorts till alla skolor genom elevhälsan.

3.2 Stiftelsen Fontänhuset Nyköping

Fontänhusmodellen är en beprövad och evidensbaserad metod för social och arbetslivsinriktad rehabilitering för människor med psykisk ohälsa. Konceptet är

Datum

2025-12-08

VON.2025.86

världsomspännande. Fontänhuset har funnits i Nyköping sedan år 1991 och upptagningsområdet är Nyköping och Oxelösund. Den största bidragsgivaren är Nyköpings kommun följt av Region Sörmland. I Sverige finns idag sammanlagt 18 Fontänhus.

Fontänhuset arbetar med det friska hos varje individ, skapar mening och bryter isolering. Allt arbete bygger på den egna förmågan och viljan. Medlemmarna kan delta i olika aktiviteter som skapar gemenskap och utveckling. Handledare och medlemmar arbetar sida vid sida för att skapa en plats för socialt umgänge och meningsfull sysselsättning.

Medlemmarna hittar oftast till Fontänhuset via psykiatrin men också via exempelvis vårdcentraler, Campus i Nyköping och Oxelösund, eller på rekommendation av en kontakt inom kommunen eller en vän. Per månad deltar ca 113 unika medlemmar i verksamheten. Under 2025 har 10 personer från Oxelösund varit aktiva medlemmar.

Under 2025 har man utvecklat verksamhetens övervakning med ett stort fokus på unga vuxna (18–35 år) där många nya medlemmar tillkommit. Man har också skapat ett studierum där medlemmar kan sitta och studera, unga vuxna har fokuserat mycket på utflykter i naturen, att besöka andra Fontänhus, friskvård, och Podd. Detta går i linje med att en handledare specifik anställts för att arbeta med unga vuxna genom modellen Supported Employment (SE) och Individual Placement Support (IPS) för att motivera till arbete och studier. Varje medlem får en individuell medlemsplan enligt SE.

3.3 Brottsofferjouren Östra Sörmland

Brottsofferjouren är en religiöst och partipolitiskt obunden ideell förening som bedriver stöd till brottsoffer, vittnen och målsäganden i samband med rättegång. Brottsofferjouren Östra Sörmland innefattar Nyköping, Trosa, Gnesta och Oxelösunds kommuner. Verksamheten har två ben; stöd i tingsrätten under rättegång, och stöd till brottsoffer.

Det som tidigare kallades för vittnesstödjare kallas nu för stödjare då det tidigare namnet var missvisande. BOJ:s volontärer stöttar inte enbart vittnen utan alla kan få stöd i domstol. Brottsofferstödjare finns fortfarande i verksamheten och där får varje individ definiera om man är ett brottsoffer eller inte.

Föreningen har en samordnare anställd 10 timmar per vecka som säkerställer att stödjare finns på Tingsrätten i Nyköping, och en brottsoffersamordnare på 6 timmar per vecka. Övriga är volontärer. Samtliga stödjare genomgår en 30 h utbildning, därefter går de tillsammans med mentor innan de tar egna brottsofferärenden, eller pass i domstol.

Fram till sista oktober 2025 hade man totalt 364 brottsofferstöd-ärenden varav 64 för Oxelösund. För vittnes-/målsägandestödet i domstol hade man fram till sista oktober 2025 totalt 487 ärenden (här får man inte föra statistik per kommun). Under 2025 har man erbjudit en föreläsning om AI samt deltagit i olika pensionärsföreningars sammankomster för att informera om bedrägerier. Man har även köpt in nya västar för att det ska vara tydligt vilken organisation man representerar i exempelvis tingsrätten.

3.4 Buff Sörmland

Buff (Barn och ungdom med förälder/familjemedlem i fängelse) är en landsomfattande förening. Buff Sverige finansieras via medel från Socialstyrelsen, Kriminalvården, stiftelser samt bidrag från företag och enskilda. Buff Sverige ger också stöd till lokalföreningar som finns runtom i landet genom att underlätta administration och anordna gemensamma utbildningar. Buff:s övergripande mål är att alla barn och unga med föräldrar eller familjemedlemmar i fängelse, häkte eller frivård ska erbjudas ett individuellt och adekvat stöd oavsett var i landet man bor. Riksorganisationen driver därför en nationell stömlinje och chatt. Det är viktigt att fånga upp barnen tidigt genom det förebyggande arbetet vilket kan undvika att barnen följer sina föräldrars/familjemedlemmars fotspår genom till exempel kriminalitet, och genom stöd undvika att själv utveckla till exempel psykisk ohälsa.

Datum

2025-12-08

VON.2025.86

Det finns 14 lokalföreningar i landet varav en i Nyköping som öppnade 2008. En anställd arbetar halvtid i Buff:s verksamhet i Nyköping, några funktioner finns som timanställda, i övrigt sker allt arbete via volontärer. På lokalföreningarna erbjuds dels direkt stöd till barnen, dels stöd till hela familjen, både via personliga möten, kris- och stödsamtal och aktiviteter. Lokalföreningarna besöker landets häkten och anstalter för att träffa föräldrar/familjemedlemmar och prata om hur man på bästa sätt kan stödja sitt barn/syskon från insidan. Buff Nyköping arbetar med stödgrupper och utifrån ett barnperspektiv genom olika aktiviteter för barnen. Syftet är att stärka barn och unga i deras utsatta position.

Föreningen erbjuder en trygg mötesplats där barnen träffar andra barn i liknande situation, lokalen är öppen på onsdagar med aktivitet för barn/familjer. Föräldrar/ familjemedlemmar i fängelse kan också ansöka om att ha permissioner i Buff:s lokal, där den intagna kan träffa sina barn/syskon i en barnvänlig miljö. Buff arbetar också förebyggande med att motverka förakt mot polismyndigheten och socialtjänsten.

Under 2025 genomfördes flera mycket uppskattade utflykter till bland annat Disney on Ice, Kolmården och Lådbilslandet i Nykvarn. Även firades som vanligt alla stora högtider samt barnens födelsedagar i föreningslokalen. Föreningen har under 2025 haft kontakt med åtta familjer bosatta i Oxelösund plus akuta stödinsatser till boende i kommunen. Inför 2026 planerar Buff att arbeta mer mot skolor och fritidsgårdar med olika informationskampanjer.

3.5 Fredagsgruppen

Fredagsgruppen har funnits sedan 2014, och övergick till att bli en förening år 2020. Allt arbete bedrivs ideellt. Föreningen utgår från Oxelösund och erbjuder kamratstöd inom framför allt missbruksområdet, och stöd i att komma ur sitt missbruk. Numera ansluter även människor som lider av psykisk ohälsa och ensamhet till gruppen. Föreningen har en kristen bas men välkomnar människor oavsett tro. Föreningens signum är att alla får komma och vara som de är.

Under hösten 2023 inleddes ett samarbete med Svenska Kyrkan i Oxelösund med aktivitet på tisdagar (sinnesro-gudstjänst). Varannan fredag är det cafékvällar där det kan vara uppemot 20 personer varje gång. Arbetet och kontakten med personer i behov av stöd sker dock alla dagar i veckan, dygnet runt. Föreningen arbetar också uppsökande med hembesök. I övrigt anordnas utflykter och sysselsättning på Ålö där man på uppdrag av kommunen rustar upp och målar stugor, och klipper gräs. Till detta köpte man under 2025 en ny båt då den gamla inte gick att laga längre. Samtalen faller sig naturliga när man arbetar sida vid sida. Sommarhalvåret anordnas även grillkvällar och aktiviteter flera gånger i veckan. Anhöriga till personer med missbruksproblematik erbjuds också individuellt stöd i form av samtal. Under 2025 har man också genomfört utflykter till Kolmården och Mariefred, midsommarfest och planerar för en julfest i december.

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Alexandra Westin
Utvecklingsstrateg

Beslut till:
FC (FÅ)

Riktlinje för insatser utan behovsprövning

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämndens beslut:

Riktlinjer för insatser utan behovsprövning enligt bilagt förslag fastställs.

2. Sammanfattning

Den 1 juli 2025 trädde den nya socialtjänstlagen i kraft - *En förebyggande socialtjänstlag - för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter* (2025:400).

I den nya socialtjänstlagen ges socialnämnden en möjlighet att tillhandahålla insatser för personliga behov till enskilda utan någon föregående individuell behovsprövning. Den nya möjligheten syftar till att ge socialtjänsten bättre förutsättningar för att erbjuda tidiga och förebyggande insatser. En förutsättning för att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser utan utredning och individbeslut är att nämnden beslutar särskilt om att dessa insatser ska gå att tillhandahålla utan individuell behovsprövning.

I nämndsärende VON.2025.29 har vård- och omsorgsnämnden redan beslutat om att nämnden ska tillhandahålla insatser utan behovsprövning, vilka insatser som ska erbjudas utan behovsprövning, samt villkor för dessa insatser. Förvaltningen ser nu ett behov av att samla alla dessa beslut i ett dokument – riktlinjer för insatser utan behovsprövning.

Förvaltningen har även upptäckt behov av att lägga till insatser och förändra villkor för vissa insatser som erbjuds utan behovsprövning, och som beslutades om i nämndsärende VON.2025.29. Förslag på förändringar är markerat med gult i riktlinje-dokumentet. Förslagen på förändringar beskrivs mer ingående under rubrik "3. Ärendet".

3. Ärendet

Nedan följer en beskrivning av de tillägg och förändringar som föreslås gällande insatser utan behovsprövning, sammanfattade i riktlinjerna. Förändringarna föreslås gälla från den 1 januari 2026.

3.1 Barn, unga och familjer

Rådgivande och stödjande samtal – barn, unga och familjer

I tidigare nämndbeslut (VON.2025.29) beslutades att åtta samtal för rådgivning för barn, unga och familjer, med dokumentationsskyldigheten undantagen utifrån 14 kap 4 § SoL, skulle erbjudas som insats utan behovsprövning. Ändringen som förvaltningen föreslår innebär att enskilda kan få ett (1) rådgivande samtal som kan undantas dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 4 § SoL. Däremot kan inte de stödjande samtal som erbjuds maximalt åtta gånger undantas dokumentationsskyldigheten utifrån 14 kap 4 § SoL då de då inte längre anses vara enbart rådgivande, utan övergår till att ha en mer stödjande inriktning. Dessa maximalt åtta samtal erbjuds fortfarande som insats utan föregående behovsprövning, men ska följa dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 3 § SoL.

Familj- och skolstöd

I tidigare nämndbeslut (VON.2025.29) beslutades att rådgivning inom familj- och skolstöd, med dokumentationsskyldigheten undantagen utifrån 14 kap 4 § SoL, skulle erbjudas som insats utan behovsprövning. Ändringen som förvaltningen föreslår innebär att insatsen familj- och skolstöd ingår i insatsen Stödjande samtal – barn, unga och familj, med samma villkor enligt nedan.

Innehåll: Stödjande samtal utefter den enskildes behov. Stödet kan ges upp till 8 samtal eller träffar.

Målgrupp: Barn och unga upp till 18 år, som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Medling vid brott

Medling vid brott är ett tillägg som föreslås kunna erbjudas som insats utan föregående behovsprövning, med följande villkor:

Innehåll: Syftet är att minska negativa konsekvenser av en brottshändelse, både för gärningsperson och brottsutsatt. Medling avser att ge båda parter möjlighet att ställa frågor och ge svar kring händelsen. Medling är ett komplement till rättsprocessen, frivilligt, och ersätter inte åtal eller rättegång.

Målgrupp: Ungdomar 12–21 år som blivit utsatta för eller begått brott.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

3.2 Vuxna

Rådgivande och stödjande samtal – vuxna

I tidigare nämndbeslut (VON.2025.29) beslutades att åtta samtal för rådgivning för vuxna, med dokumentationsskyldigheten undantagen utifrån 14 kap 4 § SoL, skulle erbjudas som insats utan behovsprövning. Ändringen som förvaltningen föreslår innebär att enskilda kan få ett (1) rådgivande samtal som kan undantas dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 4 § SoL. Däremot kan inte de stödjande samtal som erbjuds maximalt 8 gånger undantas dokumentationsskyldigheten utifrån 14 kap 4 § SoL då de då inte längre anses vara enbart rådgivande, utan övergår till att ha en mer stödjande inriktning. Dessa maximalt åtta samtal erbjuds fortfarande som insats utan föregående behovsprövning, men ska följa dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 3 § SoL.

Anhörigstöd

I tidigare nämndbeslut (VON.2025.29) beslutades att åtta samtal för stöd till anhöriga, med dokumentationsskyldigheten undantagen utifrån 14 kap 4 § SoL, skulle erbjudas som insats utan behovsprövning. Ändringen som förvaltningen föreslår innebär att undantag från dokumentationsskyldigheten utifrån 14 kap 4 § SoL inte ska föreligga då stödsamtalen inte längre anses vara enbart rådgivande, utan övergår till att ha en mer stödjande inriktning. Dessa maximalt åtta samtal erbjuds fortfarande som insats utan föregående behovsprövning, men ska följa dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 3 § SoL. Förvaltningen föreslår också att dessa åtta stödsamtal till anhöriga inte enbart ska gälla anhöriga till någon med skadligt bruk och beroende, eller anhörig till någon som blir utsatt för våld i nära relation, som tidigare beslutas om. Förvaltningen föreslår att de maximalt åtta samtalen ska vidgas till att erbjudas enskilda som anser sig vara anhörig till någon oavsett problematik eller sjukdom.

I tidigare nämndbeslut (VON.2025.29) finns redan insatsen ”Anhöriglots” beslutad, där enskilda kan få rådgivande samtal upp till tre tillfällen, och där dokumentationsskyldigheten är fräntagen utifrån 14 kap 4 § SoL.

Budget- och skuldrådgivning

I tidigare nämndbeslut (VON.2025.29) beslutades att samtal gällande budget- och skuldrådgivning för vuxna, med dokumentationsskyldigheten undantagen utifrån 14 kap 4 § SoL, skulle erbjudas som insats utan behovsprövning. Ändringen som förvaltningen föreslår innebär att insatsen fortsatt ska erbjudas som insats utan behovsprövning, men ska inte fråntas dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 4 § SoL, då samtalen (trots insatsens namn) har en mer stödjande inriktning. Dokumentationsskyldigheten enligt 14 kap 3 § SoL ska alltså gälla.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse riktlinjer insatser utan behovsprövning 20251208 (detta dokument)

Riktlinje för insatser utan behovsprövning 2025-12-08.

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Alexandra Westin
Utvecklingsstrateg

Beslut till:

FC (FÅ)

Tjänsteskrivelse

5 (5)

Datum
2025-12-08

Diarienummer
VON.2025.85

Postadress
Oxelösunds kommun
613 81 Oxelösund

Besöksadress
Järntorget 7–9
Oxelösund

Telefon
0155-380 00

E-post/Webb
kommun@oxelosund.se
www.oxelosund.se

Bankgiro
776-5217
OCR 991-1991

Org.nr.
212000-0324

Oxelösund

Riktlinjer för insatser utan behovsprövning

Dokumenttyp
Riktlinjer

Fastställd av
Vård- och
omsorgsnämnden

Beslutsdatum
2025-12-16

Reviderat

Dokumentansvarig
Utvecklingsstrateg

Förvaring
G-katalogen

Dnr

Dokumentinformation
Riktlinjer gällande insatser utan behovsprövning.

Inledning

Den 1 juli 2025 trädde den nya socialtjänstlagen i kraft - *En förebyggande socialtjänstlag - för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter* (2025:400).

I den nya socialtjänstlagen ges socialnämnden en möjlighet att tillhandahålla insatser för personliga behov till enskilda utan någon föregående individuell behovsprövning. Den nya möjligheten syftar till att ge socialtjänsten bättre förutsättningar för att erbjuda tidiga och förebyggande insatser. Den syftar även till att:

- Förbättra tillgängligheten: Genom att erbjuda insatser utan behovsprövning kan socialtjänsten nå ut till fler individer, inklusive de som är svåra att nå genom traditionella metoder.
- Förenkla processen: Genom att minska byråkratin och behovet av omfattande utredningar kan insatser erbjudas snabbare och mer effektivt.
- Stödja utsatta grupper: Insatser utan behovsprövning kan vara särskilt viktiga för grupper som riskerar att hamna i kriminalitet, personer med skadligt bruk eller beroende med flera.

Sammanfattningsvis är syftet med den nya socialtjänstlagen att skapa en mer flexibel och tillgänglig socialtjänst som kan erbjuda tidiga och förebyggande insatser på ett effektivt sätt.

En förutsättning för att socialnämnden ska kunna tillhandahålla insatser utan utredning och individbeslut är att nämnden beslutar särskilt om att dessa insatser ska gå att tillhandahålla utan individuell behovsprövning.

Omfattning

Riktlinjen omfattar insatser inom socialtjänst som ges utan individuell behovsprövning, och börjar gälla från och med 1 januari 2026.

Riktlinjer

För att en socialnämnd ska kunna tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning behöver följande beslut fattas:

- Beslut om att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning (denna riktlinje och insatsöversikt)
- Beslut om vilka villkor som ska gälla för de insatser som tillhandahålls utan individuell behovsprövning (denna riktlinje och insatsöversikt).

Dokumentationskrav (14 kap 3 § SoL)

Dokumentationsskyldighet utvidgas i och med ny socialtjänstlag till att gälla genomförande av alla insatser – även de som omfattas av denna riktlinje. Dokumentation behövs för att följa upp effekterna av olika insatser. Vid genomförande av rådgivning och vissa insatser som tillhandahålls utan individuell behovsprövning, finns dock särskilda dokumentationsregler. Dessa regler utgör ett undantag från huvudregeln om dokumentation. Syftet är att säkerställa att insatserna kan följas upp och utvärderas, samtidigt som de tar hänsyn till behovet av anonymitet för vissa utsatta grupper.

Dokumentation vid rådgivning (14 kap 4 § SoL)

Vid rådgivning behöver inte uppgifter om enskildas personliga förhållanden dokumenteras. Detta gäller oavsett om rådgivningen tillhandahålls med eller utan individuell behovsprövning. Syftet med denna regel är att möjliggöra för enskilda att vara anonyma när de söker sig till socialtjänsten för rådgivning. Dokumentation av andra uppgifter som behövs för att följa upp eller kontrollera verksamheten omfattas inte av undantaget.

Dokumentation vid insatser som tillhandahållits utan individuell behovsprövning (14 kap 5 § SoL)

Socialnämnden kan besluta att uppgifter som kan röja den enskildes identitet inte ska dokumenteras vid genomförande av en insats utan individuell behovsprövning, om det finns särskilda skäl. Vad som utgör särskilda skäl måste bedömas utifrån insatsens syfte och karaktär. Undantag kan vara motiverat om det bedöms vara svårt att nå utsatta grupper utan en möjlighet för enskilda att delta anonymt. Skälet måste vägas mot behovet av att kunna följa upp insatsen på individnivå. Beslutet om undantag ska gälla för en specifik insats och avse alla som deltar i insatsen. Uppgifter som kan röja den enskildes identitet kan till exempel vara namn, personnummer eller adress. Det kan även vara andra uppgifter som ensamt eller tillsammans med övriga uppgifter innebär att dokumentationen kan härledas till en viss person.

Uppgifter som ska dokumenteras

Andra uppgifter än sådana som kan avslöja den enskildes identitet ska alltid dokumenteras. Det kan handla om uppgifter om antalet deltagare, deras ålder och kön samt aidentifierade uppgifter om mående och sociala situation vid inledning och avslut av en insats, problem eller svårigheter som uppkommer under genomförandet av en insats samt orsak till att en insats avbryts i förtid.

Insatsöversikt: Insatser som kan ges utan individuell behovsprövning, och villkor för dessa

Barn, unga och föräldrar

Rådgivande samtal – barn och unga

Innehåll: Ett samtal kan ges via Öppenvården barn och unga – En väg in. En första kontakt kan tas både för barn, unga och familjer, som kan lotsas vidare vid behov av ytterligare stöd och hjälp.

Målgrupp: Barn, unga och familjer.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § med motiveringen att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning. Uppföljning och dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Stödjande samtal – barn och unga

Innehåll: Stödjande samtal utefter den enskildes behov. Stödet kan ges upp till 8 samtal eller träffar.

Målgrupp: Barn och unga upp till 18 år, som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Stödjande samtal – familj

Innehåll: Stödjande samtal utefter den enskildes behov. Stödet kan ges upp till 8 samtal eller träffar.

Målgrupp: Barn och unga upp till 13 år och deras familjer, som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

A-CRA

Innehåll: A-CRA (Adolescent Community Reinforcement Approach) är en manualbaserad metod för behandling av skadligt bruk eller beroende hos ungdomar, utvecklad utifrån metoden CRA (Community Reinforcement Approach). A-CRA syftar till att hjälpa ungdomen till ett liv i drogfrihet och en mer hälsosam livsstil. Behandlingen syftar även till att främja positiva sociala aktiviteter och relationer.

Omfattning och intensitet: Behandlingen omfattar minst 15 individuella

sessioner under minst tre månader, men det är även möjligt att ha fler sessioner vid behov.

Målgrupp: Ungdomar (13–21 år) samt vuxna.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

rePULSE

Innehåll: Förlagan till rePULSE togs fram för individuell behandling av utagerande ungdomar under 1990-talet. Numera används rePULSE bland annat inom socialtjänst, skola, BUP och i institutionsvård. Syftet med rePULSE är att med hjälp av en strukturerad individuell samtalskontakt ge stöd och verktyg att hantera bristande impuls kontroll, alternativt alltför hög grad av kontroll, och utveckla sociala färdigheter.

Målgrupp: Barn, unga och vuxna, från 5 år och uppåt, med svårigheter i känsloreglering, impuls kontroll, problemlösning och sociala färdigheter, som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Omfattning och intensitet: Metoden utgår ifrån en grundläggande struktur bestående av 10 individuella samtal, en träff per vecka, med möjlighet till fortsättning/förlängning.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Trappan

Innehåll: Trappan är en modell för krissamtal med barn som upplevt våld i sin familj. Barnsamtalen utgör en del av socialtjänstens och organisationers större arbete med våldsutsatta familjer. En förutsättning för samtalen är att barnets trygghet och säkerhet beaktas. Syftet med Trappan är att ge barnen möjlighet att berätta om och bearbeta sina upplevelser av våld, att göra upplevelsen "pratbar" och begriplig, och därigenom minska risken för post-traumatiskt stressyndrom (PTSD) och annan psykiatrisk problematik.

Målgrupp: Barn (4 år och äldre) som bevittnat våld inom familjen, och som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Omfattning och intensitet: Ett eller flera samtal i respektive steg, beroende på hur många som behövs (sammanlagt 3–8 samtal). Samtalen genomförs med några dagars mellanrum och varar 30–60 minuter.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Föräldraskapsstöd – manualbaserade program

Innehåll: Manualbaserade föräldraskapsstödprogram i grupp. Kommunen erbjuder för tillfället *Alla barn i centrum* (ABC) för föräldrar till barn 3–12 år, ABC Tonår för föräldrar till barn 13–19 år, och Samtalsgrupp gällande skolfrånvaro som erbjuds föräldrar i behov av samtalsstöd gällande barn med problematisk skolfrånvaro. Alla programmen följer en förutbestämd manual med olika teman för varje träff.

Målgrupp: Föräldrar som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Omfattning och intensitet: 4–5 träffar.

Undantag från dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § SoL med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet. Föräldraskapsstödet ges utan insatsbeslut och består av maximalt 4–5 träffar. Med hänsyn till insatsens karaktär och syftet att stödet ska kunna fungera kunskapshöjande och förebyggande gällande ytterligare stödbehov bör identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Låg tröskel in är ibland avgörande för att delta i träffarna. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Frivilliga samarbetssamtal

Innehåll: Strukturerade samtal för föräldrar som är oeniga om hur de ska lösa frågor kring vårdnad, boende eller umgänge och frågor som rör barnets försörjning. Samtalen sker ofta i samband med separation (före, under, efter).

Målgrupp: Föräldrar från 18 år, och som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning. Ingen individuell uppföljning eller insatsplan kopplas till deltagandet.

Medling vid brott

Innehåll: Syftet är att minska negativa konsekvenser av en brottshändelse, både för gärningsperson och brottsutsatt. Medling avser att ge båda parter möjlighet att ställa frågor och ge svar kring händelsen. Medling är ett komplement till rättsprocessen, frivilligt, och ersätter inte åtal eller rättegång.

Målgrupp: Ungdomar 12–21 år som blivit utsatta för eller begått brott.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § socialtjänstlagen med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Informationssamtal

Innehåll: Föräldrar ska ha deltagit i ett informationssamtal innan de inleder en tvist i domstol om vårdnad, boende och umgänge. Syftet är att ge föräldrar relevant information som kan underlätta för dem i ett tidigt skede och hitta bäst lösning för barnet i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Målgrupp: Vuxna från 18 år som planerar att inleda en tvist i domstol om vårdnad, boende och umgänge, och som är folkbokförd i Oxelösunds kommun.

Undantag från dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Familjerådgivning

Innehåll: Familjerådgivning vänder sig till par, föräldrar och familjer som behöver hjälp i olika samlevnadsfrågor. Rådgivningen sker via extern utförare.

Målgrupp: Par, föräldrar och familjer från 18 år, som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag från dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Vuxna

Rådgivande samtal - vuxna

Innehåll: Ett samtal kan ges via Rådgivningen/Öppenvården. En första kontakt kan tas för vuxna, som kan lotsas vidare vid behov av ytterligare stöd och hjälp.

Målgrupp: Vuxna från 18 år, som är folkbokförd i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § med motiveringen att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning. Uppföljning och dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Stödjande samtal - vuxna

Innehåll: Stödjande samtal utefter den enskildes behov. Stödet kan ges upp till 8 samtal eller träffar.

Målgrupp: Vuxna från 18 år som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Anhöriglots

Innehåll: Rådgivande samtal utefter den enskildes behov. Stödet ges upp till tre samtal.

Målgrupp: Enskilda från 18 år som anser sig vara anhörig till någon annan, och som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag från dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 4 § socialtjänstlagen med motivering att dokumentationsskyldighet inte gäller uppgifter om enskildas personliga förhållanden vid rådgivning. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Anhörigstöd

Innehåll: Stödsamtal till anhöriga eller närstående till personer med egen problematik eller sjukdom. Stödet ges individuellt upp till 8 samtal.

Målgrupp: Vuxna från 18 år som är anhöriga till personer med egen problematik eller sjukdom.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Samtal om Våld

Innehåll: Samtal om Våld är influerad av behandlingsprinciperna bakom Alternativ til Vold (ATV) i Norge och har tillförts element från andra terapiformer, såsom motiverande samtal, kognitiv beteendeterapi, och mindfulness-baserad och affektfokuserad terapi. Metoden skapades av behandlare som arbetade kliniskt med våldsutövare på ATV Jönköping.

Målgrupp: Vuxna personer som utövat lindrigt till måttligt partnervåld, och som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Omfattning och intensitet: Efter cirka tre strukturerade bedömningsamtal hålls mellan 15 och 20 behandlingssamtal.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Samtal om Frihet

Innehåll: Samtal om Frihet är en struktur för professionella och fördjupande samtal med personer som varit utsatta för våld i nära relationer.

Samtalsstrukturen riktar sig till personer som tagit sig ur en partnerrelation där de varit utsatta för någon form av våld, och som trots uppbrottet fortsatt är påverkade av våldets långsiktiga känslomässiga konsekvenser.

Målgrupp: Vuxna som varit utsatta för våld i nära relation.

Omfattning och intensitet: 10–12 samtal.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Stödjande samtal: Vuxna med skadligt bruk och beroende

Innehåll: Stödsamtalen kan ges individuellt i upp till 8 samtal eller träffar och syftar till att motverka skadligt bruk och beroende.

Målgrupp: Vuxna från 18 år som har ett skadligt bruk eller beroende, och som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Stödjande samtal: Vuxna som är utsatta för våld i nära relation

Innehåll: Stödsamtalen kan ges individuellt i upp till 8 samtal eller träffar och syftar till att stödja enskilda som är utsatta för våld i nära relation.

Målgrupp: Vuxna från 18 år som är utsatta för våld i nära relation, och som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag från dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Budget- och skuldrådgivning

Innehåll: Alla kommuner i Sverige ska enligt lagen erbjuda budget- och skuldrådgivning till sina invånare. Rådgivningen ska både syfta till att förebygga överskuldssättning och för att hjälpa skuldsatta personer att hitta en lösning på sina problem.

Målgrupp: Vuxna från 18 år, som är folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag för dokumentation: Nej. Bedömningen är att dokumentation krävs för ett rättssäkert och effektivt stöd till den enskilde.

Öppen träffpunkt för äldre – Seniorträffen

Innehåll: Öppen träffpunkt för äldre som ska främja social samvaro och meningsfulla aktiviteter.

Målgrupp: Vuxna 65 år och äldre, folkbokförda i Oxelösunds kommun.

Undantag från dokumentation: Ja, enligt 14 kap. 5 § SoL med motivering att det finns särskilda skäl att inte dokumentera uppgifter som kan röja den enskildes integritet. Med hänsyn till insatsens karaktär och syftet att verksamheten ska vara både hälsofrämjande och förebyggande bör identitetsbärande uppgifter inte dokumenteras. Dokumentation sker på verksamhetsnivå för att kunna följa upp effekt.

Vård- och omsorgsförvaltningen
Madelen Grahn

Riktlinjer för bedömning av insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL)

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden godkänner att *Riktlinjer för bedömning av insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL)* (dnr VON.2025.89) ersätter styrdokument *Riktlinjer för bedömning av bistånd till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL)* (dnr VON.2023.54).

2. Sammanfattning

Den 1 juli 2025 trädde den nya socialtjänstlagen i kraft- En förebyggande socialtjänstlag för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter (2025:400). Utifrån det behöver alla gällande riktlinjer som utgår ifrån socialtjänstlagen revideras. Samtliga paragrafer som tidigare hänvisade till gamla socialtjänstlagen (2001:453) har korrigerats och hänvisar nu till nya socialtjänstlagen (2025:400).

Samtidigt som paragrafer uppdaterats har även en generell genomlysning genomförts av tidigare *Riktlinjerna för bedömning av bistånd till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL)*. Hela strukturen och innehållet i riktlinjerna är reviderat och kan således inte jämföras med förslaget på nya riktlinjer. Därmed finns inga markeringar i förslaget till nya riktlinjer.

I de nya riktlinjerna har insatser lagts till som sedan tidigare enbart funnits med i lokala rutiner. Insatserna som är tillagda i riktlinjerna är; kontaktperson, boendestöd, hemtjänst i assistansliknande form, träningsboende socialpsykiatri och sysselsättning.

Tjänsteskrivelse

2 (2)

Datum
2025-12-02

Diarienummer
VON.2025.89

Beslutsunderlag:

Riktlinjer för bedömning av bistånd till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL). Dnr VON.2023.54.

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Madelen Grahn
Utvecklingsstrateg

Beslut till:

FC (FK)

Riktlinjer för bedömning av insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning enligt Socialtjänstlagen (SoL)

Dokumenttyp Riktlinje	Fastställd av Vård- och omsorgsnämnden	Beslutsdatum	Reviderat
Dokumentansvarig Enhetschef myndighet		Förvaring	Dnr VON.2025.89
Dokumentinformation Ersätter tidigare riktlinje antagen 2016-04-27 och reviderad 2016-11-22, 2022-12-14 samt 24-09-25; Dnr VON.2023.54			

Innehållsförteckning

Inledning	6
Syfte 6	
Konsekvenser.....	6
Nationell värdegrund inom äldreomsorgen	7
Värdegrund för personer med funktionsnedsättning.....	7
Generellt om handläggning.....	7
Företrädare för enskild i vissa fall	8
God man/förvaltare.....	8
Framtidsfullmakt	8
Anhörigbehörighet.....	8
Insatser enligt Socialtjänstlagen (2025:400)	9
Skäliga levnadsförhållanden	9
Allmänna principer vid bedömning	9
Samverkan och samordning	10
Utredning och dokumentation	10
Beslut 10	
Uppföljning.....	12
Övrigt 12	
Barnperspektiv	12
Anmälan om missförhållanden som rör barn.....	12
Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa (lex Maja).....	12
Tolk, språkstöd och minoritetsspråk	13
Information till den enskilde	13
Förebyggande perspektiv	13
Våld i nära relation.....	13
Val av utförare	14
Information om valbara utförare	14
Ickevalsalternativ	14
Beställning av insats	14
Välfärdsteknik.....	14
Verkställighet och genomförandeplan	15
Rapporteringsskyldighet	15
Ansvarsfördelning mellan kommuner enligt SoL.....	16
Tillfällig vistelse i annan kommun	16
Migrationsverket.....	16
Insatsbeskrivning	17
Trygghetslarm.....	17
Syfte 17	
Beskrivning	17
Bedömning.....	17
Omfattning	17
Avgift 17	
Hemtjänst - hjälp i hemmet.....	18
Syfte 18	

Beskrivning.....	18
Bedömning.....	18
Omfattning.....	19
Hjälp i hemmet.....	19
Serviceinsatser.....	19
Avgift 21	
Egenvård.....	22
Syfte 22	
Beskrivning.....	22
Bedömning.....	22
Omfattning.....	22
Avgift 22	
Matdistribution.....	23
Syfte 23	
Beskrivning.....	23
Bedömning.....	23
Omfattning.....	23
Avgift 23	
Ledsagning.....	24
Syfte 24	
Beskrivning.....	24
Bedömning.....	24
Omfattning.....	24
Avgift 24	
Promenad/ Social samvaro.....	25
Syfte 25	
Beskrivning.....	25
Bedömning.....	25
Omfattning.....	25
Avgift 26	
Avlösning i hemmet.....	27
Syfte 27	
Beskrivning.....	27
Bedömning.....	27
Omfattning.....	28
Avgift 28	
Dagverksamhet för personer med demenssjukdom.....	29
Syfte 29	
Beskrivning.....	29
Bedömning.....	29
Omfattning.....	29
Avgift 29	
Korttidsvistelse.....	30
Syfte 30	
Beskrivning.....	30
Bedömning.....	30
Omfattning.....	30
Avgift 31	
Växelvård.....	32

Syfte	32
Beskrivning	32
Bedömning	32
Omfattning	32
Avgift	32
Särskilt boende	33
Syfte	33
Beskrivning	33
Bedömning	33
Digitalt sensorlarm på särskilt boende	34
Avgift	34
Parboendegaranti	35
Syfte	35
Beskrivning	35
Bedömning	35
Omfattning	36
Avgift	36
Kontaktperson	37
Målgrupp	37
Syfte	37
Beskrivning	37
Bedömning	38
Omfattning	38
Avgift	38
Boendestöd	39
Målgrupp	39
Syfte	39
Beskrivning	39
Bedömning	40
Ansvarsfördelning mellan myndighet och verkställighet	41
Omfattning	41
Avgift	42
Hemtjänst i assistansliknande form	43
Målgrupp	43
Syfte	43
Beskrivning	43
Bedömning	43
Omfattning	44
Avgift	44
Träningsboende socialpsykiatri	45
Målgrupp	45
Syfte	45
Beskrivning	45
Bedömning	46
Avgift	46
Sysselsättning	47
Målgrupp	47
Syfte	47

**Riktlinjer för bedömning av
insatser till äldre samt personer
med funktionsnedsättning enligt
Socialtjänstlagen (SoL)**

5 (48)

Datum
2025-12-16

Beskrivning.....	47
Bedömning.....	48
Omfattning.....	48
Ersättning.....	48

Inledning

Dessa riktlinjer ersätter tidigare riktlinjer för bedömning av insatser till äldre samt personer med funktionsnedsättning – enligt Socialtjänstlagen (SoL) (senast reviderad 2024-09-25).

Riktlinjerna gäller för handläggning av ärenden enligt Socialtjänstlagen (2025:400) för äldre samt för personer med funktionsnedsättning vilka inte bedöms tillhöra personkrets enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Riktlinjerna beskriver hur vård- och omsorgsnämnden inom ramen för sitt uppdrag enligt SoL verkar för att äldre personer samt personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, bo självständigt under trygga förhållanden och delta i samhällsgemenskapen.

Dokumentet utgår från gällande lagstiftning, rättspraxis samt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd. Det fungerar som ett komplement till lagtexten och andra styrande dokument inom området.

Vård- och omsorgsnämnden beslutar om riktlinjerna. Samtliga beslut om de insatser enligt SoL som beskrivs i riktlinjerna fattas på delegation från nämnden, enligt gällande delegationsordning.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att:

- Vägleda vid behovsprövning och beslut om insatser
- Säkerställa likvärdig och rättssäker handläggning
- Definiera vad som utgör skäliga levnadsförhållanden i normalfallet i kommunen
- Främja en kunskapsbaserad, tillgänglig och förebyggande socialtjänst

Riktlinjerna begränsar inte den enskildes rätt till individuell bedömning. Alla insatser prövas utifrån individuella behov av handläggare med delegation från nämnden. Avsteg från riktlinjerna ska dokumenteras och motiveras tydligt.

Konsekvenser

Riktlinjerna syftar till att stärka rättssäkerheten och bedöms inte ha negativa konsekvenser för jämställdhet, tillgänglighet eller barnperspektivet.

Genom att tydliggöra syftet med insatser och skapa en mer enhetlig behovsprövning förväntas riktlinjerna bidra till en hållbar budget och effektiv resursanvändning.

Nationell värdegrund inom äldreomsorgen

Omsorgen om äldre ska enligt SoL präglas av värdighet och välbefinnande. Värdegrunden innebär att äldre ska kunna leva utan att göra avkall på sin identitet och personlighet. Alla har rätt till skäliga levnadsförhållanden och möjlighet till social och kulturell delaktighet. Värdegrunden ska genomsyra all verksamhet inom äldreomsorgen.

Värdegrund för personer med funktionsnedsättning

Omsorgen om personer med funktionsnedsättning ska präglas av jämlikhet, delaktighet, självbestämmande och respekt för integritet. Värdegrunden innebär att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett liv utan att göra avkall på sin identitet och personlighet. Alla har rätt till skäliga levnadsförhållanden, möjlighet till social och kulturell delaktighet samt att kunna delta i samhällsgemenskapen på lika villkor.

Verksamheten ska vara förebyggande, lättillgänglig och kunskapsbaserad, och insatser ska utformas med utgångspunkt i individens behov och resurser. Värdegrunden ska genomsyra all verksamhet som riktar sig till personer med funktionsnedsättning inom socialtjänsten.

Grunden för värdegrunden är:

- Socialtjänstlagens målparagraf (2025:400, 2 kap.) – socialtjänsten ska främja ekonomisk och social trygghet, jämlika och jämställda levnadsvillkor samt aktivt deltagande i samhällslivet.
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) – betonar självbestämmande, delaktighet och lika möjligheter.
- Socialstyrelsens vägledningar och den nationella funktionshinderspolitiken – lyfter principer om delaktighet, tillgänglighet och inflytande.

Generellt om handläggning

Socialtjänsten bygger på frivillighet. Den enskilde företräder sig själv och ansvarar för ansökan om insatser samt samtycke till informationsinhämtning och överföring. Ärenden kan initieras av annan, exempelvis anhöriga, men insatser kräver samtycke från den enskilde.

Företrädare för enskild i vissa fall

När en person saknar förmåga att själv tillvarata sina intressen kan legala företrädare utses:

God man/förvaltare

En god man eller förvaltare utses av tingsrätten. Handläggare kan initiera ansökan eller anmälan vid behov. Omfattningen på god mans/ förvaltares uppdrag specificeras i tingsrättens beslut. God man/ förvaltare ska uppvisa förordnande om uppdrag. Vid osäkerhet om vem som är god man/ förvaltare eller vad uppdraget omfattar kan överförmyndarnämnden kontaktas.

Framtidsfullmakt

En framtidsfullmakt innebär att en person som är frisk och vid sina sinnens fulla bruk kan bestämma vem som ska fatta beslut åt personen när hen inte längre själv kan göra det.

Fullmakten kan gälla för både personliga och ekonomiska angelägenheter.

En framtidsfullmakt ska vara skriftlig, underskriven och bevitnad av två personer. Det ska framgå att det är en framtidsfullmakt, vem som är fullmaktshavare, alltså vem som ska företräda personen, samt vad fullmakten omfattar.

Vittnen får inte vara under 15 år eller stå i rakt upp- eller nedstigande släktskap till den som ger fullmakten.

Anhörigbehörighet

Anhörigbehörighet regleras i 17 kap. föräldrabalken och innebär att en anhörig kan företräda en person som har förlorat förmågan att själv tillvarata sina intressen. Denna behörighet gäller endast om det inte redan finns en utsedd god man, förvaltare eller framtidsfullmakt.

En anhörig kan exempelvis ansöka om insatser såsom hemtjänst eller anmäla behov av särskilt boende. Förutsättningen är att den enskilde inte längre kan fatta egna beslut om sin personliga omsorg.

Turordningen för anhörigbehörighet är:

1. Maka/make, registrerad partner eller sambo
2. Barn
3. Barnbarn
4. Föräldrar
5. Syskon (även halvsyskon)
6. Syskonbarn

Anhöriga under 18 år eller med egen ställföreträdare räknas bort från turordningen.

Insatser enligt Socialtjänstlagen (2025:400)

Kommunen har enligt 4 kap 1 § SoL det yttersta ansvaret för att enskilda får tillgång till insatser som tillförsäkrar skäliga levnadsförhållanden. Kommunens ansvar inskränker inte det ansvar som andra huvudmän har.

Enligt 11 kap 1 § SoL ska den enskilde som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av socialnämnden för dessa behov. Den enskilde ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden genom insatserna.

Vid bedömning av rätten till insatser ska det vägas in i vilken omfattning den enskilde genom egna åtgärder kan tillgodose det aktuella behovet eller om det kan tillgodoses på annat sätt.

Skäliga levnadsförhållanden

Insatser ska utformas så att de stärker den enskildes möjlighet att leva ett självständigt liv, främjar social trygghet och möjliggör aktivt deltagande i samhällslivet. Självbestämmande och integritet ska alltid respekteras.

Bedömningen av vad som utgör skäliga levnadsförhållanden är individuell och situationsberoende. Det innebär att insatser kan variera beroende på personens livssituation, förutsättningar och tidpunkt. Vid tveksamhet i bedömning av vad som i det enskilda fallet ska ses som skäliga levnadsförhållanden ska beslutsfattaren söka stöd i gällande rättspraxis, dessa riktlinjer samt gemensamma ärendedragningar.

Allmänna principer vid bedömning

- Den enskilde har ett grundläggande ansvar för sin livssituation. Det innebär ett egenansvar att själv försöka tillgodose sina behov, exempelvis att byta bostad när den nuvarande bostaden inte motsvarar behoven, samt att ta del av information om de aktiviteter och hjälpinsatser som finns att tillgå.
- Normaliseringsprincipen ska tillämpas – jämförelse görs med personer i samma ålder utan funktionsnedsättning.
- Insatser ska utformas tillsammans med den enskilde och, vid samtycke, även med hänsyn till anhörigas synpunkter.

- Alternativa lösningar ska övervägas innan insats beviljas. Inom ramen för behovsprövningen ska det beaktas om behovet kan avhjälpas eller minskas genom lösningar såsom byte av bostad, bostadsanpassning, hjälpmedel eller träning.

Hänsyn får inte tas till en persons ekonomiska förhållanden vid utredning avseende om den enskilde behöver insatser för att tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden (11 kap 2 § SoL).

Samverkan och samordning

Ett ärende handläggs där ansökan kommer in. Om en ansökan uppenbart tillhör en annan verksamhet ska mottagande handläggare genast ta kontakt med den andra verksamheten och tillsammans komma fram till vem som är ansvarig handläggare för ärendet.

När den enskilde har behov av insatser från flera aktörer ska samverkan ske med fokus på individens behov. Resurser och specialkompetens från de olika verksamheterna ska komplettera varandra och tas tillvara, till nytta för den enskilde brukaren.

En Samordnad Individuell Plan (SIP) ska upprättas när insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behövs. SIP tydliggör ansvarsfördelning och säkerställer att insatserna samordnas.

Utredning och dokumentation

Handläggningen ska följa gällande lagar och föreskrifter, inklusive SOSFS 2014:5 och modellen Individens Behov i Centrum (IBIC). Dokumentationen ska ge ett tillräckligt underlag för att bedöma behov och besluta om insatser. I kartläggning av den enskildes behov kan handläggare ta stöd av andra professioner för att inhämta information om den enskildes hälsotillstånd eller funktionsförmåga. Handläggaren ska ta hänsyn de allmänna principer vid bedömning som anges ovan.

Insatser kan vara:

- Stödjande/ tränande – den enskilde får hjälp att själv utföra momentet. Personalen stöttar och motiverar den enskilde att klara mer själv, med målet att bibehålla eller stärka förmågan.
- Kompenserande – personal utför momentet åt den enskilde, eftersom dennes egen förmåga är begränsad.

Beslut

Beslut om insatser enligt SoL ska vara tydligt formulerade och innehålla:

- Vilken insats som söks och beviljats

**Riktlinjer för bedömning av
insatser till äldre samt personer
med funktionsnedsättning enligt
Socialtjänstlagen (SoL)**

Datum
2025-12-16

- Målet med insatsen
- En motivering till beslutet, inklusive om behovet kan tillgodoses på annat sätt

Beslut ska i normalfallet vara tidsbegränsade. Denna tabell sammanfattar tidsbegränsningar för olika insatser enligt gällande riktlinjer. Undantag kan förekomma vid särskilda behov, vilket framgår efter tabellen.

Insats	Tidsbegränsning
Hemtjänst (hjälp i hemmet)	1:a: 4 veckor 2:a: 3 månader Därefter: 1 år
Hemtjänst (serviceinsatser)	1 år
Matdistribution	3 år
Trygghetslarm	3 år
Korttidsboende	2 veckor Undantag: 3 månader vid väntan på särskilt boende eller annan tidsbegränsning vid särskilda skäl (såsom rehabilitering efter fraktur)
Särskilt boende	3 år
Växelvård	1 år
Avlösning i hemmet	1 år
Dagverksamhet	1 år
Ledsagning	1 år
Egenvård	Enligt giltighetstid för egenvårdsintyg
Boendestöd	1 år
Träningsboende socialpsykiatri	1 år
Sysselsättning	1 år
Kontaktperson	1 år
Hemtjänst i assistansliknande form	6 månader

Undantag från tidsbegränsning avseende insatser främst riktade till äldre personer:

- Dokumenterad demenssjukdom
- Läkarkonstaterat demensliknande tillstånd
- Vård i livets slutskede
- Kroniska sjukdomstillstånd (beslut i samråd med förste biståndshandläggare)

I dessa fall tidsbegränsas beslutet till 1 år. Övriga undantag som kan komma att vara aktuella skall förankras med förste biståndshandläggare.

Undantag från tidsbegränsning avseende insatser främst riktade till personer med funktionsnedsättning:

I enskilda fall kan undantag göras om det är uppenbart att förmågor inte kommer utvecklas under en längre tid, det gäller främst målgruppen med LSS-tillhörighet där varaktighet i stödinsatser är viktigt. Beslut som fattas för en längre tidsperiod skall förankras med förste biståndshandläggare.

Uppföljning

Socialnämnden har enligt 5 kap. § 2 i SoL ansvar för att systematiskt och fortlöpande följa upp, utveckla och säkra kvaliteten i verksamheten. Utöver uppföljning vid beslutets utgång ska uppföljning ske vid behov.

Övrigt

Barnperspektiv

- Vid ärenden som direkt eller indirekt berör barn ska barnets bästa beaktas enligt 3 kap. SoL. Utredningen ska besvara:
- Vad innebär beslutet för barnet?
- Vilken effekt får beslutet på eventuella syskon?
- Har barnet fått komma till tals?

Anmälan om missförhållanden som rör barn

Anställda hos myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd.

Sekretessbrytande bestämmelser när djur far illa (lex Maja).

Det är tillåtet att bryta sekretessen genom att anmäla till länsstyrelsen eller polisen att ett djur tydligt utsätts för vanvård eller misshandel, eller uppenbart visar symptom på sjukdom eller är allvarligt skadat., 10 kap. 20 a § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL. Uppgifterna ska vara nödvändiga för att länsstyrelsen eller polisen ska behöva ingripa. Det innebär att det ska vara fråga om fall där det står klart att djuret inte mår bra eller utsätts för våld, även för den som inte har särskild utbildning eller kunskap om djur. Möjligheten att anmäla är

ingen skyldighet. Den sekretessbrytande bestämmelsen omfattar bara situationer då personalen påträffar ett djur i sin tjänsteutövning.

Tolk, språkstöd och minoritetsspråk

Handläggaren ska förvissa sig om att den enskildes uppgifter och synpunkter kommer fram och att den enskilde kan tillgodogöra sig den information som lämnas. Om den enskilde har annat modersmål än svenska eller har kommunikationssvårigheter ska auktoriserad tolk anlitas. Tolken bör inte ha personlig relation till den enskilde. Behovet av att tala sitt hemspråk ska dokumenteras.

Enligt 8 kap 5–6 §§ SoL ska kommunen arbeta för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska när detta behövs i omvårdnaden om äldre personer. Kommuner som ingår i ett förvaltningsområde enligt lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska, om den enskilde begär det, erbjuda att hela eller en väsentlig del av omvårdnaden inom äldreomsorgen ges av personal som behärskar finska, meänkieli eller samiska.

Information till den enskilde

Alla myndigheter har informationsskyldighet. Detta innebär att socialtjänsten ska ge begriplig och tillgänglig information om exempelvis:

- Biståndsbedömda insatser
- Lagen om valfrihet
- Avgiftssystem
- Övrig service och hjälp i kommunen (till exempel fixartjänst, träffpunkter och bostadsanpassning)

Förebyggande perspektiv

Handläggaren ska ha ett förebyggande förhållningssätt och vara uppmärksam på behov av insatser som kan minska otrygghet och social isolering.

Socialtjänsten ska enligt den nya socialtjänstlagen arbeta aktivt och uppsökande för att förebygga ohälsa, isolering och social utsatthet. Handläggaren har ett särskilt ansvar att identifiera behov av stöd även när den enskilde själv inte uttrycker det. Det är vanligt att personer inte är medvetna om sin situation eller sina behov, vilket kräver motiverande samtal och ett respektfullt bemötande.

Handläggaren ska också arbeta uppsökande vid oro för enskilda, exempelvis efter inkomna signaler från anhöriga, grannar eller andra aktörer.

Våld i nära relation

Socialtjänsten har ett förstärkt ansvar att uppmärksamma och agera vid våld i nära relationer, enligt Socialstyrelsens föreskrifter (HSLF-FS 2025:40). Handläggare ska ha kunskap om hur våldsutsatthet påverkar individens behov och livssituation.

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för samordning av insatser vid våld i nära relationer. En helhetsbedömning ska alltid göras, och samverkan med andra aktörer sker med respekt för den enskildes integritet och samtycke.

Val av utförare

Oxelösunds kommun tillämpar valfrihetssystem enligt Lag om valfrihetssystem (2008:962), vilket innebär att den enskilde har rätt att välja utförare för beviljade insatser.

Valfrihetssystemet i Oxelösund omfattar:

- Hemtjänst dagtid mellan 06:45-21:45

Om den enskilde beviljas trygghetslarm, ledsagning, matdistribution eller avlösning i hemmet väljer den enskilde en hemtjänstutförare som även står för dessa insatser.

Information om valbara utförare

Handläggare har en neutral och vägledande roll och ska bistå den enskilde vid valet av utförare. Informationen som ges ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig.

Handläggaren ska utgå från den enskildes livssituation, behov av stöd och individuella önskemål. Efter dialog med den enskilde ska handläggaren tydliggöra vad den enskilde värdesätter och utifrån detta ge information om aktuella utförare.

Det är inte tillåtet att välja fler än en utförare.

ickevalsalternativ

Om den enskilde inte kan eller inte vill välja utförare ska insatsen fördelas till en utförare enligt kommunens ickevalsalternativ. Kommunen tillämpar rullande tilldelning för att säkerställa att ickeval sker på ett rättvist och transparent sätt mellan godkända utförare, både kommunala och privata.

Beställning av insats

När biståndsbeslutet är fattat och utförare utsedd ska biståndshandläggaren, efter samtycke från den enskilde, lämna nödvändiga uppgifter till vald utförare.

En formell beställning skickas via kommunens verksamhetssystem. Beställningen ska göras i sådan tid att utföraren ges rimliga förutsättningar att planera och verkställa insatsen.

Beställning skickas till både privata och kommunala utförare via verksamhetssystemet.

Välfärdsteknik

Välfärdsteknik definieras i Oxelösunds kommun som digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper förhöjd risk att få en funktionsnedsättning. Oxelösunds kommun arbetar aktivt med att följa nationella rekommendationer gällande

utvecklingsområden inom välfärdsteknik. Användningen av tekniska lösningar ligger i linje med verksamhetens mål om ökad kvalitet, effektiv resurshantering samt följsamhet mot gällande lagstiftning, inklusive krav på säkerhet, dokumentation och individanpassning. Digitalisering med välfärdsteknik som komplement till professioner inom vård och omsorgsarbete är ett betydande arbete för kommunen och rekommenderat arbetet till samtliga kommuner från regeringen.

Välfärdsteknik syftar till att stödja i dagliga arbetet och äldreomsorgens övergripande mål om att erbjuda en trygg, värdig och kvalitativ omsorg där varje individ får möjlighet att leva ett så självständigt och meningsfullt liv som möjligt. Välfärdsteknik kan till exempel vara sensorer och digitala lås, digital tillsyn eller surfplatta för digitala samtal och/eller inköp. Exakt vilken form av välfärdsteknik som finns att tillgå, kan variera över tid vartefter nya tekniska lösningar implementeras inom Oxelösunds kommun.

Myndigheten behöver därför hålla sig uppdaterad om vilken form av välfärdsteknik som kommunen erbjuder som ett förstahandsalternativ för att tillgodose den enskildes behov. Myndigheten behöver också vara uppmärksam på vilka åtgärder som kan kräva den enskildes samtycke, den enskilde ska också få information om att insatser med hjälp av välfärdsteknik tillämpas som ett första alternativ för insatsen. Om det finns tillgänglig välfärdsteknik som tillgodoser behovet ska den enskilde få information om tekniken och dess syfte. När en person ansöker om insatser som, i första hand, genomförs digitalt, kan den enskilde i undantagsfall och när särskilda skäl föreligger beviljas andra alternativ.

Verkställighet och genomförandeplan

Beslut enligt SoL ska verkställas omedelbart. Utföraren ska inom fyra veckor upprätta en genomförandeplan tillsammans med den enskilde eller dennes företrädare.

Planen ska innehålla:

- Vad som ska göras
- När och hur det ska göras
- Vem som utför insatsen
- Den enskildes delaktighet
- Tidpunkt för uppföljning

Genomförandeplanen är ett centralt verktyg för uppföljning och kvalitetssäkring. Normalt följs den upp var sjätte månad, om inte annat beslutas av enhetschef.

Rapporteringskyldighet

Kommunen är skyldig att rapportera till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) samt till kommunens revisorer när:

- Ett beslut om insatser enligt SoL inte har verkställts inom tre månader från beslutsdatum.
- En insats har avbrutits och inte återupptagits inom tre månader.

Rapporteringen sker via IVO:s e-tjänst och är en del av kommunens ansvar för att säkerställa rättssäkerhet och kvalitet i socialtjänsten.

Ansvarsfördelning mellan kommuner enligt SoL

Syftet med dessa bestämmelser är att säkerställa att enskilda får rätt stöd utan att riskera att hamna mellan kommuner vid flytt eller vistelse.

Grundprincipen är att bosättningskommunen ansvarar för insatser enligt socialtjänstlagen, medan vistelsekommunen ansvarar för akuta insatser vid behov. Kommunerna ska samverka för att skapa kontinuitet i stödet.

Enligt 29 kap. 10–11 §§ SoL kan ett pågående ärende som avser vård eller annan åtgärd flyttas över till en annan kommun om den enskilde har starkast anknytning dit och det med hänsyn till den enskildes önskemål, hjälpbehovets varaktighet och övriga omständigheter framstår som lämpligt. Begäran om överflyttning ska vara skriftlig och den mottagande kommunen ska skriftligen bekräfta. Tvist prövas av Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Kommunerna ska samarbeta aktivt och kostnadsansvaret regleras enligt lag och hanteras i dialog mellan parterna. Alla beslut och kontakter ska dokumenteras i ärendet för att säkerställa transparens och rättssäkerhet.

Tillfällig vistelse i annan kommun

Om en person som är bosatt i Oxelösunds kommun och har beviljade insatser enligt Socialtjänstlagen planerar att vistas kortare tid (högst sex månader) i en annan kommun och under vistelsen behöver stöd, finns möjlighet att få insatserna utförda i vistelsekommunen.

Enligt 29 kap. 8 § SoL ansvarar bosättningskommunen för insatserna även under vistelsen. Handläggare i bosättningskommunen ombesörjer ansökan till vistelsekommunen. Vistelsekommunen utför insatserna och begär ersättning från bosättningskommunen för den tid insatserna har utförts.

Samma princip gäller när personer från andra kommuner vistas tillfälligt i Oxelösunds kommun och behöver stöd under vistelsen.

Migrationsverket

Migrationsverket har det övergripande ansvaret för mottagandet av asylsökande. För asylsökande och andra personer som omfattas av lagen om mottagande av asylsökande med flera (1994:137) (LMA) finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen. Asylsökande har normalt ingen rätt till insatser enligt 11 kap. 1 § SoL för förmåner som motsvaras av det insatser som individen har rätt till enligt LMA. Kommunen kan dock vara skyldig att ge andra former av insatser med stöd av SoL om detta inte kan ges med stöd av LMA. Avgörande för frågan om kommunen eller Migrationsverket är ansvarig för att tillgodose behovet för en asylsökande är om den sökta insatsen utgör en förmån som motsvarar det bistånd som utges med stöd av LMA eller inte.

Insatsbeskrivning

Trygghetslarm

Syfte

Insatsen syftar till att stärka den enskildes trygghet i det egna hemmet genom att möjliggöra snabb kontakt med omsorgspersonal vid akuta behov.

Beskrivning

Trygghetslarmet är ett tekniskt hjälpmedel som används för att påkalla omedelbar hjälp vid uppkomst av ett brådskande behov, exempelvis vid fallolycka eller annan situation som kräver insats från personal.

Trygghetslarmet är inte avsett att ersätta larmnumret 112. Vid livshotande tillstånd ska den enskilde eller närstående kontakta 112.

Bedömning

Kommunen tillämpar en generös bedömningspraxis vid prövning av behov av trygghetslarm. Insatsen kan beviljas även i förebyggande syfte när den enskilde upplever otrygghet i hemmet och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Bedömningen ska utgå från den enskildes förmåga att hantera larmet och tillgodogöra sig instruktioner för dess användning.

Omfattning

Möjlighet att komma i kontakt med hemtjänstpersonal dygnet runt.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Hemtjänst - hjälp i hemmet

Syfte

Hemtjänst ska möjliggöra kvarboende i ordinärt boende med skäliga levnadsförhållanden. Insatserna kan vara av personlig omvårdnad, servicekaraktär eller trygghetsskapande.

Beskrivning

Inom ramen för hjälp i hemmet avses insatser som rör personlig omvårdnad. Det innefattar alla förekommande uppgifter som rör den egna personen som till exempel att äta, dricka, klä på/av sig, sköta personlig hygien, förflytta sig, promenad, social samvaro eller tillsyn.

Inom ramen för serviceinsatser innefattas städ, tvätt, inköp, post-, bank- och apoteksärenden, disk, bäddning, blomvattning, att bära ut sopor och allmän uppsnygning.

Insatsen utförs av kommunal alternativt privat hemtjänstutförare under tiden 06:45 - 21:45 under året samtliga dagar. Alla insatser under tiden 21:45 – 06:45 utförs av kommunens egen regi. Detaljer om utförandet anges i genomförandeplanen.

Insatsen kräver att den sökande accepterar kommunens nyckelfria hantering. I de fall teknisk lösning inte fungerar kan undantag göras.

Bedömning

Bedömningen utgår från:

- Den enskildes funktionsförmåga och egenansvar.
- Normaliseringsprincipen – jämförelse med personer i samma ålder utan funktionsnedsättning.
- Serviceinsatser beviljas normalt inte om den sökande sammanbor med någon som kan utföra sysslorna.

Vidare kan äktenskapsbalkens regler om gemensam försörjningsskyldighet mellan makar kan påverka bedömningen.

Av beslutet framkommer bedömda behov av stöd samt frekvens på beviljade insatser. Innehållet i utförandet av insatsen preciseras i genomförandeplanen där vad, när och hur anges. Enligt 10 kap 4 § SoL 4 § ska den enskilde så långt det är möjligt kunna välja när och hur en insats utförs i boendet.

Hemtjänst kan även beviljas vid tillfälliga besök hos anhöriga för personer som bor i särskilt boende, max sex tillfällen/år. Förutsättning för att sådan tillfällig hemtjänst ska kunna beviljas är att handläggare bedömer att den enskilde kan uppnå skäliga levnadsförhållanden vid besöket hos anhöriga eller närstående.

Omfattning

- Max 90 timmar hemtjänst (innefattar både hjälp i hemmet och serviceinsatser) per månad beviljas i normalfallet.
- Enhetschef är delegat på beslut över 90 timmar per månad.
- Beslut över 120 timmar/månad beviljas normalt inte – särskilt boende ska då övervägas som mer kostnadseffektiv insats.

Hjälp i hemmet

- Dusch
Beviljas efter individuell prövning men ges normalt upp till tre gånger per vecka. I insatsen ingår även uppsnygning i badrummet efter dusch.
- Stöd vid måltid
Tillreda enklare frukost och/eller kvällsmål. Hjälp att värma huvudmål kan ingå. Om även huvudmålet tillagas i hemmet ingår hjälp med enklare matlagning. Långkok beviljas inte. I stöd vid måltid kan det ingå pedagogiskt stöd i samband med måltid eller praktisk hjälp att äta. I insatsen ingår uppsnygning i samband med måltid.
- Tillsyn
Med tillsyn avses en insats för att skapa trygghet för den enskilde. Den kan genomföras som ett kortare besök mellan andra insatser, som ett telefonsamtal eller i form av tillsyn via trygghetskamera. Den enskilde eller dennes företrädare avgör tillsammans med utföraren vilken tillsynsform som är lämplig. Verksamheten ska säkerställa att rutiner upprättas och efterlevs för en rättssäker hantering av trygghetskameran i de fall sådan används.
- Omvårdnads-/omsorgsinsatser
Dessa insatser kan beviljas i stödande eller kompenserande form. I stödande form avses insatser i form av exempelvis muntlig vägledning eller handräckning i samband med exempelvis på- eller avklädning. Insatser i kompenserande form innebär att den enskilde får praktisk hjälp med att sköta hygien och samt på- och avklädning. Om enskild har behov av kompenserande insatser för att sköta hygien ingår även daglig översyn av toalettutrymmet samt hjälp att hålla rent i toalettutrymmet mellan städtillfällena.

Serviceinsatser

- Inköp
Inköp består av inköp av livsmedel och förbrukningsvaror samt i begränsad omfattning även andra konsumtionsvaror. Insatsen beviljas

Datum
2025-12-16

normalt en gång per vecka. Inköp sker digitalt, i första hand i samband med andra beviljade omvårdande insatser. För enskild som inte är beviljad omvårdande insatser sker inköpet genom att den enskilde lämnar inköpslista till hemtjänst som genomför beställningen. Varor levereras till den enskilde från matleverantör. I de fall den enskilde inte själv kan öppna dörren för leverantör av mat, eller om den enskilde behöver hjälp att plocka in matvarorna i skåp, så ska det framgå av beslutet om inköp.

- **Städning**
Städning beviljas normalt sett var tredje vecka i en omfattning av som mest 3 rum och kök. Städningen kan omfatta dammsugning, dammtorkning och vädring av gångmattor, torkning av golv, rengöring av dusch, badrum och wc, rengöring av disk- och köksbänkar samt runt spis och torkning av skåpsdörrar samt dörrar till kyl och frys. Vidare kan ingå städning i kyl och frys vid behov mellan ordinarie städning. Om brukaren har valt kommunal utförare utförs insatsen av externt upphandlad aktör.
- **Tvätt**
Hjälp med tvätt beviljas normalt sett var varannan vecka. Vid särskilda behov kan insatsen beviljas oftare. I insatsen ingår även vid behov strykning av gångkläder samt insortering i skåp/garderob. Tvätt beviljas endast om det finns en fungerande tvättmaskin i eller i anslutning till bostaden. Handtvätt utförs inte.
- **Post- och bankärenden**
Post- och bankärenden utförs av anhöriga, fullmaktshavare och/eller god man/förvaltare. Detta då kommunens medarbetare inte ska ha fullmakt att hantera enskilds ekonomi. Har enskild förmåga att själv genomföra ärendet men behöver stöd att ta sig till post/bank finns möjlighet att bevilja ledsagning för detta ändamål. Har den enskilde behov av stöd för att hantera sin ekonomi och det saknas anhöriga, fullmaktshavare eller annan legal företrädare, ska handläggare anmäla behov av legal företrädare.
- **Fönsterputsning**
Fönsterputsning kan beviljas som en del av hemtjänstinsatser för att tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden. Insatsen bedöms individuellt utifrån behov och förmåga. Fönsterputsning beviljas endast om den enskilde samtidigt har en beviljad städinsats. Normalt beviljas fönsterputsning högst en gång per år och omfattar fönster i de rum som ingår i städinsatsen. Extra insatser kan beviljas vid särskilda skäl, exempelvis vid flytt eller medicinska behov. Kommunen ansvarar inte för omfattande fönsterputsning utöver detta, såsom putsning av inglasade balkonger eller svåråtkomliga fönster som kräver specialutrustning.
- **Apoteksärenden**
Apoteksärenden utförs i första hand av anhöriga, fullmaktshavare och/eller god man/förvaltare. Insats beviljas, då behov föreligger, som regel var 14:e dag. Denna insats avser inte hantering av dosrullar med

medicin för brukare där hälso- och sjukvårdsenheten har övertagit ansvar för medicinhantering.

- Övriga hjälpinsatser
Exempelvis disk, bäddning, blomvattning, sopbortforsling. Utökad service kan beviljas vid särskilda behov (t.ex. synnedsättning, allergi, inkontinens). I övriga hjälpinsatser ingår t ex disk, bäddning, blomvattning samt att bära ut hushållssopor. Vid särskilda behov kan den enskilde få hjälp med utökad service utöver den ordinarie städningen. Förhållanden som påverkar detta kan vara exempelvis nedsatt syn och allergi eller stora besvär av inkontinens.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Egenvård

Syfte

Egenvård syftar till att stärka den enskildes självständighet och ansvar för sin egen hälso- och sjukvård, även när praktiskt stöd krävs.

Beskrivning

Egenvård är medicinska uppgifter som den enskilde inte själv kan utföra praktiskt, men har förmåga att ta ansvar för utförandet själv genom att instruera någon annan om hur och när uppgiften ska utföras.

Bedömning

Egenvård beviljas endast om:

- Ett giltigt egenvårdsintyg finns från ansvarig vårdgivare.
- Behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Om den enskilde visar tecken på att inte längre kunna ansvara för egenvården, ska detta omgående meddelas till vårdgivaren.

Omfattning

Begränsas till de uppgifter och den tidsperiod som anges i egenvårdsintyget.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Matdistribution

Syfte

Syftet med matdistributionen är att säkerställa att den enskilde får tillgång till ett färdiglagat huvudmål samtliga dagar i veckan.

Beskrivning

Kyld färdiglagad mat levereras till bostaden. Den enskilde värmer själv eller med hjälp av hemtjänst portionen.

Bedömning

Insatsen beviljas enskilda som inte självständigt kan tillreda måltider. Det är den enskildes funktionsförmåga i samband med tillredning av måltider som utreds.

Omfattning

Kan omfatta upp till sju dagar och som mest 14 portioner i veckan.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Ledsagning

Syfte

Ledsagning är en insats som syftar till att öka den enskildes möjlighet till delaktighet i samhällslivet och att underlätta deltagande i för individen betydelsefulla sociala sammanhang, kulturella aktiviteter och specifika arrangemang. Insatsen ska främja social inkludering och förebygga eller motverka social isolering.

Beskrivning

Ledsagning innebär att personal följer den enskilde till och från aktiviteter utanför hemmet. En ledsagare ska inte utföra sådant som faller under hemtjänstens uppgifter, till exempel hjälp med tvätt och inköp av matvaror. För personer som bor i bostad med särskild service ska behov av ledsagare i första hand tillgodoseas av boendet.

Bedömning

Insatsen riktar sig till personer med kognitiv eller somatisk funktionsnedsättning som saknar förmåga att på egen hand ta sig till aktiviteter av social, kulturell eller religiös betydelse, exempelvis besök hos vänner, deltagande i kulturlivet eller föreningsaktiviteter. Bedömningen ska utgå från den enskildes individuella behov och syfta till att stärka delaktighet och livskvalitet.

Ledsagning i samband med läkarbesök eller andra hälso- och sjukvårdsinsatser är som huvudregel ett ansvar som vilar på regionen. Kommunens ledsagning kan därför endast beviljas i undantagsfall och när särskilda skäl föreligger. Undantag kan även föreligga för enskilda med funktionsnedsättning vilka ryms inom målgruppen för boendestöd. Ledsagning sker då inom ramen för den insatsen vilket anges i riktlinjen för boendestöd.

Omfattning

Ledsagning beviljas normalt med högst åtta timmar per månad. Omfattningen ska bedömas i relation till övriga insatser och den enskildes samlade behov.

Avgift

Avgift tas ut i enlighet med gällande taxa.

Promenad/ Social samvaro

Syfte

Promenad och social samvaro är förebyggande insatser som kan minska risken för fysisk och psykisk ohälsa, öka livskvalitet och bidra till att den enskilde kan bo kvar i ordinärt boende. Insatsen ligger i linje med Socialtjänstlagens krav på att främja jämlika levnadsvillkor och aktivt deltagande i samhällslivet. Insatsen syftar till att:

- Främja fysisk aktivitet och därmed bidra till bibehållen eller förbättrad funktionsförmåga.
- Motverka social isolering och ensamhet genom att skapa möjlighet till social kontakt och meningsfull samvaro.
- Öka trygghet och välbefinnande för den enskilde i enlighet med Socialtjänstlagens mål om skäliga levnadsförhållanden och delaktighet i samhällslivet.

Beskrivning

Insatsen innebär att den enskilde får stöd att komma ut på promenad i närområdet, vilket inkluderar hjälp med att ta på och av ytterkläder samt trygghet under förflyttningen. Promenaden syftar till att ge fysisk aktivitet och möjlighet till miljöombyte.

Social samvaro kan ske både i hemmet och i närområdet. Insatsen består av samtal kombinerat med en enklare aktivitet utifrån den enskildes önskemål. Aktiviteten och samtalet sker samtidigt för att skapa en meningsfull och stimulerande stund. Exempel på aktiviteter kan vara att fika tillsammans, läsa i en tidning, lyssna på musik eller spela ett enklare spel. Syftet är att stärka sociala kontakter och motverka isolering.

Bedömning

Insatsen promenad eller social samvaro beviljas efter en individuell behovsprövning. Promenad kan bli aktuell när den enskilde önskar komma ut men inte själv har möjlighet att göra det på ett tryggt sätt. Social samvaro kan beviljas för att motverka ensamhet, psykisk ohälsa eller bristande sociala kontakter och ska utformas utifrån den enskildes behov och önskemål.

Omfattning

Insatsen promenad eller social samvaro beviljas normalt en gång per vecka. Om särskilda behov föreligger, exempelvis vid psykisk ohälsa eller dokumenterad risk för ensamhet, kan insatsen beviljas oftare efter individuell prövning.

Vid beslut om insatsen ska handläggaren alltid göra en helhetsbedömning av den enskildes samlade insatser. Den totala omfattningen ska inte överstiga vad som är nödvändigt för att tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden enligt Socialtjänstlagen. Insatsen ska komplettera andra beviljade insatser och ska inte leda till en nivå som går utöver vad som är motiverat utifrån behovsprövningen.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet är en insats enligt socialtjänstlagen (SoL) som syftar till att ge anhöriga, som i hemmet stöder eller vårdar en närstående med omfattande omvårdnadsbehov, möjlighet till egen tid, avkoppling och återhämtning. Under avlösningen övertar personal från hemtjänsten omvårdnadsansvaret, vilket möjliggör för den anhörige att lämna bostaden eller ägna sig åt egna aktiviteter.

Syfte

Syftet med avlösning i hemmet är att möjliggöra återhämtning för anhöriga genom att tillfälligt ta över omvårdnadsansvaret för den närstående. Genom detta kan anhöriga få tid för vila, sociala aktiviteter eller andra privata ärenden, vilket i sin tur stödjer möjligheten för den närstående att bo kvar i hemmet.

Beskrivning

Enligt Socialtjänstlagen kap. 13 9 § ska vård och omsorgsförvaltningen erbjuda stöd till den som vårdar en närstående som är äldre eller långvarigt sjuk och till den som stöder en närstående med funktionsnedsättning. Insatsen avser tillsyn/social samvaro under den tid den anhörige är frånvarande. I första hand verkställs insatsen i form av dagverksamhet. I andra hand kan avlösning i hemmet beviljas. Insatsen innebär att hemtjänstpersonal avlöser den som vårdar genom att ta över omvårdnadsansvaret under denna tid. Avlösning i hemmet beviljas som en separat hemtjänstinsats och den enskilde (anhörige) kommer överens med vald hemtjänstutförare om hur och när insatsen ska utföras.

I Oxelösunds kommun är den som stöder och vårdar den enskilde i hemmet garanterad avgiftsfri avlösning upp till 10 timmar per månad. Avlösning i hemmet kan vid behov utföras i den enskildes bostad eller, om det är lämpligt och överenskommet, i annan miljö. Beviljad tid som inte utnyttjas en månad kan inte sparas till nästkommande månad. Den enskilde kan ta ut högst åtta timmar avlösning per dygn i sammanhängande tid. I de fall den enskilde önskar sammanhängande avlösning i mer än åtta timmar ska den enskilde informeras om möjligheten att ansöka om korttidsvård.

Avlösning i hemmet är en separat hemtjänstinsats som beviljas utifrån individuella behov. Insatsen ges huvudsakligen dagtid under vardagar, är som regel planerad att utföras regelbundet, men kan beviljas även i akuta situationer. Avlösning ska inte ersätta andra insatser som är avsedda att täcka den närståendes grundläggande behov av omvårdnad och tillsyn. Dagverksamhet är i första hand en möjlig form av avlösning, men avlösning i hemmet kan beviljas när dagverksamhet inte är lämplig eller tillräcklig.

Bedömning

Avlösning i hemmet beviljas när en anhörig har begränsade möjligheter att lämna den närstående ensam på grund av den närståendes omvårdnads-, tillsyns- eller trygghetsbehov. Bedömningen utgår från:

- den närståendes funktionsförmåga,
- omfattningen av anhörigas omsorgsansvar,

- förekomsten av andra stödinsatser,
- behov av regelbunden eller återkommande avlastning.

Omfattning

Avlösning i hemmet beviljas med högst tio (10) timmar per månad.

- Om handläggare identifierar behov av fler än 10 timmar per månad ska detta tas upp med förste biståndshandläggare innan beslut fattas.
- I normalfallet beviljas avlösning med dagverksamhet högst fem tillfällen i veckan.
- Beviljade timmar ges huvudsakligen dagtid under vardagar, är som regel planerad men kan fördelas flexibelt utifrån behov, dock högst åtta (8) timmar per dygn i följd.

Avgift

Avlösning i hemmet är avgiftsfri oavsett om den närstående har andra insatser enligt SoL eller LSS.

Avgiftsfriheten gäller för samtliga beviljade timmar inom ramen för max 10 timmar/månad.

Dagverksamhet för personer med demenssjukdom

Dagverksamhet kan beviljas den som på grund av nedsatt hälsotillstånd, sjukdom, funktionsnedsättning eller av andra skäl har behov av regelbunden social gemenskap, stimulans och meningsfulla aktiviteter. Dagverksamhet kan underlätta vardagen för den enskilde genom att skapa struktur och syftar också till att bryta ofrivillig ensamhet och social isolering samt kan därmed möjliggöra kvarboende i det egna hemmet. Vidare kan dagverksamhet också beviljas i syfte att avlasta anhörig som vårdar den enskilde.

Syfte

Dagverksamhet syftar till att:

- Stimulera fysisk och social aktivitet
- Bibehålla funktionsnivåer
- Avlasta anhöriga
- Förlänga kvarboende i ordinärt boende

Beskrivning

Dagverksamheten innehåller aktiviteter, fysisk och social stimulans anpassat efter den enskildes behov.

Bedömning

För att bevilja dagverksamhet med inriktning mot demens bör en demensdiagnos vara fastställd. I de fall den enskilde inte fått en demensdiagnos, men uppvisar uppenbar minnesproblematik, kan i vissa fall dagverksamhet med inriktning mot demens beviljas tillfälligt, i avvaktan på att en diagnos fastställs. Ett krav är att en demens- eller minnesutredning ska ha initierats.

Insatsen beviljas personer med mild till måttlig demenssjukdom utifrån den enskildes behov. Dagverksamheten avslutas då den enskilde inte längre har förmågan att tillgodogöra sig insatsen. I de fall insatsen syftar till att avlasta anhörig kan det vara motiverat att under en period behålla insatsen även om den enskilde inte kan tillgodogöra sig den. Insatsen avslutas även om den enskilde flyttar in på särskilt boende då den insatsen ska tillgodose den enskildes behov i sin helhet.

Omfattning

Insatsen beviljas i normalfallet som fem dagar i veckan. Det är sedan verkställigheten som tillsammans med enskild, anhörig och/ eller företrädare tar ställning hur många dagar enskild ska vara på dagverksamheten.

Resa till och från dagverksamhet ingår inte i beslutet.

Avgift

Avgift tas ut för måltider/fika enligt gällande taxa.

Kostnaden för färdtjänstresa till dagverksamhet för personer med demenssjukdom är delvis subventionerad.

Korttidsvistelse

Syfte

Korttidsboende ska enligt Socialtjänstlagen bidra till att den enskilde kan leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (2 kap. 3 § SoL). Vistelsen ska i första hand förbereda den enskilde för återgång till ordinärt boende genom att stärka egna förmågor och skapa trygghet inför hemgång. Korttidsboende kan även beviljas som avlastning för anhöriga som vårdar närstående.

Beskrivning

Korttidsboende är en tidsbegränsad insats som syftar till att stödja och stärka den enskildes funktioner för att möjliggöra kvarboende i ordinärt boende. Insatsen kan bli aktuell vid utredning av behov, efter slutenvård eller när anhörig som vårdar sin närstående blir akut sjuk eller avlider och behovet inte kan tillgodoses med hemtjänst. Avlösning i form av korttidsboende ger anhöriga möjlighet till återhämtning och förlänger den enskildes möjlighet att bo kvar hemma, vilket ligger i linje med lagens förebyggande inriktning.

Bedömning

Korttidsboende som avlastning beviljas när anhörig har huvudansvaret för vård och omsorg. Om hemtjänsten har en stor del av ansvaret bör avlösning i hemmet övervägas, särskilt vid demenssjukdom där miljöförändringar kan skapa oro. Korttidsboende är mer lämpligt vid behov av avlastning nattetid. Efter slutenvård kan korttidsboende beviljas i undantagsfall för ytterligare träning inför hemgång. *Bedömningsgrunder är således följande:*

Den enskilde ska ha omfattande omvårdnadsbehov dygnet runt samt något av följande:

- Behov av återhämtning och/eller mobilisering
- Behov av utredning av möjligheter att bo kvar hemma
- Grav kognitiv svikt
- Behov av avlastning för anhöriga

Korttidsboende beviljas inte för tillfälliga hinder i bostaden, exempelvis renovering, eller vid avsaknad av bostad.

Omfattning

Korttidsboende beviljas vanligen i perioder om högst två veckor och ska följas upp under beslutsperioden i enlighet med 14 kap SoL om handläggning och dokumentation.

Avgift

Avgift tas ut för omvårdnad, mat och tvätt enligt gällande taxa.

Växelvård

Syfte

Växelvård är en tidsbegränsad insats som syftar till att ge anhöriga med omfattande omsorgsansvar möjlighet till regelbunden återhämtning. Växelvårdens syfte kan även vara att möjliggöra ett förlängt kvarboende i ordinärt boende för ensamboende enskild. Vidare ska insatsen främja den enskildes möjlighet att bo kvar i ordinärt boende så länge som möjligt, vilket är förenligt med lagens mål om förebyggande och stödjande insatser.

Beskrivning

Växelvård innebär att den enskilde vistas på särskilt anvisade korttidsplatser under återkommande, planerade perioder. Vistelsen kan även ha ett rehabiliterande syfte, exempelvis att förbättra eller bibehålla funktionsförmåga. Under vistelsen ska samtliga behov tillgodoses inom ramen för korttidsboendet, vilket innebär att ledsagning utförs av boendets personal och att deltagande i dagverksamhet inte sker under perioden.

Bedömning

Beslut om växelvård ska vara tidsbegränsat och omprövas vid behov eller om den enskilde upprepade gånger avstår från verkställighet. Bedömningen ska utgå från den enskildes behov av kontinuitet och trygghet samt anhörigas behov av avlastning.

Omfattning

Växelvistelse beviljas som mest två veckor per månad. Ansökningar som överstiger denna omfattning ska avslås med hänvisning till att behov som överstiger två veckor per månad kan tillgodoses genom särskilt boende.

Avgift

Avgift tas ut för omvårdnad, mat och tvätt enligt gällande taxa.

Särskilt boende

Den enskilde kan önska det boende den enskilde önskar flytta till. Om det inte finns ledig plats på det önskade boendet finns möjligheten att ställa sig i kö och invänta ledig plats men man måste acceptera föreslagen plats i avvaktan att det önskade boendet blir ledigt. Annars föreligger inget behov.

I ett särskilt boende ska den enskilde få service och omvårdnad dygnet runt. Det finns olika inriktningar på särskilt boende, i form av för personer med somatiska sjukdomar samt för personer med demenssjukdom. Med "heldygnsomsorg" avses att den enskildes behov av serviceinsatser och personlig omvårdnad ska tillgodoses utan att insatserna specificeras i beställningen. På vilket sätt den enskildes individuella behov ska tillgodoses ska framgå av genomförandeplanen som upprättas av boendet tillsammans med den enskilde. Den enskilde har alltid rätt att byta särskilt boende inom ramen för kommunens valfrihetssystem. Handläggaren ska vara den enskilde behjälplig med information så att den enskilde kan välja vilket särskilda boende som denne vill flytta till.

Syfte

Insatsen syftar till att tillgodose omfattande behov av vård och omsorg som inte kan tillgodoses i ordinärt boende.

Beskrivning

Särskilt boende erbjuder heldygnsomsorg, vilket innebär att den enskildes behov av personlig omvårdnad, serviceinsatser och trygghet tillgodoses dygnet runt. Boendet tillhandahåller måltider på regelbundna tider och erbjuder sociala och fysiska aktiviteter anpassade efter den enskildes förmåga och önskemål. Genom boendets utformning och verksamhet ges möjlighet till social gemenskap och delaktighet.

Det finns olika inriktningar på särskilt boende, exempelvis för personer med somatiska sjukdomar, demenssjukdom eller psykisk funktionsnedsättning. Den enskilde kan framföra önskemål om boende, men kommunen har ingen skyldighet att erbjuda plats i det önskade boendet. Vid ledig plats sker prioritering utifrån behov. Den som vistas på korttidsboende i väntan på särskilt boende har ingen rätt att tacka nej till erbjuden plats. Efter inflyttning finns möjlighet att ställa sig i intern kö för byte till annat boende.

Bedömning

Särskilt boende kan beviljas när den enskilde har omfattande behov av vård och omsorg som inte kan tillgodoses i ordinärt boende, eller när behovet av hemtjänst bedöms överstiga cirka 120 timmar per månad.

Bedömningen ska alltid föregås av en systematisk prövning av alternativa lösningar, såsom hemtjänst, bostadsanpassning eller andra stödinsatser. Insatser i det egna boendet ska ha prövats eller konkret övervägts tillsammans med den enskilde eller dennes företrädare innan beslut om särskilt boende fattas.

Vid behov kan ett läkarintyg som styrker hälsotillståndet samt ett utlåtande om den enskildes funktionsförmåga från legitimerad personal ingå i beslutsunderlaget.

Bedömningskriterier

För att insatsen ska vara aktuell ska ett eller flera av följande kriterier vara uppfyllda:

- Omfattande omvårdnadsbehov, vilket innebär hjälp med samtliga eller nästan samtliga moment kring personlig omvårdnad, måltider och hushållsskötsel.
- Uttalade svårigheter att orientera sig i tid och rum.
- Otrygghet eller oro som inte beror på obehandlad psykisk funktionsnedsättning.
- Risk för egen säkerhet till följd av kognitiv svikt och oförmåga att påkalla hjälp.
- Instabil hälsa med återkommande sjukhusvistelser eller behov av korttidsboende som inte kan förebyggas med hemtjänst och hemsjukvård.

I undantagsfall kan särskilt boende beviljas av sociala skäl, exempelvis vid behov av trygghet som inte kan tillgodoses på annat sätt. Ovilja att ta emot hemtjänst utgör inte grund för beslut om särskilt boende.

Digitalt sensorlarm på särskilt boende

Kommunen arbetar med tryggsensorer som ett komplement till fysiska tillsyner. Det innebär att digitala lösningar övervägs i första hand vid behov av tillsyn, trygghetsskapande åtgärder och nattlig närvaro inom särskilt boende. Vid utredning om särskilt boende ska myndigheten informera den enskilde om kommunens arbete med tryggsensorer på rummen. Detta innefattar information om att kommunen erbjuder trygghetsskapande digital teknik i form av sensorer, hur denna teknik används samt vilka fördelar den kan ge. Myndigheten ska säkerställa att informerats samtycke inhämtas om sådan insats.

Avgift

Hyresförhållanden inom kommunens särskilda boenden regleras av hyreslagen. Debitering av hyra sker från den dag lägenhet står till den boendes förfogande enligt avtal.

Avgift tas ut för omvårdnad och mat i enlighet med gällande taxa.

Särskilt boende för person boende i Norden

Enligt den nordiska konventionen (1995:479) ska personer bosatta i ett nordiskt land likställas med svenska medborgare vid ansökan om särskilt boende. Ansökan från personer som vistas i kommunen behandlas som en ansökan från annan kommun, och ärendet hanteras enligt gällande fördelningsprinciper.

Parboendegaranti

Syfte

Syftet med parboendegarantin är att säkerställa att äldre personer som beviljas plats i särskild boendeform inte ska behöva separeras från sin make eller sambo. Enligt 11 kap. 3 § SoL är det en del av skäligen levnadsförhållanden att den som beviljas boende i särskild boendeform för äldre ska kunna fortsätta bo tillsammans med sin make eller sambo, under förutsättning att paret stadigvarande har bott tillsammans. Rätten gäller även om den medboende inte själv har behov av särskilt boende.

Insatsen syftar till att:

- Främja trygghet och livskvalitet genom att bevara den nära relationen mellan makar och mellan sambopar.
- Motverka ofrivillig separation vid flytt till särskilt boende.
- Stärka individens självbestämmande och möjligheten att leva ett värdigt liv i enlighet med socialtjänstlagens mål.

Beskrivning

Parboende erbjuds i särskilda boendeformer genom tillgång till större lägenheter. Möjligheten att sammanbo förutsätter att en god och säker vård och omsorg kan tillhandahållas för den insatsberättigade. Om större lägenhet inte finns tillgänglig vid verkställighet erbjuds enrumslägenhet, och paret placeras i kö för större lägenhet.

Den medboende ska avstå besittningsskydd. Kommunens behov av att tillgodose särskilt boende för personer med insatsbehov har företräde framför den medboendes besittningsrätt.

Bedömning

Ansökan om parboende görs i första hand av den som beviljats särskilt boende, då det är denne som omfattas av garantin. Ansökan prövas mot 11 kap. 1 § SoL och beslutet ska även hänvisa till 11 kap. 3 § SoL.

Kriterier för parboende

- Paret ska varaktigt ha sammanbott. Förekomst av gemensam bostad, hushållsgemenskap och folkbokföringsadress beaktas.

Datum
2025-12-16

- Det ska vara bådats uttryckliga önskan att fortsätta sammanbo. Om endast en av parterna vill bo tillsammans i särskilt boende kan ansökan om medboende inte bifallas. Om någon part har nedsatt beslutsförmåga ska handläggaren utreda viljan till sammanboende med stöd av sin professionella kompetens. Anhörigas önskemål är inte avgörande för beslutet.
- Förutsättning för medboende är att den medboende avsäger sig besittningsrätten.

Beslutet ska innehålla ett förbehåll som anger att beslutet om medboende upphör om den varit beviljad särskilt boende avlider, om någon av parterna uttrycker önskemål om att avsluta sammanboendet eller om fortsatt sammanboende bedöms medföra risker för någon av parternas liv eller hälsa.

Vid den insatsberättigades dödsfall ska, efter ansökan, en ny bedömning genomföras för den efterlevande parten. Om bedömningen visar att behov av särskilt boende föreligger, ska plats erbjudas. Om behov inte anses föreligga, ska ansökan avslås och avflyttning initieras med hänvisning till det tidigare avståendet av besittningsskydd.

Omfattning

Kontrakt skrivs endast med den part som beviljats särskilt boende. Hyresavi skickas till den som innehar kontraktet.

En medboende kan ha rätt till andra insatser såsom hemtjänst. Insatserna utförs då av boendets personal.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Avgift för omsorg tas endast ut för den part som fått beviljat särskilt boende. Om hemtjänstinsatser är aktuellt för den medboende tas avgift för detta ut på sedvanligt sätt enligt gällande taxa.

Avgift för kost tas ut av båda parter om de båda önskar mat serverad från boendet.

Kontaktperson

Målgrupp

- Äldre personer som upplever social isolering, ensamhet och har ett begränsat socialt nätverk.
- Personer med psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som har behov av socialt stöd och hjälp att bryta isolering.
- Personer med samsjuklighet, exempelvis missbruk i kombination med psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning, som har behov av socialt stöd och hjälp att bryta isolering.

Som regel har den enskilde en diagnostiserad funktionsnedsättning. Bedömning kan även göras utifrån dokumenterad långvarig problematik som sannolikt är bestående och relaterad till funktionsnedsättning. I dessa fall ska det framgå att problematiken bedöms vara kopplad till en trolig funktionsnedsättning samt att vårdkontakt pågår eller planeras.

Kontaktperson kan beviljas för personer över 18 år. Det finns ingen övre åldersgräns.

Syfte

Enligt 8 kap 10 § SoL ska socialnämnden arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Insatsen kontaktperson syftar till att:

- Att minska ensamhet och social isolering.
- Att främja delaktighet i samhällslivet och skapa förutsättningar för meningsfulla sociala kontakter.
- Att ge stöd i att upprätthålla och utveckla sociala relationer.

Beskrivning

En kontaktperson är en person som har intresse av att ge stöd åt en annan medmänniska och bidra till att bryta social isolering. Kontaktpersonen ersätter eller kompletterar den enskildes kontakt med anhöriga och vänner, men insatsen är inte avsedd att ersätta andra stödformer såsom hemtjänst eller boendestöd.

Insatsen är av social karaktär och omfattar inte omvårdnad, praktisk hjälp i hemmet eller medicinska insatser. Kontaktpersonens uppdrag är att regelbundet träffa den enskilde för social samvaro och aktiviteter som skapar trygghet och delaktighet. Exempel på aktiviteter kan vara att följa med på promenader, fika, samtala eller delta i enklare fritidsaktiviteter tillsammans med den enskilde.

En viktig del av insatsen är att stödja den enskilde i att vidga sitt sociala nätverk och hitta nya sociala sammanhang som kan berika livet även utanför själva

kontakten med kontaktpersonen. Detta kan innebära att uppmuntra till deltagande i föreningsliv, kulturaktiviteter eller andra mötesplatser som främjar delaktighet och gemenskap.

Bedömning

Insatsen kontaktperson är frivillig och beviljas efter en individuell behovsbedömning i enlighet med Socialtjänstlagen (2025:400). Bedömningen ska utgå från den enskildes livssituation, sociala nätverk och grad av social isolering. Insatsen är aktuell när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kontaktperson bedöms vara nödvändig för att den enskilde ska uppnå skäliga levnadsförhållanden och ges möjlighet till delaktighet i samhällslivet.

Insatsen beviljas inom denna riktlinje endast för personer som fyllt 18 år. För barn och unga hanteras behov av kontaktperson inom socialtjänstens barn- och ungdomsenhet, alternativt av LSS-handläggare om barnet omfattas av personkrets och behovet bedöms vara en följd av funktionsnedsättningen.

Huvudregeln är att kontaktperson inte beviljas till personer som bor i särskilt boende eller träningsboende, eftersom dessa insatser omfattar omvårdnad samt fritids- och kulturaktiviteter som tillgodoser behovet av social samvaro.

Omfattning

Insatsens omfattning varierar utifrån de individuella behov som personen har. Omfattning av insatsen är i normalfallet 2 till 4 tillfällen per månad, cirka 2 till 4 timmar per tillfälle. Kontaktpersonen ska ha möjlighet att kommunicera med den enskilde mellan träffarna vid behov.

Avgift

Insatsen är avgiftsfri. Eventuella kostnader för aktiviteter (till exempel fika, inträde) bekostas av den enskilde.

Boendestöd

Målgrupp

Boendestöd riktar sig till personer som har betydande svårigheter att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden till följd av:

- Psykiatrisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Intellectuell funktionsnedsättning
- Kombination av fysisk funktionsnedsättning och psykisk, neuropsykiatrisk eller intellectuell funktionsnedsättning
- Samsjuklighet, exempelvis missbruk i kombination med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellectuell funktionsnedsättning

Som regel har den enskilde en diagnostiserad funktionsnedsättning. Bedömning kan även göras utifrån dokumenterad långvarig problematik som sannolikt är bestående och relaterad till funktionsnedsättning. I dessa fall ska det framgå att problematiken bedöms vara kopplad till en trolig funktionsnedsättning samt att vårdkontakt pågår eller planeras. Personer med demenssjukdom omfattas inte av målgruppen.

Boendestöd kan beviljas för personer över 18 år. Det finns ingen övre åldersgräns, förutsatt att behovet huvudsakligen är relaterat till psykiatrisk problematik.

Syfte

Enligt 8 kap 10 § SoL ska socialnämnden arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Boendestöd är en motiverande, stödjande och praktisk insats som syftar till att:

- Underlätta den enskildes vardag
- Stärka och utveckla individens egna resurser genom praktiskt stöd och pedagogisk vägledning
- Skapa förutsättningar för ett aktivt, meningsfullt och självständigt liv
- Möjliggöra kvarboende i ordinärt boende med skäliga levnadsförhållanden

Beskrivning

Boendestöd erbjuds dag- och kvällstid utifrån brukarna behov. Insatsen utförs alla dagar i veckan. Insatsen utförs i hemmet eller på annan plats och anpassas efter individuella behov. Personalen ska ha relevant utbildning och erfarenhet av arbete med målgruppen.

Boendestödets innehåll varierar utifrån de individuella behov som personen har. Insatser kan exempelvis avse hjälp med personlig hygien, hushållssysslor,

struktur, ledsagning och sociala aktiviteter. Insatser genomförs i regel tillsammans med den enskilde, men kan vid behov utföras av boendestödjaren.

Om en person som beviljats boendestöd har behov av stöd i samband med medicinering ansvarar boendestödet för att detta behov tillgodoses. Stödet kan ges antingen genom insatser som bedömts som egenvård eller genom delegerade uppgifter i enlighet med gällande lagstiftning och riktlinjer.

Insatsen inköp utförs som regel fysiskt i butik genom att boendestödjare hjälper enskild med de aktiviteter som han eller hon behöver. Fysiska inköp bedöms vara av särskilt värde för enskilda inom målgruppen då insatsen bland annat främjar delaktighet i samhällets gemenskap och motverkar social isolering.

Ledsagning kan innefatta såväl insats i samband med att enskild ska till eller från en aktivitet som under aktiviteten om det bedöms finnas behov av detta. Som regel är det regionens ansvar att stödja medborgare under besök inom sjukvården eller hos tandläkaren. Ledsagning av boendestödjare till sådana besök kan dock vara aktuellt när den enskilde har behov av stöd för att genomföra besöket på ett tryggt och ändamålsenligt sätt. Insatsen ska alltid utgå från den enskildes individuella behov och syfta till att främja delaktighet och självständighet.

Ledsagning kan vara aktuellt vid:

- Kommunikationssvårigheter som försvårar dialog med vårdpersonal eller myndigheter.
- Psykisk ohälsa, oro eller stress som hindrar genomförande av besöket.
- Behov av praktiskt stöd, exempelvis planering, logistik eller hantering av information.
- Fysiska eller kognitiva funktionsnedsättningar som påverkar orientering eller genomförande.
- Situationer där trygghet och kontinuitet är avgörande för att besöket ska bli meningsfullt.

Insatsen sociala aktiviteter omfattar enklare aktiviteter som syftar till att främja delaktighet och motverka social isolering. Exempel på sådana aktiviteter är promenader, gemensamma fikastunder eller besök på bibliotek. Vid behov kan boendestödjare vid enstaka tillfällen följa med den enskilde till en träffpunkt eller annan plats, exempelvis ett gym. Syftet med insatsen är att ge initialt stöd för att möjliggöra att den enskilde på sikt kan genomföra aktiviteten mer självständigt.

Bedömning

Insatsen är frivillig och beviljas efter individuell behovsbedömning. Bedömningen omfattar om personen tillhör målgruppen och har betydande svårigheter i den dagliga livsföringen, exempelvis avseende hushållssysslor, personlig hygien,

socialt umgänge eller samhällsaktiviteter. Bedömningen ska beakta hela livssituationen.

Det är möjligt att ha boendestödsinsats och hemtjänstinsats samtidigt om det bedöms finnas skäl till detta. I dessa fall genomför handläggare inom de olika verksamhetsområdena gemensamma besök för att underlätta för den enskilde samt för att säkerställa att enskild får de insatser som han eller hon behöver för att uppnå skäliga levnadsförhållanden. Beslut i ett sådant ärende ska förankras med förste biståndshandläggare.

För att säkerställa kvalitén i insatsens utformning och följa personers utveckling och förmågor ska besluten om boendestöd som regel tidsbegränsas till längst ett år. I enskilda fall kan undantag göras om det är uppenbart att förmågor inte kommer utvecklas under en längre tid, det gäller främst målgruppen med LSS-tillhörighet där varaktighet i stödinsatser är viktigt.

Ansvarsfördelning mellan myndighet och verkställighet

Handläggare ansvarar för att ta emot ansökningar, genomföra utredning av den enskildes individuella behov samt fatta beslut i enlighet med gällande lagstiftning, praxis och lokala riktlinjer. Vid bifall av ansökan om boendestöd upprättas ett uppdrag som innehåller mål för insatsen. Uppdraget överlämnas därefter till verkställigheten.

Handläggaren har ett uppföljningsansvar för insatsen. Vid uppföljning ska handläggaren ta del av den upprättade genomförandeplanen samt journalen. Om handläggaren eller den enskilde bedömer att boendestödjare inte behöver medverka vid uppföljningsmöte, ska handläggaren inhämta information från verkställigheten, antingen skriftligt eller muntligt.

Verkställigheten ansvarar för att insatsen genomförs individuellt anpassat utifrån det uppdrag som handläggaren har formulerat. Utformningen sker i samråd med den enskilde och dokumenteras i en genomförandeplan som ska utgå från de mål som framgår av beslutet.

Verkställigheten har mandat att planera och organisera insatserna i syfte att uppnå de mål som fastställts i uppdraget. Det är av vikt att beakta att beslutet grundas på bedömningen av behovet av insats, vilket inte nödvändigtvis sammanfaller med den enskildes förmåga att ta emot stödet. Om verkställigheten uppmärksammar att den enskildes behov har förändrats i mer omfattande grad, ska detta omgående rapporteras till handläggaren. Eventuella oklarheter hanteras i resursråd där myndighet och verkställighet gemensamt diskuterar ärendet.

Verkställigheten ska vid behov samverka med hälso- och sjukvården samt andra relevanta aktörer för att säkerställa insatsens kvalitet, kontinuitet och ändamålsenlighet.

Omfattning

Insatsens omfattning varierar utifrån de individuella behov som personen har. Vid behov av insats som omfattar mer än 10 timmar per vecka ska ärendet lyftas med förste biståndshandläggare.

När punktinsatser inte är tillräckliga eller omfattningen är sådan att boendeinsats är mer kostnadseffektiv, ska detta övervägas.

Avgift

Insatsen är avgiftsfri.

Hemtjänst i assistansliknande form

Målgrupp

Hemtjänst i assistansliknande form riktar sig till personer som har omfattande behov av kontinuitet och personlig omvårdnad som inte kan tillgodoses genom ordinarie hemtjänst eller andra insatser. Insatsen är avsedd för personer som inte bedöms ha rätt till personlig assistans enligt LSS eller assistansersättning från Försäkringskassan, men som har betydande svårigheter att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden till följd av:

- Psykiatrisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Intellectuell funktionsnedsättning
- Kombination av fysisk funktionsnedsättning och psykisk, neuropsykiatrisk eller intellectuell funktionsnedsättning
- Samsjuklighet, exempelvis missbruk i kombination med psykisk, neuropsykiatrisk eller intellectuell funktionsnedsättning

Funktionsnedsättningen ska vara diagnostiserad.

Insatsen kan vara aktuell för såväl barn som vuxna.

Syfte

Syftet med insatsen är att ge den enskilde ett sammanhållet och tryggt stöd i vardagen genom hemtjänst som utförs med hög kontinuitet och personligt anpassat arbetssätt. Insatsen ska bidra till att den enskilde kan leva ett värdigt liv, känna trygghet och ha möjlighet till självbestämmande.

Beskrivning

Hemtjänst i assistansliknande form innebär att hemtjänstinsatser organiseras så att den enskilde får ett begränsat antal utförare och en hög grad av kontinuitet. Insatsen omfattar personlig omvårdnad, stöd vid förflyttning, hjälp med måltider, stöd att göra vardagen begriplig, löpande vägledning och andra insatser som bedöms nödvändiga. Insatsen är inte att jämföras med personlig assistans enligt LSS, men ska utformas så att den enskilde får ett individuellt anpassat stöd med respekt för integritet och självbestämmande.

Bedömning

Insatsen beviljas efter individuell behovsbedömning enligt Socialtjänstlagen. Bedömningen ska utgå från den enskildes livssituation, omfattningen av behovet och möjligheten att tillgodose behovet genom andra insatser. Hemtjänst i assistansliknande form är aktuell när behovet inte kan tillgodoses genom ordinarie hemtjänst eller andra stödformer och när insatsen är nödvändig för att den enskilde ska uppnå skäliga levnadsförhållanden. Beslutet ska dokumenteras och följas upp regelbundet.

För att säkerställa kvalitén i insatsens utformning och följa personers utveckling och förmågor ska besluten om hemtjänst i assistansliknande form som regel tidsbegränsas till längst 6 månader. I enskilda fall kan undantag göras om det är uppenbart att förmågor inte kommer utvecklas under en längre tid, det gäller främst målgruppen med LSS-tillhörighet där varaktighet i stödinsatser är viktigt.

Omfattning

Omfattningen av insatsen bestäms individuellt utifrån den enskildes behov. Insatsen kan omfatta hjälp under större delen av dagen och i vissa fall även nattetid. Kontinuitet ska säkerställas genom ett begränsat antal utförare och en tydlig planering av insatserna.

Oavsett omfattning fattas av beslut om hemtjänst i assistansliknande form av enhetschef. Beslut över 120 timmar per månad beviljas normalt inte – särskilt boende eller bostad med särskild service ska då övervägas.

Avgift

Avgift tas ut enligt gällande taxa.

Träningsboende socialpsykiatri

Målgrupp

Träningsboendet riktar sig till personer som har omfattande svårigheter att utföra aktiviteter inom flera viktiga livsområden till följd av:

- Psykiatrisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Kombination av fysisk funktionsnedsättning och psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Samsjuklighet, exempelvis missbruk i kombination med psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Funktionsnedsättningen ska vara diagnostiserad. Svårigheterna ska vara stora och resultera i omfattande omvårdnads- och tillsynsbehov över hela dygnet. Behovet ska inte kunna tillgodoses genom punktinsatser.

Träningsboende kan beviljas personer över 18 år. Det finns ingen övre åldersgräns, under förutsättning att behovet huvudsakligen är relaterat till psykiatrisk problematik. Personer med demenssjukdom omfattas inte av målgruppen.

Syfte

Enligt 8 kap. 10 § Socialtjänstlagen (SoL) ska socialnämnden verka för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring ges möjlighet att delta i samhällsgemenskapen och leva som andra.

Träningsboendet utgör en motiverande, stödjande och praktisk insats med syfte att skapa förutsättningar för en fungerande vardag. Insatsen omfattar kartläggning av behov, inventering av förmågor, praktiskt stöd och vägledning. Målet är att den enskilde ska erhålla ett omfattande stöd dygnet runt och successivt utveckla förmågan att hantera vardagen mer självständigt, med möjlighet att övergå till punktinsatser i ordinärt boende.

Beskrivning

Träningsboende är aktuellt för personer inom målgruppen med omfattande tillsyns- och omvårdnadsbehov. Personal finns tillgänglig i samma fastighet dygnet runt, årets alla dagar.

Insatsens innehåll anpassas individuellt och kan exempelvis omfatta stöd med personlig hygien, hushållssysslor, struktur i vardagen, ledsagning samt sociala aktiviteter. Insatser genomförs i regel tillsammans med den enskilde, men kan vid behov utföras av personal.

Varje boende tilldelas kontaktpersonal med huvudansvar för planering och samordning av insatser. Vid inflyttning genomförs en omfattande kartläggning av individens livssituation, vilken ligger till grund för en genomförandeplan som utformas i samråd med den enskilde.

Om en person som beviljats träningsboende har behov av stöd i samband med medicinering ansvarar träningsboendet för att detta behov tillgodoses. Stödet kan ges antingen genom insatser som bedömts som egenvård eller genom delegerade uppgifter i enlighet med gällande lagstiftning och riktlinjer.

Bedömning

Insatsen är frivillig och beviljas efter individuell behovsbedömning. Bedömningen omfattar om personen tillhör målgruppen och har omfattande svårigheter i den dagliga livsföringen som kräver täta insatser och tillgång till stöd dygnet runt. Vidare bedöms om insatsen är nödvändig för att tillförsäkra den enskilde skäligen levnadsförhållanden eller om behovet skulle kunna tillgodoses på annat sätt genom exempelvis punktinsatser.

Träningsboendet är en heltäckande insats vilket innebär att insatsen som regel ska tillgodose den enskildes behov inom alla livsområden. Kompletterande insats i form av sysselsättning kan vara aktuellt. Beslut om andra kompletterande insatser är endast aktuellt i särskilda fall och skall förankras med förste biståndshandläggare.

Enbart bostadslöshet utgör inte grund för insatsen.

För att säkerställa kvalitet och följa individens utveckling ska beslut om träningsboende som regel tidsbegränsas till sex månader. I samband med uppföljningen görs en bedömning gällande om den enskilde är i behov av förlängd insats i form av träningsboende men med justerade mål eller om punktinsatser i ordinärt boende nu bedöms vara tillräckliga för att den enskilde ska tillförsäkras skäligen levnadsförhållanden. Bedömning skulle också kunna vara att den enskilde är i behov av mer permanent boendeinsats varpå dialog om det kan bli aktuellt.

Det finns ingen fastställd tidsbegränsning för hur länge en enskild kan beviljas insats i form av träningsboende utan detta är en bedömning som görs av handläggare.

Avgift

Hyresförhållanden inom kommunens särskilda boenden regleras av hyreslagen. Debitering av hyra sker från den dag lägenhet står till den boendes förfogande enligt avtal.

Utöver hyreskostnaden är insatsen avgiftsfri. Den enskilde står för sina egna omkostnader.

Sysselsättning

Målgrupp

Sysselsättning kan vara aktuellt för personer som har en varaktigt nedsatt arbetsförmåga med anledning av:

- Psykiatrisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Kombination av fysisk funktionsnedsättning och psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Samsjuklighet, exempelvis missbruk i kombination med psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Den nedsatta arbetsförmågan ska vara bedömd av läkare, psykolog eller annan profession och kunna styrkas genom skriftligt underlag. Den nedsatta arbetsförmågan ska som regel ha sin grund i en diagnostiserad funktionsnedsättning. Personer med demenssjukdom omfattas inte av målgruppen, utan hänvisas till dagverksamhet för personer med demens.

Sysselsättning kan beviljas för personer över 18 år. Avseende övre åldersgräns följs regelverket gällande pensionsålder.

Sysselsättning som bistånd enligt SoL kan vara aktuellt för den som omfattas av personkrets 3 i LSS.

Syfte

Enligt 8 kap 10 § SoL ska socialnämnden arbeta för att personer som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra.

Sysselsättning enligt SoL är en social insats. Den riktar sig till personer som inte kan ta del av Arbetsförmedlingens program. Syftet med insatsen är att erbjuda meningsfull sysselsättning som:

- Främjar delaktighet och social gemenskap
- Skapar struktur i vardagen
- Stärker den enskildes egna resurser och självständighet
- Bidrar till ökad livskvalitet och, där det är möjligt, förbereder för den reguljära arbetsmarknaden eller studier

Beskrivning

Sysselsättning erbjuds som regel under dagtid, måndag till fredag, med möjlighet till flexibla lösningar utifrån individuella behov. Personalen ska ha relevant utbildning och erfarenhet av arbete med målgruppen.

Sysselsättningen kan omfatta arbetsliknande uppgifter som bidrar till struktur och utveckling av färdigheter, likväl som kravlösa aktiviteter av kreativ, social eller fysisk karaktär som syftar till att stärka välbefinnande och social integration. Insatsen kan genomföras i form av gruppaktiviteter för att främja gemenskap, eller som individuella insatser för att tillgodose särskilda behov och önskemål.

Bedömning

Insatsen är frivillig och beviljas efter individuell behovsbedömning. Bedömningen omfattar om personen tillhör målgruppen och har behov av insatsen för att uppnå skäliga levnadsförhållanden.

För att beviljas sysselsättning enligt SoL ska behovet inte kunna tillgodoses på annat sätt för att den enskilde ska uppnå skäliga levnadsförhållanden. Den enskildes arbetsförmåga ska vara utredd och det ska vara tydligt att den enskilde inte har förmåga att delta i de arbetsmarknadsinsatser som Arbetsförmedlingen ansvarar för enligt annan lagstiftning.

För att säkerställa kvalitén i insatsens utformning och följa personers utveckling och förmågor ska besluten avseende sysselsättning som regel tidsbegränsas till ett år. I enskilda fall kan undantag göras om det är uppenbart att den enskildes förmågor inte kommer utvecklas under en längre tid och personen kommer att vara i behov av insatsen för att uppnå skäliga levnadsförhållanden.

Omfattning

Insatsen beviljas i normalfallet som fem dagar i veckan. Det är sedan verkställigheten som tillsammans med enskild, anhörig och/ eller företrädare tar ställning hur många dagar enskild ska vara på sysselsättningen. Planeringen dokumenteras i genomförandeplanen.

Ersättning

Habiliteringsersättning betalas utifrån hur många timmar den enskilde deltagit på sin sysselsättning.

Datum
2025-12-08

Dnr
VON.2025.75

Vård- och omsorgsförvaltningen
Alexandra Westin

Vård- och omsorgsnämnden

Revidering av riktlinjer för ekonomiskt bistånd

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämndens beslut

Rubriken i kapitel 6 "Bistånd till livsföring i övrigt" ändras till "Bistånd till levnadskostnader i övrigt" i riktlinjer för ekonomiskt bistånd (beslutad 2025-11-27).

2. Sammanfattning

Den 1 juli 2025 trädde den nya socialtjänstlagen i kraft - *En förebyggande socialtjänstlag - för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter* (2025:400). Utifrån det behöver alla gällande riktlinjer som utgår ifrån socialtjänstlagen revideras. Vid revideringen av riktlinjer för ekonomiskt bistånd på nämndssammanträde 2025-11-27 ändrades inte rubriken i kapitel 6 "Bistånd till livsföring i övrigt" till "Bistånd till levnadskostnader i övrigt" vilket är den korrekta benämningen utifrån ny socialtjänstlag. Detta behöver nu korrigeras.

Beslutsunderlag

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd (2025-11-27).

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Alexandra Westin
Utvecklingsstrateg

Beslut till:

FC (FÅ)

Oxelösund

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Dokumenttyp Riktlinjer	Fastställd av Vård- och omsorgsnämnden	Beslutsdatum 2024-05-28	Reviderat 2025-11-27
Dokumentansvarig Enhetschef Ekonomi och integration		Förvaring	Dnr VON.2025.75
Dokumentinformation Revidering av riktlinjer antagna av vård- och omsorgsnämnden 2024-05-28.			

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. Utgångspunkter för arbetet med ekonomiskt bistånd.....	6
2.1 Helhetssyn.....	6
2.2 Utredning och dokumentation.....	6
2.2.1 Enskilds ansvar att medverka till utredningen.....	6
2.2.2 Enskilds ansvar att medverka i plan mot självförsörjning.....	7
2.3 Barnrättsperspektiv och barnkonsekvensanalyser.....	7
2.3.1 Anmälan om oro för barn.....	7
2.4 Jämställdhetsperspektiv.....	7
2.5 Våld i nära relation.....	8
2.6 Förmedlingsmedel.....	8
2.7 Anmälan/underrättelse till annan instans.....	8
2.7.1 Anmälan om godmanskap/förvaltarskap.....	8
2.7.2 Underrättelse om felaktig folkbokföring.....	9
2.7.3 Underrättelse vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystem.....	9
3. Generella förutsättningar för bistånd.....	10
3.1 Vistelse och bosättning.....	10
3.2 Nödprovning och akut bistånd.....	10
3.3 Inkomster och tillgångar.....	10
3.3.1 Fondmedel och stipendier.....	11
3.3.2 Krediter.....	11
3.3.3 Kryptovaluta.....	12
3.3.4 Lätt realiserbara tillgångar.....	12
3.3.5 Bostad som realiserbar tillgång.....	12
3.3.6 Rådtrum.....	13
3.4 Inkomster och tillgångar genom andra underhållsskyldiga.....	13
3.4.1 Makar, registrerade partners och sambo.....	13
3.4.2 Giftna men ej sammanboende.....	13
3.4.3 Föräldrars underhållsskyldighet mot barn.....	13
3.4.4 Hemmavarande barns och skolungdomars inkomster.....	14
3.4.5 Underårig som är gift eller fått barn.....	14
3.5 Jobbstimulans.....	14
4. Bistånd utifrån målgrupp.....	15
4.1 Plan till självförsörjning.....	15
4.2 Arbetsföra.....	15
4.3 Företagare.....	16
4.4 Studerande.....	16
4.4.1 Studier som en förutsättning för arbete.....	16
4.4.2 SFI-studier.....	17
4.4.3 Ungdomar under 21 år som går i skolan.....	17
4.4.4 Nyanlända och ensamkommande i gymnasieåldern.....	17

4.4.5 Studier på grundläggande och gymnasial nivå.....	18
4.5 Arbetslösa som inte kan arbeta.....	18
4.5.1 Föräldralediga med otillräcklig föräldrapenning.....	18
4.5.2 Enskilda med missbruksproblematik.....	19
4.5.3 Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten.....	19
4.5.4 Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård.....	19
4.5.5 Sjukskrivna.....	20
4.6 Pensionärer.....	20
4.7 Våldsutsatta.....	21
4.8 Utländska medborgare med/utan uppehållstillstånd/uppehållsrätt.....	21
4.8.1 EU-medborgare.....	21
4.8.2 EU/EES-medborgare med uppehållsrätt.....	22
4.8.3 EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt.....	22
4.8.4 Asylsökande.....	22
4.8.5 Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige.....	22
3.8.6 Personer med uppehållstillstånd.....	22
3.8.7 Nordiska medborgare.....	22
5. Försörjningsstöd.....	23
5.1 Riksnorm.....	23
5.1.1 Förhöjning av riksnormen.....	23
5.1.2 Sänkning av riksnormen.....	23
5.2 Skäliga kostnader utöver riksnormen.....	23
5.3 Boendekostnad.....	23
5.3.1 Skälig boendekostnad.....	24
5.3.2 Rådrom för att sänka boendekostnad.....	24
5.3.3 Byte till dyrare bostad.....	24
5.3.4 Andrahandskontrakt.....	25
5.3.5 Inneboendekontrakt.....	25
5.3.6 Delad bostad.....	26
5.3.7 Övriga sammanboende med hushållsgemenskap.....	26
5.3.8 Egenägd bostad.....	26
5.3.9 Bistånd till ungdomar för hyresdel eller eget boende.....	26
5.3.10 Akut tillfälligt boende.....	27
5.4 Hushållsel.....	27
5.5 Hemförsäkring.....	28
5.6 Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.....	28
6. Bistånd till levnadskostnader i övrigt.....	29
6.1 Hälsa- och sjukvård.....	29
6.1.1 Ambulanstransport.....	29
6.1.2 Egenavgift vid vård och behandling av vuxna.....	29
6.1.3 Friskvård på recept.....	29
6.1.4 Läkarvård.....	29
6.1.5 Sjukvårdskostnad.....	29
6.1.6 Medicin.....	29
6.2 Tandvård.....	30

6.2.1 Akut tandvård.....	30
6.2.2 Planerad tandvård.....	30
6.2.4 Beslut avseende tandvård.....	31
6.2.5 Tandvårdsförsäkring.....	31
6.2.6 Årlig kontroll.....	31
6.3 Glasögon.....	31
6.3.1 Borttappade/förlorade glasögon.....	32
6.3.2 Glasögon till barn.....	32
6.4 Internet.....	32
6.5 Hemutrustning.....	32
6.5.1 Hel hemutrustning.....	32
6.5.2 Komplettering av hemutrustning.....	32
6.5.3 Utredning avseende behov av hemutrustning.....	33
6.6 Spädbarnsutrustning.....	33
6.7 Kostnader för flytt, magasinering och sanering.....	34
6.7.1 Flyttkostnader.....	34
6.7.2 Magasinering.....	34
6.7.3 Sanering.....	35
6.8 Resor.....	35
6.8.1 Arbetsresor.....	35
6.8.3 Umgängesresor.....	35
6.8.4 Resor till begravning.....	35
6.8.5 Övriga resor.....	35
6.9 Begravningskostnader.....	36
6.10 Skulder.....	36
6.10.1 Hyres- och elskulder.....	37
6.10.2 Skulder till a-kassa och CSN.....	37
6.11 Avgifter.....	37
6.11.1 Kommunala avgifter.....	37
6.11.2 Avgift för identitetshandling.....	38
6.11.3 Avgift för banktjänster.....	38
6.11.4 Avgift för ansökan om skilsmässa.....	38
6.11.5 Avgift vid ansökan om förlängt uppehållstillstånd/medborgarskap.....	38
6.11.6 Avgifter för juridisk hjälp.....	38
6.11.7 Övriga avgifter.....	39
7. Felaktig utbetalning (FUT).....	40
7.1 Förebygga felaktiga utbetalningar.....	40
7.2 Misstanke om felaktig utbetalning.....	40
7.3 Beslut om polisanmälan.....	40
7.4 Förutsättningar för beslut om återkrav.....	40

1. Inledning

Rätten till ekonomiskt bistånd regleras i socialtjänstlagen (SoL) (2025:400) och rättspraxis. Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) och Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd ger stöd i tolkningen av det nationella regelverket.

Vård- och omsorgsförvaltningens riktlinjer för ekonomiskt bistånd kompletterar således ovanstående och annan relevant lagstiftning och syftar till att säkerställa att sökanden erhåller rättssäker handläggning. En individuell prövning ska alltid göras och avsteg ska motiveras. Det ska framgå vad i individens situation som gör att avsteg bedöms vara nödvändigt. Beslut fattas sedan enligt gällande delegationsordning.

Med anledning av ny socialtjänstlag revideras riktlinjerna utifrån nya paragrafer och begrepp. Dessa riktlinjer är en reviderad version av *Riktlinjer för ekonomiskt bistånd* (Dnr VON. 2024.25) antagna av vård- och omsorgsnämnden den 2024-05-28.

Som komplement till riktlinjerna har enheten för ekonomiskt bistånd även ett handlägningsstöd i form av arbetsrutiner.

2. Utgångspunkter för arbetet med ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd är samhällets yttersta skyddsnät och är avsett att vara en tillfällig lösning för människor som inte själva kan tillgodose sina behov. Alla människor ansvarar för sitt eget liv och sin försörjning. Rätten till ekonomiskt bistånd, i enlighet med lagstiftningen, träder in efter det att alla möjligheter som finns för att klara sin försörjning är uttömda.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att verka för att en persons försörjningssvårigheter blir så kortvariga som möjligt. Detta med fokus på att varaktigt kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Arbetet med ekonomiskt bistånd omfattar således två delar där huvudmålet är att *hjälpa den enskilde till självförsörjning*. Under tiden har den enskilde, under vissa förutsättningar och efter en individuell behovsprövning, rätt till *hjälp med försörjningen* i form av ekonomiskt bistånd.

2.1 Helhetssyn

Utifrån socialtjänstlagen ska helhetssyn vara en vägledande princip i arbetet för individuellt riktade insatser. Helhetssyn innebär att en enskilds problematik ska ses i förhållande till hela den sociala miljön. Olika aspekter av personens liv ska således beaktas i mötet med enskild och vid handläggningen, vilket innebär att frågor om ekonomiska behov inte ska isoleras från livssituationen i övrigt.

Förvaltningens arbete ska bygga på en stark tro på den enskildes egna förmåga och vilja att nå en egen försörjning.

2.2 Utredning och dokumentation

Utredning och dokumentation inom socialtjänsten regleras bland annat i förvaltningslagen (2017:900) och 14 kap. SoL, samt i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation. Socialtjänstens dokumentation ska ske enligt dessa reglementen.

Utredning ska inledas utan dröjsmål och genomförs alltid i samband med ansökan. Handläggaren ska säkerställa att varje biståndsbeslut grundas på aktuell information om den enskildes situation. I de fall det finns barn i hushållet ska barnens situation beaktas.

2.2.1 Enskilds ansvar att medverka till utredningen

För att utreda rätten till bistånd måste socialsekreteraren kunna bedöma sökandes försörjningsförmåga inför varje beslut. Sökande ansvarar för att förse sin socialsekreterare med de underlag som behövs för att utreda biståndsbehovet.

I sökandes ansvar ingår också att komma till besök som socialsekreterare kallar till. Som regel ger det grund för att avslå ansökan om sökande, utan giltigt skäl, uteblir från besök eller i övrigt underlåter att lämna underlag till utredningen.

2.2.2 Enskilds ansvar att medverka i plan mot självförsörjning

Arbetet med att vägleda mot egen försörjning ska inriktas på att motivera individen till att utveckla sina egna resurser. I Oxelösunds kommun ska sökande tillsammans med sin handläggare upprätta och dokumentera en handlingsplan. Denna plan ska utgöra grund för den enskildes väg mot egen försörjning. Rätten till ekonomiskt bistånd förutsätter att den enskilde medverkar till att upprätta en realistisk planering samt inom utsatt tid genomför de aktiviteter som överenskommit.

I tjänsteskrivelse daterad 2025-08-15 (dnr VON. 2025.54) framgår att kommunal arbetsmarknadsinsats ska erbjudas samtliga arbetssökande försörjningsmottagare som uppbär ekonomiskt bistånd på månatlig basis. Insatsen ska utgöra ett komplement till sökande som har en arbetsmarknadspolitisk planering genom Arbetsförmedlingen för att erbjuda ett mer nära stöd till sökande, där kriterier för kompetenshöjande insats/praktik enligt 12 kap. 4 § SoL inte är uppfyllda.

Den enskilde ansvarar således för sin ekonomi, sin planering mot självförsörjning och genomförandet av den.

2.3 Barnrättsperspektiv och barnkonsekvensanalyser

I biståndsbeslut som berör barn ska barnets bästa särskilt beaktas, i enlighet med 3 kap. 1 § SoL och artikel 3 i barnkonventionen. Regeln gäller även umgängesbarn.

Beslut kan beröra barn i ärendet direkt eller indirekt. När ett beslut kan få konsekvenser behöver det alltid dokumenteras hur barnets bästa har beaktats. Hänsyn till barnets bästa handlar både om att ha ett barnrättsperspektiv vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd och att aktivt arbeta för att föräldrar ska bli självförsörjande.

2.3.1 Anmälan om oro för barn

Vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa ska en orosanmälan omedelbart göras i enlighet med 19 kap. 1 § SoL. Oro för att barn far illa kan grunda sig i förhållanden som påverkar vårdnadshavarens omsorgsförmåga. Det kan också avse vårdnadshavarens oförmåga att planera familjens ekonomi och boende samt att ta sitt försörjningsansvar.

Kännedom eller misstanke om att ett barn utsatts för eller bevittnat våld i en nära relation ska alltid anmälas.

2.4 Jämställdhetsperspektiv

Förvaltningens arbete ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv. Det innebär att alla invånare ska få sina ansökningar bedömda samt erbjudas insatser utifrån sina individuella förutsättningar. Krav på enskilda att bidra till sin egen försörjning ska utformas oberoende av kön. Delad utbetalning av ekonomiskt bistånd ska ske i ärenden där två vuxna parter ingår.

2.5 Våld i nära relation

Socialtjänsten har ett särskilt ansvar att identifiera individer som är utsatta för eller utövar våld i nära relationer samt att erbjuda stöd till dessa. Sökanden som misstänks ha erfarenhet av våld i nära relation ska därför tillfrågas om detta samt informeras om vilket stöd som finns att få inom förvaltningen. Detsamma gäller personer som misstänks vara utsatta för prostitution och människohandel.

För sökanden som är eller har varit utsatta för våld i nära relation ska särskild hänsyn tas i biståndsprövningen när det krävs för att undvika fortsatt våldsutsatthet. Det kan exempelvis handla om att bortse från en make/makas, sambos eller vårdnadshavares försörjningsansvar. Avsteg från sedvanlig bedömning kan även behöva göras vid behov av att byta bostad eller vid upprepade akuta ansökningar i samband med uppbrott från hemmet.

2.6 Förmedlingsmedel

Förmedlingsmedel är en biståndsinsats som beviljas enligt 11 kap. 1 § SoL, som innebär att vård- och omsorgsförvaltningen förvaltar den enskildes ekonomi.

En enskild som beviljas insatsen kan även ha behov av ekonomiskt bistånd, vilket däremot inte är en förutsättning för att beviljas förmedlingsmedel. Vid utredning av om förmedlingsmedel ska beviljas ska handläggaren ta ställning till om behovet kan tillgodoses genom mindre ingripande åtgärder, såsom:

- betalningsförmedling via bank
- hjälp via släktingar/personligt nätverk eller
- budget- och skuldrådgivning

Om den sökande har ett större behov av stöd för att hantera sin ekonomi ska handläggaren ta ställning till om anmälan om god man eller förvaltare ska göras till överförmyndarnämnden.

2.7 Anmälan/underrättelse till annan instans

2.7.1 Anmälan om godmanskap/förvaltarskap

Om den enskilde kan vara i behov av att förordnas god man eller förvaltare enligt föräldrabalken (1949:381), ska detta anmälas till Överförmyndarnämnden. Anmälan ska även göras till överförmyndarnämnden om en sökande inte längre bör ha god man eller förvaltare.

Socialnämndens anmälningsskyldighet i dessa fall framgår av 11 kap. 2 § socialtjänstförordningen (2025:468). Särskild delegationsordning gäller för anmälan om god man eller förvaltare.

2.7.2 Underrättelse om felaktig folkbokföring

Enligt 32 c § folkbokföringslagen (1991:481) finns en bestämmelse som reglerar andra myndigheters skyldighet att underrätta Skatteverket om det kan antas att en uppgift i folkbokföringen om en person som är eller har varit folkbokförd är oriktig eller ofullständig.

Underrättelsen i 32 c § folkbokföringslagen innebär att sekretessen bryts enligt 10 kap. 28 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Uppgifter som omfattas av underrättelsen kan därmed lämnas till Skatteverket utan hinder av sekretess.

2.7.3 Underrättelse vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystem

Kommuner har skyldighet att underrätta andra myndigheter om felaktiga betalningar från välfärdssystem. Det innebär att om det finns anledning att anta att en ekonomisk förmån eller ett ekonomiskt stöd har beslutats, betalats ut eller tillgodoräknats felaktigt eller med ett för högt belopp, ska underrättelse om detta lämnas till den myndighet, organisation eller annan kommun som har fattat beslutet.

Av underrättelsen ska det framgå vilka omständigheter som ligger till grund för antagandet, vilket sker i enlighet med 4 § lagen (2009:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Underrättelseskyldigheten är också en så kallad sekretessbrytande bestämmelse som regleras i 10 kap. 28 § OSL.

3. Generella förutsättningar för bistånd

Ekonomiskt bistånd är välfärdssystemets yttersta skyddsnät. För att ha rätt till bistånd ska sökande sakna möjlighet att klara sina ekonomiska behov på något annat sätt. Den enskilde måste också göra allt som är möjligt för att snarast kunna försörja sig på annat sätt.

3.1 Vistelse och bosättning

För att ha rätt till ekonomiskt bistånd för annat än akuta behov ska den enskilde vara bosatt i kommunen. Vanligtvis är invånaren då också folkbokförd i kommunen.

En person som tillfälligt vistas i kommunen kan beviljas bistånd för att förhindra en nödsituation. Biståndet kan till exempel vara en biljett till hemkommunen och till matpengar.

I de fall sökande har flyttat till Oxelösund ska boendesituationen och övriga förhållanden utredas för bedömning av vilken kommun som har ansvaret. Fram till dess att det är klarlagt vem som har ansvaret har vistelsekommunen det fulla ansvaret.

3.2 Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om en enskild hävdar att nödsituation föreligger. Den enskildes ekonomiska situation vid ansökningstillfället och under den period som hjälpen avser ska ligga till grund för behovsprövningen. Grundregeln när det gäller rätten till bistånd är dock att den enskilde har ett ansvar för att tillgodose sina behov.

Föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar föräldraskapet innebär (underhållsskyldighet) och utgångspunkten att de inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnet.

Nödprövning för hushåll som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivå ska prövas restriktivt och endast beviljas för att avvärja en akut nödsituation eller om den enskilde bedöms vara förhindrad att själv ta ansvar för sin ekonomi och sin livssituation.

3.3 Inkomster och tillgångar

Vid bedömningen av om den enskilde kan tillgodose sitt behov genom egna tillgångar, ska endast de tillgångar som sökande förfogar över eller kan få tillgång till beaktas. Det kan exempelvis vara aktier och fonder. Det gäller som regel även utbetalningar av lån utan säkerhet och pantlån. Vissa inkomster och tillgångar bör inte påverka rätten till bistånd, i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd.

Sökande som har kontanter, banktillgodohavanden, aktier, obligationer, fonder eller andra lätt realiserbara tillgångar ska använda dessa innan rätt till bistånd föreligger.

Detta omfattar även utländska tillgångar och kapital. Vid bedömningen ska det vägas in om tillgången är lätt realiserbar, om invånaren har behov av tillgången och om behovet av ekonomiskt bistånd bedöms bli längre än tre månader.

3.3.1 Fondmedel och stipendier

Fondmedel och stipendier ska generellt räknas med som inkomster i beräkningen. Undantag kan göras om sökande styrkt att pengarna är avsedda för ett särskilt ändamål som ligger utanför vad som omfattas av försörjningsstödet, om beloppet inte bedöms vara oskäligt högt.

Sökande ska redogöra för de pengar som han eller hon fått från fonder/stiftelser eller stipendier i sin ansökan och lämna underlag som styrker summan och vad den är avsedd för. Om begärda underlag inte lämnas ska summan medräknas som inkomst i beräkning av försörjningsstöd.

Framkommer det att summan den enskilde fått avser sådant som ingår i normen ska beloppet som regel räknas med som inkomst. Detsamma gäller om det är ett belopp som inte är avsett för något specifikt ändamål. Det finns möjlighet att efter särskild bedömning undanta beloppet från beräkning.

I de fall summan är avsedd att gå till ett särskilt ändamål, som inte omfattas av normen, exempelvis hemutrustning, resor, cykel eller tandvård, ska bedömning göras om beloppet är skäligt utifrån behovet. Om beloppet är högre än vad som bedöms behövas för att täcka behovet ska beloppet som överstiger den nivån räknas med som inkomst i beräkningen.

Sökande kan inte få ekonomiskt bistånd till något som denne redan har fått pengar till från en fond eller genom stipendium.

3.3.2 Krediter

En person som har ett kreditkort på vilket krediten är använd till en viss summa kan inte avsluta kreditkortet utan att betala skulden i sin helhet eller sluta betala av på krediten. Om man uppbär ekonomiskt bistånd innebär detta att man måste betala på krediten varje månad och sedan även använda samma summa som man betalat in för att inte hamna under norm.

Om personen använder ytterligare summa på kreditkortet så är detta att räkna som ett kortfristigt lån och därmed att anse som en inkomst vid beräkning av en persons rätt till bistånd (jmf. Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd som fastställer att lån är en inkomst som personen kan disponera för egen försörjning).

När ansökan och kontoutdrag inkommer måste handläggaren kontrollera att personen inte använt mer pengar än den beviljats tidigare. Insättningar på kontot från utomstående ska behandlas som en inkomst precis som vid ett bankkonto utan kredit kopplat till sig.

3.3.3 Kryptovaluta

Om det av kontoutdrag framkommer transaktioner till/från bitcoin-handlare eller annan handel av övriga kryptovalutor så ska verifikationer på aktuellt innehav begäras in (wallet) samt översikt över senaste transaktionerna. Kryptovalutor betraktas som en inkomst och påverkar rätten till bistånd som övriga inkomster/tillgångar.

3.3.4 Lätt realiserbara tillgångar

Om den sökande äger en lätt realiserbar tillgång ska handläggaren utreda om den enskilde ska sälja tillgången för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd.

Avseende bil som lätt realiserbar tillgång, avser det även avställda bilar och andra fordon. Krav på försäljning ska inte ställas för bilar vars värde bedöms understiga 10 procent av ett prisbasbelopp. Om den enskilde har tagit ett lån för bilen ska krav på försäljning inte ställas om försäljningen bedöms ge ett intäktsöverskott på mindre än 10 procent av ett prisbasbelopp, efter att lånet är betalt. I annat fall ska något av följande kriterier vara uppfyllt för att den enskilde ska få behålla bilen:

- den enskilde bor i ett område där allmänna kommunikationer saknas eller där turtätheten är så begränsad att den omöjliggör nyttjande av allmänna kommunikationer för att delta i en daglig sysselsättning, eller
- den enskilde har en sjukdom eller funktionsnedsättning som medför behov av bil.

3.3.5 Bostad som realiserbar tillgång

Om sökandes biståndsbehov bedöms överstiga tre månader ska som regel även krav ställas på att sälja en egenägd bostad, samt andra tillgångar av betydande värde. Det gäller under förutsättning att en försäljning bedöms ge ett intäktsöverskott som motsvarar ett prisbasbelopp eller mer, efter att lån kopplade till tillgången samt eventuell reavinstskatt och mäklararvode är betalda. Hänsyn bör även tas till sökandes befintliga boendekostnad och om sökande kan antas ha särskilda svårigheter att hitta ett annat boende.

Krav på försäljning ska även ställas gällande en andel av en bostad eller ett fritidshus, såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar försäljning. Undantag från kravet bör dock göras för bostadsrätter där en annan person tagit hela lånet för bostaden och klienten endast äger en liten andel av bostaden, i syfte att få bostadsrättsföreningens tillåtelse att bo kontinuerligt i lägenheten.

Bostadsrätten eller fastigheten ska som regel värderas av en mäklare innan försäljning. Om barn berörs av beslut om försäljning av en bostad ska handläggaren först göra en barnkonsekvensanalys. Den enskilde ska också ges skälig tid att sälja bostaden.

Undantag från kravet kan göras om det finns mycket särskilda omständigheter som innebär att ett krav på bostadsbyte skulle medföra mycket negativa sociala konsekvenser för den enskilde och dennes familj.

3.3.6 Rådtrum

Vid krav på avyttring av tillgångar ska sökanden få ett separat beslut om skäligt rådtrum för att sälja exempelvis bostad eller bil, med besvärshänvisning. Som regel bedöms fyra månader vara en skälig tid avseende avyttring av bostad, i enlighet med rättspraxis. Under rådtrumsperioden godtas som regel den faktiska boendekostnaden. Tidsfrist för rådtrum avseende lätt realiserbara tillgångar är en månad.

Sökande ska redovisa varje månad vilka åtgärder som vidtagits för att avyttra tillgången. Om rådtrummet passerar utan att den enskilde har sålt tillgången, ger det grund för att avslå biståndsansökan helt. Undantag ska göras om sökande trots aktiva åtgärder inte har lyckats få tillgången såld, på grund av omständigheter som han eller hon inte råder över. I så fall kan rådtrummet förlängas.

3.4 Inkomster och tillgångar genom andra underhållsskyldiga

Underhållsskyldigheten mellan makar, registrerade partners och sambo går före rätten till ekonomiskt bistånd. Detsamma gäller föräldrars underhållsskyldighet gentemot sina barn.

3.4.1 Makar, registrerade partners och sambo

Sammanboende vuxna som lever under äktenskapsliknande förhållanden jämställs med makar när rätten till ekonomiskt bistånd prövas, utifrån principen om likabehandling. Det betyder också att om den ena parten inte uppfyller kraven på att i möjligaste mån bidra till sin egen försörjning, så har inte heller partnern och eventuella barn rätt till ekonomiskt bistånd. Försörjningsskyldigheten gäller även under betänketid vid ansökan om skilsmässa.

3.4.2 Giftna men ej sammanboende

Makars ömsesidiga underhållsskyldighet i enlighet med äktenskapsbalken gäller även i de fall makarna ej är sammanboende. Av detta följer att för att bistånd enligt socialtjänstlagen ska kunna beviljas till någon som är gift krävs det i princip att den enskilde har visat att den andra maken/makan inte har förmåga att försörja denne.

Hänsyn ska inte tas till fördyrande omkostnader på grund av skilda hushåll. Endast om det är uppenbart ogörligt att makarna har gemensam ekonomi, exempelvis vid en familjevåldssituation.

Om den som ansöker om bistånd, har en partner som vistas utomlands är socialtjänsten i regel inte skyldig att utreda dennes ekonomiska förhållanden, utan det är då den enskilde som har bevisbördan för att dennes partner saknar sådan ekonomisk förmåga. Bördan på en enskild biståndssökande att presentera utredning som avser den andra makens/makans ekonomi får dock inte bli orimlig.

3.4.3 Föräldrars underhållsskyldighet mot barn

Undantag från makars och sambos försörjningsskyldighet kan göras i enskilda fall.

Föräldrar är underhållsskyldiga gentemot sina barn till dess att barnet fyller 18 år. Underhållsskyldigheten förlängs under den tid som skolgången pågår, dock längst till dess att barnet fyller 21 år.

Starka sociala och ekonomiska skäl ska föreligga för att förvaltningen ska bevilja ekonomiskt bistånd till en studerande ungdom i eget ärende. Beslutet bör ha föregåtts av utredning/bedömning via barn och ungdomsenheten. Detta avser ungdomar som inte kan bo hos sina föräldrar, och där föräldrarna inte fullföljer sin underhållsskyldighet. Ungdomar under 18 år hänvisas helt till barn- och ungdomsenheten.

3.4.4 Hemmavarande barns och skolungdomars inkomster

Enligt 12 kap. 9 § SoL kan hemmavarande barn och skolungdomar upp till 21 år ha inkomster från arbete upp till ett prisbasbelopp utan att de beaktas vid biståndsprövningen.

I enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd får barn även ha sparade medel upp till 15 procent av prisbasbeloppet, utan att det påverkar föräldrarnas rätt till bistånd för barnet. Samma regel gäller för skolungdomar upp till 21 år enligt vård- och omsorgsnämndens riktlinjer.

Om barnet eller ungdomen inte har sparade medel sedan tidigare, får arbetsinkomster motsvarande 15 procent av ett prisbasbelopp sparas. Sammantaget får den unge då ha arbetsinkomster motsvarande 1,15 prisbasbelopp, utan att dessa räknas med i biståndsprövningen. Barns och skolungdomars inkomster och sparade medel över ovan nämnda nivåer, ska räknas av mot barnets del i familjens kostnader, inklusive boendekostnaden.

3.4.5 Underårig som är gift eller fått barn

Föräldrar har kvar sin underhållsskyldighet för underårigt barn även om den underårige själv blir förälder, detta då underhållsskyldigheten enligt föräldrabalken fortfarande gäller om den unge studerar i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig utbildning, dock längst till 21 år. Föräldrarna har däremot ingen underhållsskyldighet för sitt barnbarn.

3.5 Jobbstimulans

Om en enskild uppfyller vissa villkor innebär den särskilda beräkningsregeln i 12 kap. 8 § SoL att 25 procent av nettoinkomsten av anställningen inte ska beaktas vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd.

4. Bistånd utifrån målgrupp

I detta avsnitt framgår riktlinjer för bedömning av olika gruppers rätt till ekonomiskt bistånd, till sin försörjning (försörjningsstöd). Utredning av rätten till ekonomiskt bistånd grundar sig dels i att utreda den enskildes ekonomiska förhållanden, dels i att utreda den enskildes väg till egen försörjning. Avsnittet syftar till att klargöra de krav och förväntningar som kan ställas på den enskilde utifrån dennes livssituation.

4.1 Plan till självförsörjning

Sökanden ska erbjudas medverkan i en kartläggning för att klargöra de egna resurserna, stödbehov och eventuella försörjningshinder. Den enskilde förväntas medverka vid sådant möte för att planera sin väg till egen försörjning. Underlaget som kartläggningen utmynnar i utgör grunden till en överenskommelse, som författas i en handlingsplan. Denna ska vara utformad på sådant sätt att det tydliggörs vilka förväntningar och krav som ställs på den enskilde för att rätt till ekonomiskt bistånd ska föreligga månadsvis. Handlingsplanen ska följas upp regelbundet och resultatet av eventuella insatser ska utvärderas tillsammans med den enskilde. Uppföljning av handlingsplan ska dokumenteras och handlingsplanen ska revideras i enlighet med uppnådda mål och vidare behov.

Utgångspunkten är att människor vill, kan och ska ta ansvar för sin försörjning. Därför blir verksamhetens främsta uppgift att genom aktiva insatser och genom motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar. Verksamma insatser ska tillhandahållas både för att rehabilitera icke arbetsföra personer och för att stärka arbetsföra personers anställningsbarhet och återinträde på arbetsmarknaden. För att nå gott resultat för den enskilde är det viktigt att krav kombineras med aktiva och stödjande insatser.

4.2 Arbetsföra

En sökande som har arbetslöshet som försörjningshinder ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Det innebär att sökande ska vara inskriven hos Arbetsförmedlingen, vara aktivt arbetssökande och villig att ta erbjudet arbete samt att delta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, till exempel arbetsmarknadsutbildning, praktik eller arbetsrehabiliterande åtgärder. Även SFI-studier och arbetssökarverksamheter räknas som arbetsmarknadspolitiska åtgärder, enligt rättspraxis.

För att betraktas som aktivt arbetssökande ska den enskilde söka arbeten som motsvarar dennes kvalifikationer eller som inte kräver särskild utbildning eller erfarenhet. Det är även viktigt att sökaktiviteten styrks med underlag från arbetsgivare.

Den enskilde ska fullfölja den planering som finns med Arbetsförmedlingen för att närma sig egen försörjning och tillgodogöra sig rätt till aktuella ersättningar, såsom aktivitetsstöd eller etableringsersättning. Socialsekreterare ska dock göra en självständig bedömning av om den sökande står till arbetsmarknadens förfogande.

Handlingsplanen bör innefatta, men inte begränsas till, den planering individen har med Arbetsförmedlingen.

4.3 Företagare

Egna företagare förväntas kunna klara sin försörjning via inkomster från sitt företag, men det finns inte något lagligt stöd i socialtjänstlagen att generellt utesluta företagare från rätten till ekonomiskt bistånd. Enligt 2 kap. 8 § kommunallagen framkommer dock att en kommun bara får ge individuellt inriktat stöd till en enskild näringsidkare om det finns synnerliga skäl för det.

Om en person som ansöker om ekonomiskt bistånd har ett företag eller ett uppdrag i ett företag ska alltid eventuella inkomster och tillgångar i företaget utredas. En person som driver ett företag förväntas i första hand ta ut avtalsenlig lön. Beroende på bolagsform kan företaget i sig utgöra en realiserbar tillgång.

Egen företagare, som driver en icke lönsam verksamhet, ska avveckla sitt företag och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande för att vara berättigad ekonomiskt bistånd. Att avveckla företaget kan innebära att lägga företaget vilande, avsluta företaget eller avyttra det. En individuell bedömning av lämplig åtgärd ska genomföras i varje enskilt fall. Observera att avyttring av exempelvis inventarier och eventuella arbetsfordon också kan vara aktuellt i de fall sådana finns om sökande inte bedöms bli självförsörjande inom tre månader.

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst tre månader) därefter ger firman åter inkomster.
- Företagaren uppbär bidrag från Arbetsförmedlingen under sex månader och det under den tiden finns utsikter att företaget ger inkomster.

4.4 Studerande

Studerande vuxna har i regel rätt till annan ersättning genom studiestödslagen och kan därmed få sitt behov tillgodosett på annat sätt. Gruppen bedöms inte heller stå till arbetsmarknadens förfogande. Det föreligger dock vissa undantagssituationer där studerande kan ha rätt till bistånd för sin försörjning. Exempelvis godkänns i regel SFI-studier och studier som bedrivs inom ramen för en kompetenshöjande åtgärd enligt 12 kap. 4 § SoL.

4.4.1 Studier som en förutsättning för arbete

Utöver vad som framgår av Socialstyrelsens handbok är vård- och omsorgsnämndens ställningstagande att rätt till bistånd även kan föreligga om studierna blir finansierade av Arbetsförmedlingen, exempelvis genom aktivitetsstöd. Avgörande är om studierna anses vara snabbaste vägen till egen försörjning och kan slutföras under en rimlig tidsperiod. Alternativ sysselsättning, som ger större försörjningsmöjligheter, ska alltid

prioriteras. En förutsättning för beviljande av ekonomiskt bistånd är att alla andra bidragsformer är prövade.

4.4.2 SFI-studier

Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär även att, vid behov, delta i SFI-studier. Det innebär ett krav på att delta i utbildning i svenska för att vara berättigad till försörjningsstöd.

Arbetsföra SFI-studerande ska vara inskriva på Arbetsförmedlingen så de kan kvalificera sig för Arbetsförmedlingens insatser. Vid behov ska SFI-studier godkännas för samtliga nivåer. Om SFI-studier inte bedrivs på heltid förväntas den enskilde söka arbete resterande tid alternativt delta i annan kompetenshöjande verksamhet.

Socialekreterare ska kontinuerligt följa upp med enskild och, vid samtycke, med vuxenutbildningen för att säkerställa progression.

4.4.3 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken (1949:381) upphör försörjningsskyldigheten när ungdomen fyller 18 år. Om ungdomen vid tidpunkten studerar i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning kvarstår dock försörjningsskyldigheten tills ungdomen fyller 21 år.

Föräldraansvaret gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte. Efter studieuppehåll återgår ansvaret till vårdnadshavarna. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praktiken utgöra tid då skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan.

Ungdomar under 21 år som studerar på grundläggande eller gymnasial nivå ska erhålla studiemedel från CSN från och med höstterminen det år de fyller 20 år. Detta gäller såväl ungdomar med försörjningsskyldiga föräldrar, som ungdomar som saknar försörjningsskyldiga föräldrar, eller har dessa i ett annat land.

4.4.4 Nyanlända och ensamkommande i gymnasieåldern

Nyanlända i gymnasieålder har möjlighet att studera på språkinträdning utifrån de olika introduktionsprogrammen enligt skollagen. Syftet med språkinträdningen är att ge nyanlända ungdomar en utbildning med fokus på det svenska språket, vilket möjliggör försatta studier i gymnasieskolan eller annan utbildning.

Ungdomar under 21 år och som studerar på introduktionsprogram omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken. För ungdomar som fyllt 18 år som i stället för gymnasiestudier väljer att börja läsa på SFI gäller samma regler som för övriga vuxna, och de ska hanteras som eget hushåll i och med att underhållsskyldigheten enligt föräldrabalken upphör. Undantag från detta gäller ungdomar som bor tillsammans med sina vårdnadshavare som omfattas av

etableringsreformen. Dessa ungdomar ska räknas som medlemmar i familjens hushåll och deras behov kan delvis täckas genom inkommer familjen har genom etablering av nyanländ.

Vårdnadshavaren som uppbär etableringsersättning får etableringstillägg för de tre äldsta barnen i hushållet. Ungdomen räknas alltså in i föräldrarnas ärende. Efter att ungdomen fyllt 20 år kan ungdomen själv ansöka om etableringsersättning beroende på hur länge ungdomen haft permanent uppehållstillstånd.

Ensamkommande som fyllt 18 år och som studerar på gymnasiet kan beviljas ekonomiskt bistånd fram till höstterminen de fyller 20 år. Därefter kan den unge få sitt behov tillgodosett genom att ansöka om studiemedel genom Centrala studiestödsnämnden, CSN. Ensamkommande som inte studerar på gymnasiet utan på SFI, likställs med övriga vuxna nyanlända.

4.4.5 Studier på grundläggande och gymnasial nivå

Avseende vuxna studerande på grundläggande och gymnasial är regeln att den enskilde ska söka studiestartsstöd eller studiemedel. Om studiestartsstödet eller studiemedlet tillsammans med övriga inkomster inte räcker till försörjningen, kan studerande på grundläggande och gymnasial nivå beviljas ekonomiskt bistånd som utfyllnad om detta bedöms vara en förutsättning för den framtida försörjningen och möjligheten att ordna ett arbete. Andra alternativ ska då vara uttömda.

4.5 Arbetslösa som inte kan arbeta

Olika livssituationer kan bidra till att en arbetslös inte kan arbeta. För att ställa andra krav än de som ställs på arbetslösa ska det finnas en omfattande problematik som påverkar den enskildes möjligheter att stå till arbetsmarknadens förfogande. Det kan vara missbruk, psykisk ohälsa eller dokumenterad arbetsoförmåga på grund av sjukdom. Personer som av sociala eller medicinska skäl bedöms förhindrade att arbeta har oftast behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller regionen. Sökande ska motiveras att medverka till rehabilitering i syfte att bli arbetsföra eller medverka till att få annan ersättning från det generella socialförsäkringssystemet. Det är viktigt att personer som saknar sjukpenninggrundande inkomster får samma rehabiliteringsmöjligheter som övriga.

4.5.1 Föräldralediga med otillräcklig föräldrapenning

Föräldralediga förväntas ta ut full föräldrapenning (heltid sju dagar/vecka) fram till att det barnet fyllt ett år och barnomsorgsplats erbjudits. För tid efter det att förskoleplats erhållits föreligger ingen rätt att vara föräldraledig viss tid. Föräldraledighetslagen reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

Enligt 8 kap. 5 § skollagen ska kommunen erbjuda förskoleplats från och med ett års ålder. Vidare framgår av 8 kap. 14 § skollagen att sådan plats ska erbjudas inom fyra månader efter inkommen ansökan. Det innebär att senast åtta månader efter barnets födelse ska föräldrarna ansöka om förskoleplats och bekräftelse på platsansökan ska

vid förfrågan visas upp.

När barnet fyllt ett år ska placering inom förskola kunna erhållas och den hemmavarande föräldern ska ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Detta innebär att så snart förskoleplats erbjuds ska den accepteras oavsett önskemål. Undantag kan göras från denna princip om barn av sociala/medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet eller av senareläggning av inträdet i verksamheten. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg.

4.5.2 Enskilda med missbruksproblematik

Med missbruksproblematik i detta stycke avses personer med ett substansmissbruk av droger och alkohol. Missbruk av till exempel spel, mat och tobak inkluderas inte i detta stycke då dessa typer av missbruk generellt inte utgör hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande. En individuell bedömning ska dock alltid göras.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarlig missbruksproblematik ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. De allmänna reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan här inte användas i samma utsträckning. Arbetet med att upprätta en handlingsplan mot egen försörjning ska istället inriktas på att motivera den enskilde att genomgå rehabiliteringsinsatser för att på sikt komma närmare den reguljära arbetsmarknaden. Samverkan med relevanta aktörer ska ske för att upprätta en rehabiliteringsplan.

Om den enskilde, helt eller till stor del, underlåter att medverka till upprättandet av en handlingsplan eller genomförandet av en utredning kan det dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Däremot kan krav ställas på att enskilda som visserligen har ett pågående missbruk, men som inte visar att de av medicinska skäl är arbetsoförmögna, deltar i arbetssökarverksamhet som förutsättning för rätt till ekonomiskt bistånd.

I de fall det finns misstanke om pågående missbruk men som den enskilde förnekar ska denne likställas med en arbetslös i kravställandet om att stå till arbetsmarknadens förfogande. Det kan även inkludera deltagande i insats enligt 12 kap. 4 § SoL.

4.5.3 Inskrivna för vård och behandling inom socialtjänsten

Sökande som befinner sig på behandlingshem kan ha vissa utgifter som ingår i riksnormen tillgodosedda genom placeringen. Det kan således i vissa fall föreligga grund att beräkna riksnormen till ett lägre belopp.

Den som kan ha rätt till förebyggande sjukpenning via Försäkringskassan ska ansöka om detta och vara sjukskriven av läkare.

4.5.4 Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsmyndigheten svara för alla kostnader under verkställighetstiden med undantag för kostnader i form av hyra och

uppehålle under frigivningspermission.

För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad kan socialtjänsten i vissa fall bevilja boendekostnad under en begränsad tid. Häktade och personer som avtjänar en faktisk strafftid på högst sex månader bör ges ekonomiskt bistånd till den faktiska boendekostnaden under hela häktningstiden respektive strafftiden, om sökanden annars riskerar att bli bostadslösa. Den enskilde ska dock i första hand undersöka andra möjligheter att tillgodose behov av hyreskostnad, såsom att sökanden hyr ut sin bostad i andrahand under strafftiden. genom andrahandsuthyrning.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården.

De som genomgår rättspsykiatrisk vård har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten. Observera att dömda till rättspsykiatrisk vård kan vara berättigad ersättning inom socialförsäkringssystem.

4.5.5 Sjukskrivna

För att undantas från kravet att stå till arbetsmarknadens förfogande på grund av hälsorelaterade förhinder, ska den enskilde redovisa ett aktuellt medicinskt underlag som styrker att arbetsförmågan är nedsatt. Om den enskilde är sjukskriven med sjukpenning, alternativt sjuk- eller aktivitetsersättning, ställs inga aktivitetskrav för den andel av heltid som ersättningen omfattar.

Om sökandes arbetsförmåga inte är ordentligt utredd, eller om den enskilde redovisar medicinskt underlag på att arbetsförmågan är nedsatt men saknar ersättning från socialförsäkringssystemet, ska kontakt tas med aktuella samverkansaktörer såsom vården, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Detta i syfte att få arbetsförmågan fastställd, alternativt utreda om sökande uppfyller villkoren för att få ersättning från sjukförsäkringen.

Handlingsplanen mot egen försörjning ska tydliggöra den enskildes respektive handläggarens ansvar för att kontakta berörda parter i syfte att få till stånd en samordnad planering.

4.6 Pensionärer

Pensionärer har i regel sin försörjning via ålderspension eller äldreförsörjningsstöd. Äldreförsörjningsstöd beviljas dock med en schablonsumma utan individuell behovsprövning. Även personer som uppnått åldern för allmän pension kan därför ha rätt till ekonomiskt bistånd för att uppnå en skälig levnadsnivå, under förutsättning att de sökt alla andra ersättningar de kan vara berättigade till. Krav ställs inte på sökanden att börja ta ut allmän pension innan de uppnått den ålder då de har rätt att söka garantipension och bostadstillägg.

4.7 Våldsutsatta

Socialnämndens ansvar för våldsutsatta personer regleras huvudsakligen i 13 kap. 1 § SoL. I paragrafen framkommer att våldsutsatta särskilt ska beaktas vid biståndsbedömningen. Detta innebär att i det akuta skedet är skyddsbehovet det primära och tillfälligt ekonomiskt bistånd kan beviljas utan sedvanlig prövning av den skyddsbehövande egna ekonomiska förutsättningar. När situationen stabiliserats ska ekonomisk prövning alltid göras.

Det är också av vikt att uppmärksamma våldsutövare i syfte att kunna erbjuda insatser för att våldet ska upphöra.

4.8 Utländska medborgare med/utan uppehållstillstånd/uppehållsrätt

Vid ansökan från en utländsk medborgare ska kontroll genomföras för att undersöka om uppehållstillstånd eller uppehållsrätt finns.

Utländska medborgare som har uppehållstillstånd eller uppehållsrätt kan ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL. En enskild som saknar uppehållstillstånd eller uppehållsrätt har i regel endast i undantagsfall rätt till ekonomiskt bistånd i syfte att undvika en akut nödsituation. Detsamma gäller för utländska medborgare som har sin egentliga hemvist utanför Sverige och endast vistas i Sverige tillfälligt, exempelvis för besök. En enskild som har haft uppehållstillstånd och som har ansökt om förlängning hos Migrationsverket, kan ha rätt till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen under den tid Migrationsverket utreder förlängningen.

4.8.1 EU-medborgare

För EU-medborgare gäller så kallade rörlighetsdirektivet som reglerar unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet inom Europa. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna och avser därmed Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz.

EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas i landet under tre månader. Efter tre månader måste vissa villkor uppfyllas för att ha uppehållsrätt. En EU-medborgare kan återgå till sin rätt att vistas i landet tillfälligt i tre månader genom att lämna landet och sedan återkomma.

Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som tillfälligt vistas i kommunen.

Vid bedömning av uppehållsrätt, se vidare Socialstyrelsens *handbok om ekonomiskt bistånd* (2021, s. 50) samt Socialstyrelsens *vägledning för socialtjänsten i arbetet med EU/EES-medborgare* (2020).

4.8.2 EU/EES-medborgare med uppehållsrätt

EU/EES-medborgare med uppehållsrätt har samma rättigheter som svenska medborgare. Handläggningen ska då ske på samma sätt som för svenska medborgare. För familjemedlemmar gäller huvudprincipen att deras uppehållsrätt är beroende av anknytningen till en EU/EES-medborgare med uppehållsrätt, såtillvida att dem inte själva har fått uppehållsrätt.

4.8.3 EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt

EU/EES-medborgare utan uppehållsrätt har inte rätt till ekonomiskt bistånd förutom vid akuta situationer. En individuell prövning ska alltid göras. Ett avslagsbeslut på grund av att personen inte bedöms ha uppehållsrätt ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte kan anses föreligga.

4.8.4 Asylsökande

Den som söker asyl i Sverige får oftast ekonomisk ersättning från Migrationsverket, enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för personer som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige.

4.8.5 Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Denna grupp vistas i landet utan tillstånd. Orsakerna kan vara att personen fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd och fått ett utvisningsbeslut, tiden för uppehållstillstånd har gått ut och ingen förnyad ansökan är gjord eller att personen aldrig har ansökt om uppehållstillstånd.

Dessa personer omfattas av personkretsen enligt LMA men har inte rätt till bistånd enligt LMA. De har därmed inte rätt till bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL.

4.8.6 Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Studering med uppehållstillstånd ska inte beviljas bistånd annat än i undantagsfall såsom akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tillgodosedd under vistelsen i landet.

4.8.7 Nordiska medborgare

De nordiska länderna har en överenskommelse om att de nordiska medborgarna har rätt att bo i vilket nordiskt land som helst utan att de behöver ansöka om uppehållstillstånd. När nordiska medborgare befinner sig i Sverige likställs de med svenska medborgare enligt lag (1995:479) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster.

5. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 12 kap. 7 § SoL och består av två delar; riksnorm och skäligena kostnader utöver riksnormen.

5.1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör riksnormen omfattar kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon. För barn i hushållet omfattar riksnormen även barn- och ungdomsförsäkring. Riksnormen är densamma i hela landet.

5.1.1 Förhöjning av riksnormen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl ska riksnormen beräknas till en högre nivå i enlighet med 12 kap. 7 § SoL. Det kan vara aktuellt i de fall den enskilde har ökade, godkända omkostnader, exempelvis utifrån medicinska skäl, och omkostnaden inte täcks av annan ersättning (till exempel merkostnadsersättning).

Bistånd kan vara aktuellt först då alla andra lösningar är uttömda. Extra bistånd till kläder och skor ska i regel inte beviljas om det inte föreligger starka medicinska eller andra tungt vägande skäl.

5.1.2 Sänkning av riksnormen

Kostnaderna enligt riksnormen kan även i ett enskilt fall beräknas till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta, enligt 12 kap. 7 § SoL. Det gäller om sökanden saknar faktiska kostnader eller har reducerade kostnader för poster som ingår i riksnormen, exempelvis under vistelse i heldygnsvård. Avdrag görs då för livsmedelsnormen, samt eventuella andra poster i riksnormen som tillgodoses genom vårdavgiften, för det antal dagar som vistelsen omfattar.

Det kan även vara aktuellt att reducera riksnormen när en enskild med påvisbart missbruk uppenbart inte använder biståndet till avsett ändamål. Det innebär att del av riksnorm utöver livsmedel ska avslås.

5.2 Skäligena kostnader utöver riksnormen

Försörjningsstöd utöver riksnorm kan lämnas för skäligena kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

5.3 Boendekostnad

Handläggningen av boendekostnad utgår från Socialstyrelsens handbok om ekonomiskt bistånd. Vid ansökan om ekonomiskt bistånd till boendekostnad ska handläggaren först utreda om den enskilde kan styrka att boendekostnad erhålls, vilket görs genom uppvisande av giltigt kontrakt och korrekt folkbokföring. Om kriterierna är uppfylla prövas huruvida kostnaden är skäligen.

5.3.1 Skälig boendekostnad

Vad som utgör en skälig boendekostnad bedöms utifrån vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig, i enlighet med rättspraxis och Socialstyrelsens allmänna råd.

Vård- och omsorgsförvaltningen har normer för godtagbar boendekostnad utifrån hushållets storlek, som utgår från medelhyrorna hos Oxelösunds kommunala bostadsbolag Kustbostäder. Uppgifterna revideras varje år. Kostnader för tillval till bostaden i standardhöjande syfte godtas som regel inte. Undantag görs om tillvalen redan fanns när den enskilde flyttade in i bostaden eller har beslutats av fastighetsägaren. Bostadens storlek ska också vara skälig i förhållande till den enskildes familjesituation.

5.3.2 Rådrom för att sänka boendekostnad

Om klientens biståndsbehov bedöms överstiga tre månader ska krav på bostadsbyte ställas om klientens boendekostnad är oskäligt hög. För att bedömas som skälig får boendekostnaden inte överstiga normerna för godtagbar kostnad med mer än 5 procent.

Om barn berörs av krav på bostadsbyte ska handläggaren göra en barnkonsekvensanalys. Undantag från kravet på bostadsbyte ska göras om det finns särskilda omständigheter som innebär att kravet skulle medföra omfattande sociala konsekvenser för den enskilde och dennes familj.

Som regel bedöms fyra månader vara en skälig tid, i enlighet med rättspraxis. Under rådromsperioden godtas som regel den faktiska boendekostnaden. Sökande ska redovisa sina åtgärder för att sänka boendekostnaden varje månad. Om den enskilde efter att rådrommet passerat inte bedöms ha vidtagit tillräckliga åtgärder, ska i regel endast godtagbar boendekostnad beviljas. Om den enskilde däremot har sökt aktivt efter annat boende hos olika fastighetsägare och i olika kommuner under hela rådromsperioden, men trots det inte har lyckats sänka sin boendekostnad, kan rådrommet förlängas. Detta görs restriktivt och har sin grund i en ny prövning.

5.3.3 Byte till dyrare bostad

Hushåll med oskäligt låg boendestandard eller oskäligt liten boendeyta kan flytta till en dyrare bostad, om kostnaden för det nya boendet är godtagbar i förhållande till hushållets storlek. Om kostnaden överstiger godtagbar nivå, beviljas i regel bistånd endast för godtagbar kostnad.

Detsamma gäller som regel vid flytt från annan kommun till en bostad med en kostnad över godtagbar nivå. Om sökande ökar sin boendekostnad genom att flytta från en bostad med skälig yta och standard beviljas endast bistånd för den tidigare boendekostnaden.

5.3.4 Andrahandskontrakt

Vid andrahandsboende gäller att den som hyr i första hand ska vara folkbokförd på annan adress, i annat fall ses det snarare som inneboende. Kostnaden för andrahandsboende ska följa reglerna i jordabalken (hyreslagen).

Ett andrahandskontrakt bör alltid vara godkänt av hyresvärden, dels då det innebär ett tryggare boende för den enskilde, dels för att hushållet i aktuella fall ska ha rätt till bostadsbidrag/bostadsersättning/etableringstillägg. Trots det kan förvaltningen inte vägra ekonomiskt bistånd till boendekostnad endast på grunden att andrahandskontraktet inte är godkänt av hyresvärden (HFD 2023 ref. 26). Däremot uppmanas den enskilde i sådana fall att hitta ett annat boende.

När en sökande skulle haft rätt till bostadsbidrag vid ett godkänt andrahandskontrakt bör nämnden, efter rådrumstid, reducera biståndet med motsvarande summa som invånaren skulle haft rätt till i bostadsbidrag/bostadstillägg/etableringstillägg vid ett godkänt kontrakt.

Om ett boende som hyrs ut i andra hand är möblerat godtas ett hyrespåslag med högst 10–15 procent till den hyra som beviljas, enligt 12 kap. 55 § jordabalken (1970:994). Tillägg för exempelvis el och bredband får göras för sökandes andel av de kostnader som förstahandshyresgästen själv har.

5.3.5 Inneboendekontrakt

Inneboende är den som har ett inneboendekontrakt och saknar hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren. För att det ska räknas som ett inneboende krävs också att bostadsinnehavaren själv bor kvar. Personer som delar bostad utan att ha ett inneboendekontrakt räknas inte som inneboende, se avsnitt delad bostad.

För att betraktas som inneboende ska den sökandes hushåll som huvudregel disponera eget rum i bostaden, även om en individuell bedömning alltid behöver göras utifrån omständigheterna. Inneboendehyra ska motsvara lägenhetsinnehavarens hyra för den del av bostaden som den inneboende disponerar och på så sätt följa reglerna i hyreslagen.

Dessa sökande ska ha bistånd enligt vanlig norm för ensamstående. Om avtalet mellan hyresvärden och den inneboende innebär att vissa hushållsutgifter, som till exempel frubrukningssvaror, ingår i hyran kan normen anpassas efter det.

När den som söker bistånd är bostadsinnehavare och har en inneboende ska hyresdel på minst vad som motsvarar vad den inneboende disponerar av bostaden räknas som en inkomst.

5.3.6 Delad bostad

När en person bor hos bostadsinnehavaren utan att ha inneboendekontrakt och saknar eller har begränsad hushållsgemenskap med den andre betraktas det som en delad bostad och de faktiska kostnaderna delas.

5.3.7 Övriga sammanboende med hushållsgemenskap

Detta avser personer som bor ihop och delar vissa kostnader, men inte har ekonomiskt ansvar för varandra. Det är exempelvis vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner och nära släktingar som delar lägenhet. När en person lever i hushållsgemenskap (utan att vara gift eller sambo med den andra boende) är utgångspunkten boendekostnad enligt så kallad andelsberäkning enligt Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:9) om beräkning av boendekostnad. I hushåll som består av fler familjekonstellationer kan det vara mer rimligt att beräkna hyra efter antal boende eller antal familjer.

När den som söker bistånd är bostadsinnehavare och har en släkting/familj (exempelvis vuxet barn) boende hos sig ska hyresandel räknas med i beräkningen.

5.3.8 Egenägd bostad

Om sökande bor i en egenägd bostadsrätt eller fastighet ska handläggaren ta ställning till om bostaden utgör en realiserbar tillgång som ska säljas för att sökande ska ha rätt till ekonomiskt bistånd. Se vidare i avsnittet *Bostad som realiserbar*.

Om bistånd beviljas till boendekostnad för en egenägd bostad, ska kostnaden bedömas i enlighet med Socialstyrelsens allmänna råd. Det innebär att för en bostadsrätt medräknas månadsavgiften, uppvärmningskostnaden samt räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll av bostaden.

För en fastighet medräknas tomträttsavgälden och räntekostnaden för lån som tagits för inköp och underhåll av fastigheten, samt nödvändiga driftskostnader såsom kostnader för uppvärmning, sophämtning, vatten och avlopp. Om sökande har beviljats skattejämkning för räntekostnaden och tomträttsavgälden medräknas hela kostnaden. I annat fall medräknas inte tomträttsavgälden, samt endast 70 procent av räntekostnaden, eftersom tomträttsavgälden samt resten av räntekostnaden är avdragsgilla i deklarationen.

Amorteringar på lån ska aldrig medräknas i boendekostnaden.

5.3.9 Bistånd till ungdomar för hyresdel eller eget boende

När en ungdom bor kvar i föräldrahemmet efter att föräldrarnas försörjningsskyldighet har upphört, ska hyresdel från ungdomen medräknas som inkomst för hushållet. Om en ungdom mellan 18 och 25 år som bor hemma hos sina föräldrar själv har behov av ekonomiskt bistånd, kan han eller hon beviljas hyresdel för sin del av boendekostnaden förutsatt att;

- Föräldrarna själva har ekonomiskt bistånd *eller*
- Ungdomen fortlöpande har betalat sin del av hyran även innan behovet av ekonomiskt bistånd uppstod *eller*
- Om det har skett en faktisk förändring i ungdomens eller föräldrarnas ekonomiska situation, som innebär att ett behov av bistånd till hyresdel har uppstått (RÅ 1994 ref. 61).

Ungdomar under 25 år har inte en självklar rätt till bistånd för eget boende även om föräldrarnas försörjningsskyldighet har upphört – inte ens om ungdomen redan har flyttat till ett eget boende när biståndsbehovet uppstår. Särskilda skäl att bevilja bistånd till kostnad för eget boende kan enligt rättspraxis vara att familjen är mycket trångbodd eller att det föreligger svåra personliga motsättningar i familjen (RÅ 1997 ref. 79). Innan en ungdom under 25 år beviljas bistånd till eget boende ska handläggaren göra en särskild prövning.

5.3.10 Akut tillfälligt boende

Akut boende i form av hotell eller vandrarhem kan beviljas utifrån särskilda skäl och ska bedömas mycket restriktivt och med hänsyn till barnperspektivet. Om beslutet berör barn ska socialsekreteraren göra en barnkonsekvensanalys.

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd till akut tillfälligt boende åligger det den enskilde att söka lämpliga alternativ och inkomma med kostnadsförslag på boenden. Tillfälligt boende ska endast beviljas under en begränsad period och till enskilda som av särskilda skäl inte kan ordna ett boende på den reguljära bostadsmarknaden.

I samband med att klienten beviljas tillfälligt boende ska han eller hon informeras om vilka krav som ställs på att söka bostad aktivt på den reguljära bostadsmarknaden. Om klienten inte har hittat ett annat boende när den beviljade perioden är slut och ansöker om fortsatt bistånd till tillfälligt boende, är en förutsättning för fortsatt bistånd att den enskilde gör vad denne kan och medverkar för att hitta en lösning på sin situation.

5.4 Hushållsel

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till faktiska skäligena kostnader för hushållsel. Elnätsavgiften går inte att påverka och godtas därför under förutsättning att den är korrekt beräknad.

Vid bedömning av vad som är en rimlig förbrukning av hushållsel, utifrån hushållets storlek, utgår nämnden från riktvärden (se normer för beräkning av ekonomiskt bistånd). Normerna gäller vid boende i hyreslägenhet.

För andra boendetyper ska en individuell bedömning göras utifrån sökandes förbrukning och faktiska kostnad. Om sökande är inneboende hos någon annan eller har en inneboende i sin bostad ska kostnaden för elnätsavgiften och elförbrukningen delas med antalet boende i bostaden, såvida inte elkostnaden ingår i inneboendekontraktet. Vid orimligt hög eller låg elförbrukning ska handläggaren utreda vad det beror på. Som

regel godtas faktiska kostnader för hushållsel motsvarande en elförbrukning som överstiger normerna med maximalt 15 procent. Sökande ska ges möjlighet att sänka en hög elförbrukning innan en del av elkostnaden avslås. En månad bör som regel vara en tillräcklig tid för det. Därefter ska som regel endast kostnaden för skälig förbrukning enligt normen plus 15 procent beviljas.

5.5 Hemförsäkring

Vid beräkning av ekonomiskt bistånd godkänns skälig kostnad för hemförsäkring, enligt *belopp i normer för beräkning av ekonomiskt bistånd*.

I de fall den enskilde har helårs- eller halvårsinbetalning ska den enskilde uppmanas att ändra betalningssätt till månadsinbetalning innan kostnaden kan godkännas, detta som ett led i att enklare kunna planera sin ekonomi och sina utgifter. Det saknas lagstöd för att ställa kravet att den enskilde ska ändra till månadsvis fakturering, däremot ska endast motsvarande månadsvis skälig kostnad godkännas. Möjlighet till nedsatt premie via fackförening ska beaktas.

Kostnaden ska styrkas med ett försäkringsbrev.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för självrisk kan godkännas i de fall försäkringen täcker ett behov som bedöms ingå i skälig levnadsnivå. Det gäller inte om kostnaden uppstått på grund av invånarens egen oaktsamhet.

5.6 Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktisk kostnad för medlemskap i fackföreningar och arbetslöshetskassa för sökande som är eller bedöms kunna bli arbetsföra inom överskådlig tid.

Om sökande har en anställning som kvalificerar till arbetslöshetsförsäkringen ska sökanden ansöka om medlemskap i en arbetslöshetskassa, i syfte att kunna tillgodogöra sig ersättning från arbetslöshetsförsäkringen i ett senare skede.

6. Bistånd till levnadskostnader i övrigt

Allt som en person kan behöva för att uppnå en skälig levnadsnivå, som inte omfattas av försörjningsstödet, ingår i det som kallas levnadskostnader i övrigt. Oftast handlar det om behov som är av mer tillfällig karaktär.

6.1 Hälsa- och sjukvård

6.1.1 Ambulanstransport

Kostnad för ambulanstransport beviljas.

6.1.2 Egenavgift vid vård och behandling av vuxna

Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas till egenavgift vid placering för vård och behandling, detta då denna inte ska utgå om den enskilde inte har tillräcklig ekonomi.

6.1.3 Friskvård på recept

Friskvård på recept (FaR) beviljas inte. Om träningen anses medicinskt motiverad ingår den i högkostnadsskyddet annars ska det anses vara friskvård och ingå i normposten fritid.

6.1.4 Läkarvård

Faktureringsavgift godkänns i regel inte. Undantag kan göras om man exempelvis inte haft något val till att faktureringsavgiften uppkommit. Kostnader för uteblivet besök beviljas inte.

6.1.5 Sjukvårdskostnad

Kost är inkluderad i sjukvårdskostnaden. Eftersom kost också ingår i riksnormen ska därmed normen reduceras med motsvarande matnorm i förhållande till antal dagar sjukhusvistelsen gäller, detta för att inte dubbelt bistånd till samma ändamål ska utgå. Beräkning ska genomföras enligt nedan.

- Om riksnorm redan har beviljats för perioden ska istället kostnaden för vård beviljas med reducering för livsmedel.
- Vid pågående sjukhusvistelse ska uppehållet reduceras med belopp motsvarande matnorm. Hänsyn tas sedan till hyra, övriga skäliga kostnader samt vårdavgift i sin helhet för den i hushållet som det gäller.

6.1.6 Medicin

Medicin godkänns upp till högkostnadsskyddet även i de fall den enskilde har ett apotekskonto (ApoDos) eller mediciner via faktura.

6.2 Tandvård

Tandvård är kostnadsfritt fram till det år den enskilde fyller 24 år. Därefter erhålls statligt tandvårdsstöd som täcker viss del av kostnaden, under förutsättning att tandvårdsmottagningen är ansluten till Försäkringskassan.

6.2.1 Akut tandvård

Akut tandvård är de behandlingar som behöver göras genast på grund av smärta, inflammation eller annat betydande obehag. Kostnad för akut tandvård är som regel en godtagbar utgift och det krävs ingen förhandsbedömning av behandlingen. Akut tandvård är en godtagbar utgift oavsett sökandes möjligheter till framtida självförsörjning, då det avser behandlingar som inte kan vänta.

6.2.2 Planerad tandvård

Utöver akut tandvård godtas endast kostnad för nödvändig tandvård, utifrån lägsta godtagbara standard. Nödvändig tandvård är behandlingar som måste göras men som kan planeras. Bedömning av vad som är godtagbar utgift ska göras utifrån behandlingsförslag från tandläkare.

Bedömningen av om kostnaden är skälig ska göras utifrån tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets referensprislista. Behandlingsförslag som inte ligger i nivå med referenspriser ska avslås och invånaren får möjlighet att göra en ny ansökan med behandlingsförslag från annan tandläkare. Endast en basundersökning kan godkännas per tandvårdsbehandling eftersom det är sökandes ansvar att söka tandvård hos tandläkare med priser som inte är för höga.

Kostnad för planerad tandvård, inklusive undersökning, ska endast godkännas om det står klart att behovet uppstått plötsligt eller om de tidigare inkomsterna varit i nivå med försörjningsstödet. Därför krävs först en bedömning av sökandes tidigare möjligheter att bekosta tandvård samt förutsättningarna för framtida självförsörjning. Vad gäller den som nyligen varit självförsörjande ska bedömning göras om behovet av tandvård hade kunnat tillgodoses innan personen blev aktuell för ekonomiskt bistånd. Om så är fallet kan ansökan avslås utifrån det egna ansvaret för att planera sin ekonomi. Planerad tandvård godtas enbart om sökande bedöms sakna möjlighet att bli självförsörjande inom 6–12 månader.

Enskilda som har egen inkomst över försörjningsstödsnivå och söker bistånd till tandvårdskostnaden ska i första hand hänvisas till avbetalningsplan hos tandläkaren.

6.2.3 Konsultering av förtroendetandläkare

Om patentkostnaden överstiger 10 procent av prisbasbeloppet eller om det kan finnas skäl att ifrågasätta föreslagen behandling, ska behandlingsförslaget bedöms av konsulttandläkare även i fall där kostnaden beräknas understiga 10 procent av prisbasbeloppet.

I vissa fall kan förtroendetandläkaren behöva röntgenbilder för att bedöma

kostnadsförslaget. Om behov av röntgenbilder finns ska kostnaden för det inkluderas i biståndet, oavsett om kostnadsförslaget beviljas eller inte.

6.2.4 Beslut avseende tandvård

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig ofta över flera månader och ska alltid innehålla förbehåll och tidsbegränsas. Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månadsvis och det ska av beslutet framgå att den enskildes rätt till biståndet är beroende av huruvida denne uppfyller kraven för rätt till ekonomiskt i övrigt när fakturan ska betalas.

Om de behandlingar som kostnadsförslaget omfattar inte hinner slutföras inom sex månader, kan kostnadsförslagets giltighetstid förlängas av socialsekreterare efter dialog med den enskilde och vårdgivaren. Giltighetstiden kan förlängas i maximalt fyra månader. Därefter krävs nytt kostnadsförslag.

Om extra kostnader tillkommer under pågående behandling, ska sökande lämna in ett nytt kostnadsförslag för dessa.

6.2.5 Tandvårdsförsäkring

Kostnader för tandvårdsförsäkring beviljas inte, då det inte anses ligga inom ramen för skäligen levnadsnivå.

6.2.6 Årlig kontroll

Kostnad för årlig kontroll hos tandläkare godkänns inte. Godkänns enbart om det avser förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning.

6.3 Glasögon

Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som erbjuds av optiker. Om paketpris inte finns till rimlig kostnad beviljas glasögonbåge till en kostnad om högst 1,5 procent av rådande prisbasbelopp.

Den enskilde ska uppvisa kostnadsförslag som påvisar behovet av glasögon och ett eventuellt behov av nya glasögon ska styrkas med intyg av optiker. Bedöms kostnadsförslaget som oskäligt ska ytterligare kostnadsförslag uppvisas. Synundersökning ska ha gjorts i samband med kostnadsförslag så att angivet belopp stämmer och behov kan bedömas.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skäliga kostnader för glasögon. Behovet måste styrkas av legitimerad optiker.

Vid förändring av synsättningen kan bistånd beviljas till nya glasögon efter intyg från ögonläkare eller optiker som styrker behovet. Som regel beviljas bistånd till nya glasögon maximalt en gång vartannat år.

6.3.1 Borttappade/förlorade glasögon

Avseende borttappade eller förlorade glasögon får en individuell bedömning göras, dock ska den enskilde i första hand nyttja sin hemförsäkring. Dock ersätts i regel inte glasögon med hänvisning till det egna ansvaret.

6.3.2 Glasögon till barn

Barn och unga till och med 19 år får bidrag för glasögon och kontaktlinser av regionen. De flesta optiker tillhandahåller glasögon för barn som inte kostar mer än vad regionens bidrag uppgår till och som regel tillgodoses barns behov av glasögon därför genom regionens bidrag. Om kostnadsfria glasögon inte finns att tillgå eller om barnet har ett medicinskt behov av glasögon som är styrkt av läkare och som inte täcks av regionens bidrag, kan bistånd beviljas till den kostnad som återstår.

6.4 Internet

Enligt rättspraxis ingår som regel internetuppkoppling i hemmet i en skälig levnadsnivå, eftersom det vanligen krävs för att effektivt kunna ta del i samhällslivet. Internetkostnad kan vara exempelvis abonnemang på bredband, mobilt bredband eller mobilsurf.

Belopp för kostnaden kan godkännas enligt *normer för beräkning av ekonomiskt bistånd antagen av nämnden*. Kostnaden godkänns i beräkningen per månad och hushåll. För sökande som delar hushåll godkänns motsvarande del av internetkostnaden. Detsamma gäller inneboende, i de fall internetkostnaden inte ingår i hyran.

6.5 Hemutrustning

Bistånd till hemutrustning kan beviljas utifrån en prisbild motsvarande andrahandsmarknaden (med undantag för madrass och sängkläder). Bistånd till hemutrustning ska bedömas restriktivt och efter det att andra möjligheter är uttömda. Sökanden har ett ansvar att se över möjligheten att exempelvis låna eller få hemutrustning från sitt sociala nätverk.

6.5.1 Hel hemutrustning

Hel hemutrustning avser en mer omfattande hemutrustning som ska användas under lång tid. Beviljas endast personer som inom överskådlig tid inte bedöms kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en hemutrustning.

6.5.2 Komplettering av hemutrustning

Bistånd till komplettering av hemutrustning kan beviljas vid behov till den enskilde med mer än sex månaders behov av ekonomiskt bistånd. Detta ingår till viss del i hushållsgemensamma kostnader, bedömning ska därmed göras huruvida behovet uppstått oväntat eller om det är en löpande utgift som den enskilde har möjlighet att planera för inom befintlig norm.

6.5.3 Utredning avseende behov av hemutrustning

Vid ansökan om bistånd till hemutrustning ska den enskilde uppmanas att specificera vilka saker ansökan avser samt att lämna prisuppgifter. En skälighetsbedömning görs utifrån den enskildes behov i förhållande till de prisuppgifter som råder på lågprisvaruhus och på andrahandsmarknaden.

När hemutrustning ska beviljas kan vägledning i vad som är en skälig kostnad ges i Konsumentverkets beräkningar. Se även *belopp i normer för beräkning av ekonomiskt bistånd antagna av nämnd*.

I bedömningen ska följande övervägas:

- Är behovet akut och nödvändigt för att sökande med kort varsel ska kunna flytta in i en anvisad bostad?
- Kommer sökanden att inom rimlig tid själv kunna skaffa sig eller komplettera en hemutrustning?
- Vilka möjligheter har sökanden haft att spara till eller planera för boende och hemutrustning?
- Om behovet av bistånd är föranlett av en orsak som kan täckas av hemförsäkring ska detta alltid prövas i första hand.
- När det gäller barnfamiljer ska beaktas om särskilt behov finns hos barnen?
- Vilken hjälp kan den sökande få av nätverket?

6.6 Spädbarnsutrustning

Spädbarnsutrustning kan beviljas efter individuell prövning. Hushållet har ett ansvar att se över möjligheten att låna eller återanvända nödvändig spädbarnsutrustning från sitt sociala nätverk. Det anses rimligt att hushållet handlar begagnad spädbarnsutrustning.

Om den sökande inte har kunnat göra nödvändiga inköp av spädbarnsutrustningen och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, kan ekonomiskt bistånd beviljas till den utrustning som saknas. Det gäller framför allt vid första barnets födelse. Familjer som har barn sedan tidigare förutsätts i hög grad kunna återanvända utrustning. Den beviljade summan betalas ut vid ett tillfälle, tidigaste en månad innan barnet väntas födas.

Normer för spädbarnsutrustning, maximalt belopp som beviljas i procent av prisbasbeloppet	
Typ av spädbarnsutrustning	Procent av prisbasbelopp
Säng inklusive madrass, sängkläder och tillbehör	2,5
Barnvagn med tillbehör	3
Bilbarnstol	1
Bärsele	1
Badutrustning	0,25
Skötbädd med tillbehör	0,25

Extra bistånd till bebiskläder beviljas inte utan får tillgodoses av klädposten i riksnormen efter barnets födelse.

6.7 Kostnader för flytt, magasinering och sanering

6.7.1 Flyttkostnader

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till flyttkostnad om denna sker i samråd och uppfyller något av nedanstående kriterier:

- Flytten är nödvändig för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå. Det kan handla om flytt från en bostad med oskäligt liten boendeyta eller låg standard, eller uppbrott från en relation där det förekommer våld.
- Om förvaltningen ställt krav på den sökande att byta till en billigare bostad för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd.
- Om flytten är nödvändig för att komma ut i egen försörjning genom arbete på annan ort.
- Om enskild behöver byta bostadsort på grund av arbete eller studier och därmed blir självförsörjande.

Förvaltningen godkänner inte några flyttkostnader om sökande flyttar till annan bostad och/eller annan ort utan att det är nödvändigt och flytten innebär att planering avbryts eller är olämplig av andra skäl.

Bistånd till flyttkostnad bör omfatta lägsta tillgängliga kostnad för hyra av bil/släp och drivmedel. Bistånd till kostnad för flyttfirma samt flyttstädning beviljas endast i undantagsfall om sökande på grund av sjukdom inte klarar att flytta på egen hand och saknar privat nätverk som kan hjälpa till. Vid ansökan om hjälp av flyttfirma ska minst två offerter begäras in.

Den sökande ansvarar för planering av sin ekonomi för att dubbla boendekostnader undviks.

6.7.2 Magasinering

Sökande som saknar egen bostad ska i första hand uttömma möjligheten att förvara tillhörigheter hos sitt nätverk. Om behovet inte kan tillgodoses på det sättet och det bedöms som skäligt med hänsyn till värdet på tillhörigheter som ska förvaras, kan ekonomiskt bistånd beviljas till magasinering för en begränsad period. Bistånd till magasinering beviljas som regel under maximalt sex månader och rätten till bistånd till kostnaden, bedöms på månatlig basis.

Förutsättning är att boendesituationen förväntas kunna lösas under denna tid och att det som magasineras är möbler och annan utrustning som behövs till en framtida bostad. Kostnaden ska vara rimlig och får inte överstiga kostnaden för vad som kan beviljas i bistånd till hemutrustning.

6.7.3 Sanering

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sanering om mycket särskilda skäl föreligger. Det kan exempelvis vara att bostaden måste saneras för att den sökande ska beviljas insatser från annan huvudman. Kostnaden ska godkännas i förväg och utgå från det billigaste alternativet.

6.8 Resor

Bistånd beviljas till faktiska kostnader för det antal resor som den sökande har behov av alternativt månadskort om det ger en lägre totalkostnad.

6.8.1 Arbetsresor

Begreppet arbetsresor omfattar resor till och från arbete, praktikplats, jobbsökaraktivitet eller liknande. Förvaltningen godkänner kostnader för resor som överstiger gång- och cykelavstånd (mer än 5 km). Annan bedömning kan göras för den som på grund av medicinska skäl inte kan cykla eller gå, vilket ska styrkas med sjukintyg.

Vid deltagande i åtgärd via Arbetsförmedlingen ska alltid möjligheten att få ersättning för resorna därifrån undersökas.

6.8.3 Umgängesresor

Bistånd beviljas till skäliga kostnader för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder som bor på annan ort. Enligt rättspraxis ska bedömningen av skäliga kostnader för umgänge anpassas till vad en familj i allmänhet har råd med (RÅ 1987 ref. 109 och RÅ 1994 ref. 81). Umgängesföräldern har det primära ansvaret för att bekosta umgängesresor, men enligt 6 kap. 15 b § första stycket föräldrabalken ska den förälder som barnet bor med vara med och dela på kostnaderna utifrån sin ekonomiska förmåga.

Vid bedömningen av hur ofta kostnader för umgänge ska beviljas bör hänsyn tas till avgörande i domstol som reglerar umgänget eller avtal om umgänge, om sådant finns.

6.8.4 Resor till begravning

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skälig kostnad inom landet till begravning av en nära anhörig. Med nära anhörig avses framför allt make, maka, barn som tillhör sökandes hushåll, förälder, syskon, mor- eller farföräldrar. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd med.

6.8.5 Övriga resor

Ekonomiskt bistånd beviljas till resor som överstiger gång- och cykelavstånd för att besöka myndigheter som sökande har ärenden hos. Vidare beviljas även resor till vård och behandling. Avstånd som understiger fem kilometer bedöms som gång- och cykelavstånd. En annan bedömning kan göras för sökande på grund av ålder eller medicinska skäl.

Skolbarn- och ungdomar får sitt eventuella behov av skolresor tillgodosett av skolan och ska inte beviljas bistånd till detta.

6.9 Begravningskostnader

Begravningskostnader täcks i första hand av tillgångarna i dödsboet och går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Rätten till bistånd bedöms utifrån dödsboets ekonomiska situation och inte dödsbodelägarnas. Undantag är dock om det finns någon försörjningsskyldig för den avlidne, till exempel föräldrar och makar. De har då ett ansvar att efter förmåga bekosta begravningen för ett barn eller maka/make/sambo om det inte finns tillräckliga tillgångar i dödsboet.

Om dödsboet saknar tillgångar helt eller delvis, bör förvaltningen ge ekonomiskt bistånd som möjliggör en värdig begravning. Merkostnader för längre transporter inom Sverige och kostnader för transporter till eller från Sverige beviljas inte, då det inte anses som nödvändigt för att den avlidne ska tillförsäkras en värdig begravning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till begravningskostnad med maximalt ett halvt prisbasbelopp, om dödsboet helt eller delvis saknar tillgångar. Beloppet ska täcka kostnaderna för att möjliggöra en värdig begravning, såsom kista, transport till gravplats i Sverige, gravsten med inskription, blomdekoration, enkel förtäring för de närmsta anhöriga och eventuellt arvode till begravningsförrättaren.

Bistånd kan beviljas till en begravning som ska ske utomlands med samma belopp som om begravningen skulle skett i Sverige. Bistånd beviljas inte till kostnaden för att transportera den avlidne till hemlandet.

Socialtjänsten kan beakta om den avlidne har givit bort eller sålt tillgångar förmånligt till en dödsbodelägare strax före dödsfallet (RÅ 1989 ref 64; RÅ 1995 ref 48 och RÅ 1994 ref. 53). Om det kan finnas försäkringar i dödsboet som täcker begravningskostnaderna helt eller delvis, bör bistånd beviljas enligt 12 kap. 1 § SoL, med villkor om återbetalning enligt 33 kap. 2 § SoL.

6.10 Skulder

Huvudregeln är att bistånd inte beviljas till skulder. Undantag är om det är den enda möjligheten för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå och det får allvarliga sociala konsekvenser om skulden inte betalas. Det gäller framför allt hyres- och elskulder.

Vid utredning ska en avvägning göras utifrån hur skulden uppstått, vad sökande själv gjort för att lösa situationen, vilka möjligheter som finns för att lösa situationen på annat sätt än med ekonomiskt bistånd och hur läget ser ut framåt.

I vissa fall kan det behövas mer insatser än enbart att bevilja skulden. Det är viktigt att som en del i utredningen kring skulden även inkludera förebyggande arbete genom att undersöka hur det ska undvikas att situationen uppstår på nytt. Det kan visa sig att orsaken till att skulden uppstått är svårigheter att hantera ekonomi på grund av

sjukdom, missbruk, kognitiva svårigheter eller annat som sökande kan behöva stöttning med.

Personer som har egna tillgångar eller inkomster, men av någon anledning saknar möjlighet att använda sig av dessa, kan bistånd beviljas med villkor om återbetalning enligt 33 kap. 3 § SoL.

Skulder så som obetalda böter, avbetalning på studielön eller banklån, underhållsstöd, kontokortsskulder, skatteskulder, privata skulder etcetera beviljas således inte.

Om den enskilde på grund av skulder inte har kontroll över sin ekonomi ska denne hänvisas till att ta kontakt med budget- och skuldrådgivare. Vid utmätning hos Kronofogdemyndigheten kan justering behöva göras. Kronofogdemyndigheten kan bedöma att ge tillägg under en pågående utmätning för kostnader som omfattar medicin, läkarbesök, vissa resor, barnomsorg, tandvård, glasögon med mera. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd beviljats trots utmätning, till exempel vid tillfälliga behov eller vid nödsituation.

6.10.1 Hyres- och elskulder

Vid hyres- eller elskulder ska sökande som regel ha fått besked om avhysning eller avstängning av elen om inte skulden regleras, för att bistånd ska beviljas. Möjligheterna att få anstånd eller att upprätta en avbetalningsplan ska vara uttömda. Det ska framgå av utredningen av vilken anledning skulden har uppkommit och vilka åtgärder som vidtagits för att en ny skuld inte ska uppstå.

Om barn berörs av beslutet ska en barnkonsekvensanalys genomföras inför beslutet.

6.10.2 Skulder till a-kassa och CSN

Förvaltningen kan bevilja bistånd till en skuld om det innebär att invånaren får i gång en inkomst eller får en högre inkomst.

Förvaltningen kan bevilja bistånd till betalning av skuld för a-kasseavgifter om det leder till att sökande får rätt till a-kasseersättning igen.

Förvaltningen kan bevilja en skuld till CSN om sökande får i gång studiemedel från CSN om skulden regleras. Vidare om studierna är ett led i en planering med arbetsmarknadsenheten. Skulden får inte överstiga 5 000 kronor.

6.11 Avgifter

6.11.1 Kommunala avgifter

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till avgifter för kommunal service som invånaren har behov av för att uppnå en skälig levnadsnivå. Det är sökandes ansvar att lämna korrekta inkomstuppgifter till kommunen och innan bistånd beviljas till en sådan avgift

(exempelvis barnomsorg, hemtjänst) ska sökande ha undersökt möjligheten till nedsättning av avgiften.

Barnomsorgsavgiften är baserad på inkomsten hos den förälder där barnet är folkbokfört. En förutsättning för att utgiften ska vara godtagbar är att fakturan står i den förälderns namn som gör ansökan om ekonomiskt bistånd, vilket förutsätter att barnet är folkbokfört hos denne förälder.

6.11.2 Avgift för identitetshandling

Ekonomiskt bistånd till avgift vid anskaffande av ID-kort/körkort eller pass kan beviljas om sökande bedöms vara i behov av legitimation. Det finns inte en åldersgräns för när någon behöver en legitimation utan en individuell bedömning ska göras utifrån behovet. Den som beviljas bistånd till legitimation bör ha behovet tillgodosett under fem år därefter.

6.11.3 Avgift för banktjänster

Kostnader för bankkort, betaltjänster och övrigt som har med bankkonton att göra omfattas inte av riksnormen utan måste prövas individuellt. Utgångspunkten är att det för skälig levnadsnivå behövs konto, bankkort, bank-id och möjlighet att betala räkningar.

6.11.4 Avgift för ansökan om skilsmässa

Som regel beviljas inte bistånd till kostnader för ansökan om skilsmässa. Undantag kan göras om sökande ansöker om skilsmässa för att komma ifrån ett destruktivt förhållande. Det ska framgå att den sökande inte uppnår skälig levnadsnivå om inte avgiften betalas in.

6.11.5 Avgift vid ansökan om förlängt uppehållstillstånd/medborgarskap

Migrationsverket tar ut en avgift för ansökan om uppehållstillstånd av personer som söker förlängt uppehållstillstånd och saknar asylskäl eller humanitära skäl. Dessa personer är inte förhindrade att vistas i sitt hemland och i enlighet med Socialstyrelsens riktlinjer beviljas inte kostnaden. Undantag görs när uppehållstillståndet behövs för att en familj ska kunna hålla samman.

En person som ansöker hos Migrationsverket om att bli svensk medborgare måste betala en avgift. Ekonomiskt bistånd beviljas vanligtvis inte till denna avgift, då svenskt medborgarskap inte är nödvändigt för skälig levnadsnivå.

6.11.6 Avgifter för juridisk hjälp

Ekonomiskt bistånd beviljas till hemförsäkring, i vilken rättsskyddsförsäkring ingår. Den som saknar rättsskyddsförsäkring kan under vissa förutsättningar få rättshjälp, vilket medför en avgift. Som regel beviljas inte ekonomiskt bistånd till rättshjälpsavgiften, eftersom sökande har ett eget ansvar att erhålla en hemförsäkring som ger ekonomiskt skydd vid tvister i domstol. Bistånd beviljas inte heller till advokatkostnader som inte

täcks av rättsskyddsförsäkringen.

Bistånd till självriskens i rättsskyddsförsäkringen kan beviljas om det finns särskilda skäl. Det gäller framför allt i tvister gällande vårdnad, boende, umgänge eller underhåll rörande barn.

6.11.7 Övriga avgifter

Bistånd beviljas inte till medlemskap i Hyresgästföreningen eller andra intresseföreningar.

Bistånd beviljas inte till påminnelse- och inkassoavgifter. Undantag kan göras i samband med beviljande av bistånd till hyresskuld eller vid avstängning av el.

Bistånd beviljas inte till avgifter för uteblivna besök exempelvis inom vården eller hos tandläkare.

7. Felaktig utbetalning (FUT)

7.1 Förebygga felaktiga utbetalningar

Felaktiga utbetalningar kan uppstå av olika orsaker. De kan uppstå till följd av brister i ärendehantering, genom att den enskilde saknar kunskap om regelsystemet eller att den enskilde medvetet lämnar oriktiga uppgifter. För att förebygga att felaktiga utbetalningar sker är det således av vikt att informera den enskilde om rättigheter och skyldigheter i samband med biståndsprövningen. Genom noggrann handläggning och kontroll av de uppgifter den enskilde lämnar i sin ansökan ska felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd förebyggas.

7.2 Misstanke om felaktig utbetalning

Om det i ett ärende upptäcks att det finns en misstanke om att en eller flera månaders bistånd har beviljats på felaktiga grunder ansvarar socialsekreterare för att utreda och bedöma om upptäckten påverkar rätten till bistånd framöver.

En utredning om misstanke om felaktig utbetalning inleds enligt 14 kap. 2 § SoL. Utredningen syftar till att klargöra om det skett en felaktig utbetalning eller inte. Utifrån utredningen bedöms sedan om det finns grund för beslut om återkrav och/eller polisanmälan. Socialtjänsten återkräver felaktiga utbetalningar enligt 33 kap. 1 § SoL och är skyldiga att polisanmäla misstanke om bidragsbrott enligt 6 § bidragsbrottslagen.

Utredning av misstanke om felaktig utbetalning ska bedrivas åtskild från eventuell parallell biståndsutredning och genomförs alltid av en annan handläggare.

7.3 Beslut om polisanmälan

Polisanmälan enligt 6 § bidragsbrottslagen (2007:612) ska ske när det finns anledning att anta att ett brott har begåtts. Innan en polisanmälan görs ska ställningstagande till om eventuellt uppsåt eller om grov oaktsamhet föreligger. Om det finns en brottsmisstanke får kommunen inte avstå från att göra polisanmälan för att personen har återbetalat det felaktigt utbetalda beloppet.

Innan beslut om polisanmälan ska utredningen av den felaktiga utbetalningen vara klar och ligga till grund för beslutet. Socialtjänsten är inte skyldig att underrätta den enskilde om att polisanmälan görs eftersom åtgärden inte är ett sådant förvaltningsbeslut som avses i 21 § FL och faller utanför ramen för myndighetsutövningen.

7.4 Förutsättningar för beslut om återkrav

Enligt 33 kap. 1 § SoL får socialnämnden återkräva ekonomiskt bistånd som betalats ut för mycket om någon:

- Har lämnat oriktiga uppgifter
- Har låtit bli att lämna uppgifter

- På annat sätt har förorsakat att ekonomiskt bistånd beviljats felaktigt eller med för högt belopp

Socialtjänsten kan återkräva för högt utbetalt bistånd även om den enskilde inte haft för avsikt att orsaka en felaktig utbetalning. Det räcker med att felaktiga uppgifter faktiskt har lämnats och att detta orsakat den felaktiga utbetalningen från socialtjänstens sida.

Paragrafen omfattar inte enbart uppgifter som den enskilde lämnar eller utelämnar, utan även om personen på annat sätt orsakat felaktig utbetalning. Det kan vara fråga om att den enskilde lämnat oriktig handling, manipulerat närvarorapport eller ansökt om bistånd för en utgift som han eller hon inte har för avsikt att betala. I det senare fallet ska socialtjänsten styrka att den enskilde inte hade för avsikt att betala utgiften som han eller hon sökte bistånd för.

7.5 Uppföljning av återkrav

Socialtjänsten ska verka för att den enskilde frivilligt återbetalar återkravet. Huvudregeln är att en person som har fått för mycket pengar snarast ska återbetala hela summan.

I de fall en frivillig återbetalning inte fungerar ska socialsekreterare initiera utredning med frågeställning om ersättningstalan hos Förvaltningsrätten. Detta då socialtjänstens beslut om återkrav saknar exekutionstitel till dess att ansökan om ersättningstalan har bifallits i domstol.

Enligt 33 kap. 6 § SoL får socialnämnden helt eller delvis efterge ersättningsskyldighet. Detta ska göras i de fall det framkommer nya uppgifter som visar att beslutet varit helt eller delvis inkorrekt. Återkravet bör också efterges om det är uppenbart att den enskilde inte får betalningsförmåga inom 3 år från att den felaktiga betalningen skedde.

OBS! Nya socialtjänstlagen (2025:400) trädde i kraft den 1 juli 2025. Genom den nya lagen upphävs socialtjänstlagen (2001:453). Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för återkrav av ekonomiskt bistånd som beviljats före ikraftträdandet.

Datum
2025-12-04

Dnr
VON.2025.81

Vård- och omsorgsförvaltningen
Lena Lundin
0155-385 04

Vård- och omsorgsnämnden

Vård- och omsorgsnämndens förordnande av dataskyddsombud

1. Vård- och omsorgsförvaltningens förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämndens beslut

1. Svitlana Jelusic entledigas från uppdraget som dataskyddsombud för vård- och omsorgsnämnden från och med 2025-12-31.
2. Anna-Terese Karlsson utses till dataskyddsombud för vård- och omsorgsnämnden från och med 2026-01-01 och tills vidare.

Sammanfattning:

I och med att dataskyddsförordningen trädde i kraft som svensk lag den 25 maj 2018 så ska den personuppgiftsansvarige, det vill säga i kommunens fall respektive nämnd, utnämna ett dataskyddsombud. Dataskyddsombudets roll är huvudsakligen att kontrollera och ge råd avseende efterlevnaden av dataskyddsförordningen inom organisationen.

Från det att dataskyddsförordningen började gälla tills idag har Oxelösunds kommun haft ett samarbete med Flens kommun om ett gemensamt dataskyddsombud där Svitlana Jelusic varit anställd av Flens kommun som har fakturerat Oxelösunds kommun för tjänster inom dataskyddet.

På grund av ökade krav på kommunerna avseende informationssäkerhet och personuppgiftshantering har bedömningen gjorts att Oxelösunds kommun har behov av ett eget dataskyddsombud som anställs inom organisationen på kommunstyrelseförvaltningens digitaliseringsenhet.

Kommunchefen har sagt upp nuvarande samarbete med Flens kommun med verkan från 2026-01-01.

Enligt kommunens gällande riktlinje för tillämpningen av dataskyddsförordningen måste varje nämnd såsom personuppgiftsansvarig för sin verksamhet för egen del utse ett dataskyddsombud.

Förslaget är därför att Anna-Terese Karlsson som anställts 2025-12-01 som dataskyddsombud och informationssäkerhetssamordnare i kommunen utses till vård- och omsorgsnämndens dataskyddsombud med verkan från och med 2026-01-01 då samarbetet med Flens kommun upphör.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Förordnande av dataskyddsombud

Datum
2025-12-04

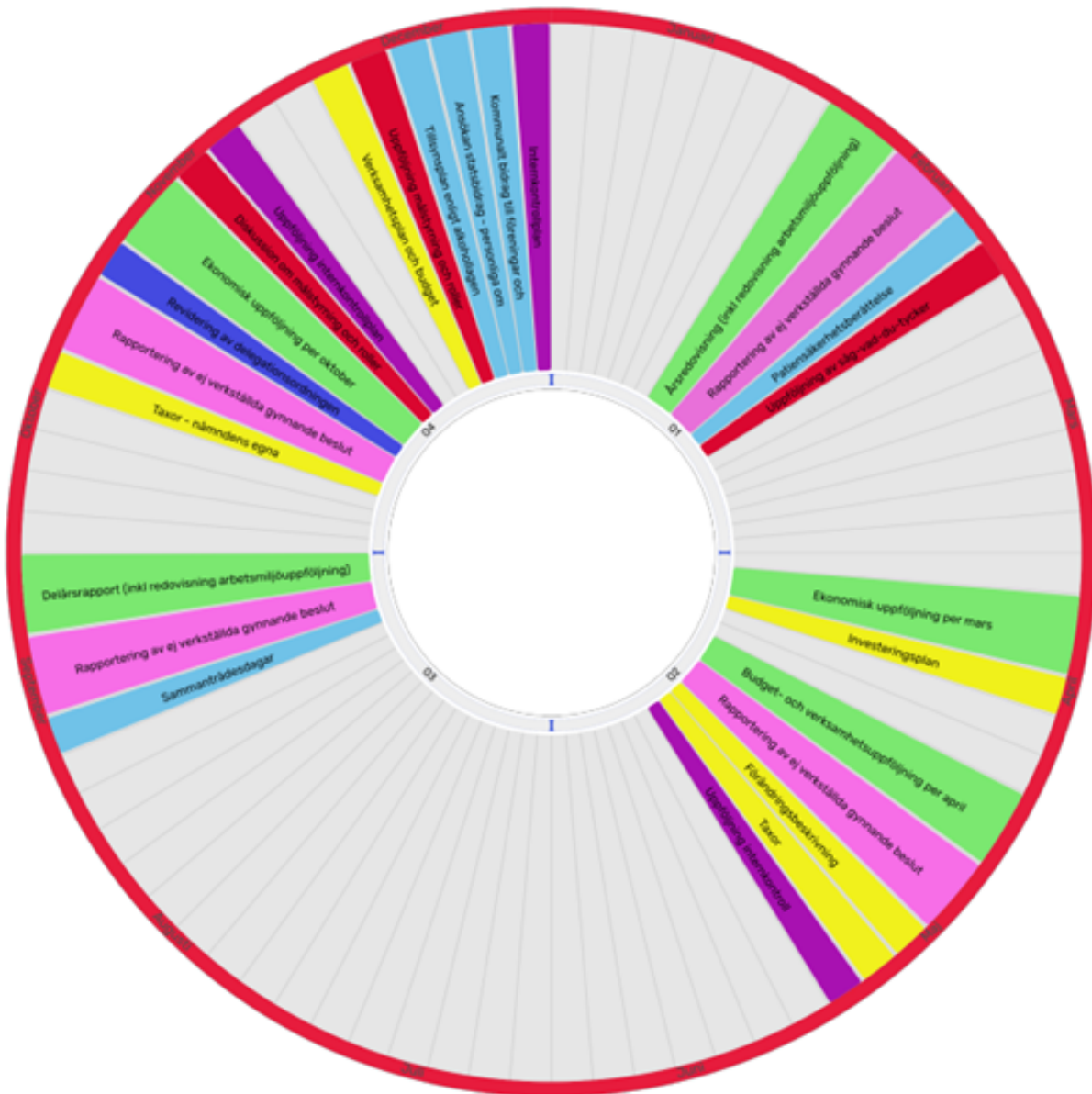
VON.2025.81

Katarina Haddon
Förvaltningschef

Lena Lundin
Enhetschef

Beslut till:

Dataskyddsombud (för kännedom)
IMY (för kännedom)
Digitaliseringschef (för kännedom)
Kanslichef (för kännedom)
Säkerhetschef (för kännedom)

Datum
 2025-09-24

Ärendemening / ärendenummer	Ansvarig	Beslutsdatum och §	Uppdrag/sammanfattning	B/MI	Uppdrag klart/återrapportering
Förvaltningschefens rapport Lex Sarah/Lex Maria Kö till särskilt boende Statistik i verksamheterna Aktuellt läge i hemtjänsten				MI	Varje nämnd
Handlingsplaner med mål och mått			Information	MI	Maj, delår, november, bokslut
MAS rapport				MI	April och september
Ekonomisk uppföljning	Pål Näslund	2015-11-27	Uppföljning varje månad muntlig föredragning Uppföljning för beslut per mars, april och oktober	MI B	Varje nämnd förutom feb och december April, Maj och november
Redovisning åtgärder/orsaker sjukskrivningstal	HR	2017-08-30		MI	April och december

Ankomst: 2025-09-17 Ärende: VON.2025.57 Handling: 574722

Datum

B = Beslutsärende med tjänsteskrivelse
 MI = Muntlig information

Ärendemening / ärendenummer	Ansvarig	Beslutsdatum och §	Uppdrag/sammanfattning	B/MI	Uppdrag klart/återrapportering
Genomförandeplaner			Uppdrag till vård- och omsorgsförvaltningen att utreda hanteringen av genomförandeplaner		December 2025
Digitala arbetsprov/språkombud		2020-11-24	Uppföljning	MI	Februari varje år
Välfärdsteknik		2017-05-30 2019-03-26	Plan för fortsatt införande - återrapport	MI	Q3 2025
Kvalitetsberättelse					Maj 2025